

Opsporing bij evenementen

Ronald van der Wal
Nicolien Kop

Lectoraat Criminaliteitsbeheersing &
Recherchekunde

Opsporing bij evenementen

Publicaties in de onderzoekreeks Politieacademie bij Boom Lemma uitgevers:

- Otto Adang, Wim van Oorschot & Sander Bolster (2011). *De politieaanpak van voetbalwedstrijden in Nederland. Ervaringen van peer review evaluatieteams.*
- Cees Sprenger & Eefje Teeuwisse (2011). *Slim vakmanschap. Onderzoek rond het versterken van vakmanschap binnen de politie.*
- E.J. van der Torre, P.J. Gieling, M.C. Dozy, F.C. van Leeuwen & W. Hamoen (2011). *Veilig politiewerk. De basispolitie over geweldgebruik.*
- H. Sollie & N. Kop (2012). *Joint Investigation Teams. Lessons learned.*
- G. Meershoek (2012). *Kees Peijster en de herijking van de maatschappelijke politierol.*
- Menno van Duin, Pieter Tops, Vina Wijkhuijs, Otto Adang & Nicolien Kop (2012). *Lessen in crisisbeheersing. Dilemma's uit het schietdrama in Alphen aan den Rijn.*
- Nicolien Kop (2012). *Van opsporing naar criminaliteitsbeheersing. Vijf strategische implicaties.*
- Nicolien Kop, Ronald van der Wal & Gerard Snel (2012). *Opsporing belicht. Over strategieën in de opsporingspraktijk.*
- Toine Spapens (2012). *De complexiteit van milieucriminaliteit. De aard van het misdrijf, de opsporing en de samenwerkingsrelaties.*
- Balthazar Beke, Henk Ferwerda, Edward van der Torre & Eric Bervoets (2012). *Jeugdgroepen en Geweld: van signalering naar aanpak.*
- Henk Sollie, Vina Wijkhuijs, Walter Hilhorst, Ronald van der Wal & Nicolien Kop (2013). *Aanpak multi-problematiek bij gezinnen met een Roma-achtergrond. Een kennisfundament voor professionals.*
- Cees Sprenger & Hans Regterschot (2013). *Plankzaken opgeruimd. Een beweging van onderop.*
- Guus Meershoek & Bob Hoogenboom (2013). *De draagbare Van Reenen. Piet van Reenen over politie en geweldsbeheersing.*
- Menno van Duin, Vina Wijkhuijs & Wouter Jong (red.) (2013). *Lessen uit crises en mini-crisis 2012.*
- Toine Spapens, Monique Bruinsma, Lonke van Hout & Jessica de Jong (2013). *Vuile olie. Onrechtmatig verwerken en mengen van olieproducten als vormen van milieucriminaliteit.*
- Pieter Tops, Cees Sprenger en Nicolien Kop (red.) (2013). *Kennis in de frontlijn. Ervaringen met praktijkonderzoek in de politie.*
- E.J. van der Torre, M. Gieling en M.Y. Bruinsma (2014). *Bedreigen en intimideren van OM- en politiemedewerkers. Een onderzoek naar frequentie, aard, gevolgen en aanpak.*
- Mariëlle den Hengst, Ben Rovers en Hans Regterschot (2014). *Intelligence bij evenementen. Een inventarisatie van risicomangementpraktijken bij de politie.*
- Mariëlle den Hengst & Michiel In 't Veld (2014). *Briefen voor en door basisteams. Een onderzoek naar verbeteringen in de overdracht van briefingsinformatie.*
- Otto Adang (red.) (2014). *Politie en evenementen. Feiten, ervaringen en goede werkwijzen.*
- Ronald van der Wal & Nicolien Kop (2014). *Opsporing bij evenementen.*

Opsporing bij evenementen

Ronald van der Wal & Nicolien Kop

Boom Lemma uitgevers
Den Haag
2014

Lectoraat Criminaliteitsbeheersing & Recherchekunde

Het lectoraat Criminaliteitsbeheersing & Recherchekunde verbindt wetenschap, politiepraktijk en politieonderwijs op het gebied van criminaliteit. Het lectoraat doet onderzoek naar de manier waarop die rechercheprofessie kan worden verbeterd, en ontwikkelt instrumenten die het beheersen c.q. bestrijden van criminaliteit effectiever maken. Het lectoraat zoekt naar praktische oplossingen voor soms zeer complexe problemen en werkt samen met het rechercheveld en andere relevante partners aan een gedegen onderbouwing van de werkmethoden en strategieën in de opsporing. Het lectoraat geeft betekenis aan vernieuwing en verandering en draagt op die manier bij aan de ontwikkeling van het vakmanschap bij de recherche en in de opsporing.

Omslagontwerp en opmaak binnenwerk: Textcetera, Den Haag

Omslagfoto: Nationale Beeldbank. De personen op de foto hebben niks met het onderwerp te maken.

© 2014 Politieacademie | Boom Lemma uitgevers

ISBN 978-94-6236-458-5 (boek)

ISBN 978-94-6274-127-0 (e-book)

NUR 741

www.boomlemma.nl

Inhoud

Project Monitoring evenementen	7
Voorwoord	9
1 Inleiding	11
1.1 Pakkans en opsporing bij evenementen	11
1.2 Doelstelling en onderzoeksvragen	14
1.3 Methoden van onderzoek	16
1.4 Leeswijzer	18
2 Evenementen en criminaliteit	19
2.1 Nederland feestland	19
2.2 Indeling evenementen	21
2.3 Overzicht grote evenementen en aanhoudingen	23
2.4 Criminaliteit bij evenementen	24
2.5 Tot besluit	33
3 De organisatie van de opsporing en de mogelijke dilemma's waar deze mee te maken krijgt	37
3.1 Ondergeschikt aan de ordehandhaving	37
3.2 Organisatie van de opsporing	38
3.3 Samenwerking met partners	39
3.4 Dilemma's bij de organisatie van de opsporing	41
3.5 Tot besluit	44
4 Wat kan de opsporing proactief bij evenementen doen?	47
4.1 Van reactief naar proactief	47
4.2 Het nut van een goede voorbereiding	48
4.3 Intelligence en risicobeeld	49
4.4 Advisering en samenwerking	53
4.5 Opsporingsmaatregelen	55
4.6 Preventieve maatregelen	60
4.7 Tot besluit	64

5	Wat kan de opsporing actief bij evenementen doen?	65
5.1	Briefing en evenementenboekjes: delen van informatie	65
5.2	Aanhoudingen	68
5.3	Opsporingsmiddelen	70
5.4	Wel of niet opsporen?	79
5.5	Arrestantenafhandeling (ARAF)	82
5.6	Juridische afhandeling	92
5.7	Tot besluit	97
6	Wat kan de opsporing reactief doen bij evenementen?	99
6.1	Inzet van de politie	99
6.2	Camerabeelden	101
6.3	Burgerparticipatie	104
6.4	Schadevergoeding	106
6.5	Tot besluit	108
7	Goede werkwijzen	111
7.1	Verhoging van de pakkans: proactief	111
7.2	Verhoging van de pakkans: actief	113
7.3	Verhoging van de pak- en strafkans: reactief	116
	Afkortingen	119
	Literatuur	121
	Bijlage: Risicoprofiel Dance evenementen Politie	127
	Over de auteurs	129

Project Monitoring evenementen

Tijdens de nationale briefing op 2 februari 2010 over de jaarwisseling 2009-2010 concludeerde de toenmalige voorzitter van de Raad van Korpschefs dat het wenselijk was een meerjarig onderzoek in te stellen naar het verloop van enkele grote landelijke evenementen. Gelet op de positieve ervaringen die waren opgedaan met het onderzoek *Hoező rustig?!* (en vervolgonderzoeken) naar goede werkwijzen die de veiligheidssituatie rond de jaarwisseling bevorderen, veronderstelde de Raad dat ook de inzet en ervaringen van politie en andere betrokkenen bij andere grote landelijke evenementen zich prima lenen voor het ontwikkelen en selecteren van goede werkwijzen. Het lectoraat Openbare orde & Gevaarbeheersing kreeg de opdracht om met ingang van 1 januari 2011 een driejarig praktijkonderzoek 'Monitoring Evenementen' uit te voeren, in samenwerking met het LOCC en KLPD/IPOL, en de lectoraten Intelligence en Criminaliteitsbeheersing & Recherchekunde. Per 1 januari 2013 is het opdrachtgeverschap overgegaan naar de nationale politie (de portefeuillehouder conflict- en crisisbeheersing).

De inzichten uit het onderzoek richten zich op een veiliger verloop van evenementen en op een effectievere en efficiëntere inzet van schaarse politiecapaciteit, met specifieke aandacht voor goede werkwijzen op het gebied van intelligence, opsporing en handhaving. Efficiëntie is gezien het groeiende aantal evenementen en de druk op de politiecapaciteit van toenemend belang.

Voorwoord

Het aantal evenementen in Nederland is de voorbije jaren fors gegroeid. Deze trend heeft tot een sterke groei van de evenementenbranche geleid. Daarnaast wordt voor grootschalige concerten, liefdadigheids-evenementen, internationale sporttoernooien, grote conferenties met bijbehorende demonstraties, kortom voor allerlei evenementen, een groot beroep op de politie gedaan. In de afgelopen jaren hebben zich verschillende incidenten voorgedaan bij evenementen, die veel media en beleidsaandacht hebben gegenereerd, zoals de hittegolf tijdens de Nijmeegse Vierdaagse in 2006, de aanslag op de koninklijke familie tijdens Koninginnedag in 2009, de rellen bij het dancefeest 'Sunset Grooves' in Hoek van Holland (ook in 2009), het incident met de dam-schreeuwer tijdens de dodenherdenking op 4 mei 2010, en het feest dat geen feest was in Haren (2012).

Deze incidenten, en ook incidenten die recentelijk in onze buurlanden plaatsvonden (denk bijvoorbeeld aan 'Duisburg' en 'Pukkelpop'), hebben ertoe geleid dat de rol van de politie bij deze gebeurtenissen in het brandpunt van de aandacht is gekomen. Hierbij worden vragen opgeworpen als: Wat is de rol van de politie bij een evenement en wordt deze rol ook goed ingevuld? Wat kan de politie in preventieve zin doen om incidenten zoals voornoemd te voorkomen? En gebeurt dit ook in voldoende mate? Hoe kan escalatie van incidenten worden voorkomen en is de politie voldoende toegerust daarvoor? Het is logisch dat deze vragen opkomen naar aanleiding van ernstige incidenten. Het is belangrijk hierbij de context in ogenschouw te nemen. Diverse studies laten zien dat het aantal (openbare orde) incidenten bij evenementen in Nederland eigenlijk heel bescheiden is, zeker afgezet tegen de sterke groei van het aantal evenementen in de afgelopen jaren. De meeste evenementen verlopen vreedzaam en ordelijk. Aan de andere kant laten studies zien dat de politie professioneler met evenementen kan omgaan dan ze nu doet.

Dat geldt onder andere voor het aspect opsporing: dit lijkt weinig prioriteit te krijgen rond evenementen, waardoor de pakkans laag is als er incidenten zijn. Om die reden diende in het kader van het project Monitoren evenementen expliciet aandacht aan het aspect opsporing te worden besteed.

Dit rapport is een weerslag van het onderzoek dat het lectoraat Criminaliteitsbeheersing & Recherchekunde heeft gedaan naar de wijze waarop de politie in de praktijk invulling geeft aan opsporing rond evenementen. Door middel van literatuuronderzoek, interviews, expertmeetings en praktijkobservaties zijn goede werkwijzen en aandachtspunten geïnventariseerd. De onderzoekers concluderen dat de rol van de opsporing bij evenementen reactief en beperkt is en opsporing niet of nauwelijks in de voorbereidende fase van een evenement betrokken is. Zij eindigen met een aantal aanbevelingen om verandering in deze situatie te bewerkstelligen, waarbij ze onderscheid maken tussen proactieve, actieve en reactieve maatregelen om de pak- en straffkans te verhogen.

Ik bedank de onderzoekers van het lectoraat Criminaliteitsbeheersing & Recherchekunde graag voor hun inzet en hun bijdrage aan het Project monitoren evenementen.

Otto Adang, lector Openbare orde & Gevaarbeheersing
Apeldoorn, mei 2014

1

Inleiding

1.1 Pakkans en opsporing bij evenementen

Bij de start van het project Monitoren evenementen heeft de opdrachtgever het aspect van de opsporing nadrukkelijk onder de aandacht gebracht. Het algemeen heersende beeld is namelijk dat bij grote evenementen het aantal aanhoudingen en vervolgingen (zeer) beperkt is, terwijl de aangerichte schade bij (een deel van de) evenementen behoorlijk groot is. Dit roept vanuit de samenleving en de politiek vragen op. Portefeuillehouder Van Essen benadrukte in 2011 in zijn brief aan de voormalige Raad van Korpschefs de noodzaak zowel de pakkans bij zware incidenten, als de effectiviteit van het opsporings- en vervolgingstraject bij evenementen te vergroten. In de brief is dit als volgt verwoord:

‘Efficiëntie is gezien het toenemende aantal evenementen en de druk op de politiecapaciteit van toenemend belang. Voor wat betreft de effectiviteit is de verbetering van het opsporingsresultaat van de bij grote evenementen veel voorkomende delicten van belang. In de praktijk ligt de focus op handhaving; opsporings- en vervolgingsresultaten blijven ver achter gegeven het grote aantal delicten en de forse handhaving capaciteit. Mede hierdoor ontbreekt een basis voor adequate correcties, inclusief schadeverhaal, en is er geen drempel voor recidive.’¹

Onder pakkans wordt verstaan: *de mate van waarschijnlijkheid dat een persoon voor een overtreding of misdrijf wordt opgespoord en vervolgd* (jw juridischwoordenboek.com). Bij evenementen is de pak- en strafkans relatief klein, terwijl wetenschappelijk onderzoek juist uitwijst dat door verhoging van de pakkans mogelijk niet alleen het aantal (gewelds)incidenten wordt verminderd, maar ook andere vormen van criminaliteit kunnen worden tegengegaan (Bosker, 1997; Berghuis, 2008; Van Leiden et al., 2009; Van Dijk et al., 2009).

1 O. Adang, *Project monitoring evenementen*, Apeldoorn 2011.

Uit het genoemde wetenschappelijke onderzoek blijkt onder meer dat veel daders bepaalde verwachtingen hebben over de gevolgen van hun gedrag. Vaak verwachten zij dat hun gedrag zal leiden tot meer positieve (bezit, macht, affectie, prestige of iets dergelijks) dan negatieve uitkomsten. De kans dat een dader zal worden gepakt en gestraft door politie en justitie of door omstanders, wordt over het algemeen als laag ingeschat. Overschatting van de eigen vermogens, vervorming van de herinnering aan eerdere ervaringen, onderschatting van de pakkans en het over het hoofd zien van bepaalde risico's kunnen leiden tot volstrekt irrealistische verwachtingen op grond waarvan een daad wordt uitgevoerd. Van Dijk et al. (2009) stellen dat mensen grote onderlinge verschillen vertonen met betrekking tot het inschatten van kansen en risico's. Die verwachtingen zijn niet alleen gebaseerd op eigen ervaringen, maar komen ook tot stand als gevolg van imitatiegedrag: door het observeren van het gedrag van anderen en de gevolgen daarvan.

De pakkans gaat samen met de strafbaarstelling. Beide hebben een tweeledige uitwerking. De eerste is afschrikkend en bedoeld om ervoor te zorgen dat mensen zich aan de wet houden. Het uitgangspunt van deze theorie is dat bepaald gedrag tot stand komt na afweging van de kosten en baten van gedragsalternatieven (Bosker, 1997). De tweede uitwerking is opvoedend. Daarmee wordt bedoeld dat de uitwerking van de strafwet de moraal en de vorming van gewoonten beïnvloedt. De feitelijke vervolging en berechting kunnen in deze betekenis een normstellende en normversterkende werking hebben. Bij deze tweede uitwerking, waarin de moraliteit centraal staat, gaat het ook om de maatschappelijke afkeuring die tot uitdrukking komt door strafbaarstelling of door het opleggen van sancties. Daarmee wordt openlijk gedemonstreerd dat zeker gedrag niet wordt geaccepteerd (Berghuis, 2008). In dit kader wordt wel gesproken van generale preventie ofwel het vermogen van de strafwet en haar handhaving om de burgers de wet te laten naleven.

Overigens is het de vraag of de doorsnee dader altijd even calculerend te werk gaat, de voor- en nadelen van zijn handelen zorgvuldig afweegt en zich vervolgens naar de uitkomsten daarvan gedraagt. Dat geldt voor veel feiten die gepleegd worden rondom evenementen. Door emoties en de invloed van alcohol of drugs nemen remmingen vaak af en gaat een dader allerm minst berekenend te werk. Daarbij komt dat gedrag van adolescenten – de groep van 13 tot 24 jaar – vaak grillig is. Onderzoek van Crone (2008) en Ruijsenaars et al. (2008) laat zien dat juist in deze levensfase het gedrag impulsiever is en jongeren bijgevolg minder doordachte keuzes maken. Koppigheid, risicogedrag, aftasten van grenzen en het zich onttrekken aan toezicht worden gezien als verschijnselen die horen bij deze levensfase. Adolescenten gaan sterk op

zoek naar spanning en kicks met als doel een lekker gevoel te krijgen en kennen daarbij vaak geen remmingen (Adang, 2013). Het experimenteren met drank en drugs en roekeloos verkeersgedrag zijn hier voorbeelden van, maar het kan evengoed doorslaan naar delinquent gedrag (Ruijsenaars et al., 2008; Crone, 2008).

Een deel van de plegers gaat ervan uit dat hun ouderschap verborgen zal blijven; zij wanen zich veilig in de massa (Van Dijk et al., 2009). Daders zien evenementen als Oud en Nieuw en voetbalrisicowedstrijden als gelegenheden waar men ongestraft geweld kan plegen en vernielingen kan aanrichten (Adang e.a., 2010). Een verhoogde pakkans kan leiden tot een groeiend besef van het eigen wangedrag. Met name bij de groep van de *first offenders* kan een verhoogde pakkans ertoe bijdragen dat zij niet in herhaling zullen vallen.

Wat bestraffing betreft, onderzoek wijst uit dat dit een significante invloed heeft op gedrag wanneer de bestraffing zo snel mogelijk volgt op het ongewenste gedrag. Hoe korter de tijdspanne tussen gedrag en sanctie, hoe groter volgens wetenschappers de effectiviteit zal zijn. Daarnaast speelt de consistentie van bestraffing een rol. Hoe vaker het ongewenste gedrag wordt bestraft, des te sneller het gedrag wordt afgeleerd. Het meest effectief is een straf waarvan men met zekerheid weet dat deze volgt op het ongewenste gedrag (Van der Pligt et al., 2007).

Uit het voorgaande mag worden afgeleid dat een reële pakkans en de daaruit voortvloeiende strafbaarstelling ook bij evenementen kan leiden tot beïnvloeding van het gedrag. De grenzen van wat wel en niet toelaatbaar is, zijn duidelijk en ongewenst gedrag zal worden aangepakt. De verwachting van bezoekers om te worden betrappt op het plegen van een strafbaar feit en hiervoor ook te worden bestraft kan het gedrag in het algemeen beïnvloeden.

In de literatuur en onderzoeken over ordehandhaving, grootschalig optreden bij ordeverstoringen en het politieoptreden bij evenementen vinden wij nauwelijks inzichten en conclusies met betrekking tot de pakkans. Dat is opmerkelijk, omdat juist het onderzoek naar ordeverstoringen en ordehandhaving de laatste jaren breed is uitgelicht in tal van onderzoeksrapporten en wetenschappelijke studies. Hieronder treffen wij ook een groot aantal onderzoeksrapportages aan naar aanleiding van incidenten die zich tijdens of rond evenementen hebben voorgedaan. Voorbeelden hiervan zijn de strandrellen in Hoek van Holland en de jaarwisseling (Torre et al. 2002; Muller et al. 2009; Schaap et al., 2009; Adang, 2011). In veel van deze studies richt de aandacht zich hoofdzakelijk op *crowd control*, ordehandhaving en de oorzaken van ordeverstoringen. Er worden handvatten aangereikt om de ordehandhaving in goede banen te leiden, maar het opsporingsaspect blijft

in alle fasen van het evenement onderbelicht. Vaak volstaan de auteurs met de mededeling dat er voldoende opsporingscapaciteit aanwezig moet zijn om de strafbare feiten die zich tijdens het evenement hebben voorgedaan, af te kunnen handelen. Anders dan bij het thema ordehandhaving gaan zij niet verder in op de specifieke rol van de opsporing. Slechts in enkele studies wordt de opsporing, of aspecten hiervan, wel aangeroerd. Zo staan Muller et al. (2011) in hun studie *Ordeverstoringen en groeps geweld bij grootschalige gebeurtenissen* uitgebreid stil bij de (opsporings)mogelijkheden die politie en justitie hebben bij het voorkomen van incidenten. Zij noemen zaken als het opleggen van gebiedsverboden en cameratoezicht. Ook in het rapport van het Auditteam Voetbalvandalisme, getiteld *Aanhouding, vervolging en bestraffing van hooligans*, is er aandacht voor opsporing. Dit uit 2008 daterende rapport bevat de knelpunten die politie en justitie bij de bestrijding van voetbalvandalisme tegenkomen (Auditteam Voetbalvandalisme, 2008). Een aantal van de door hen benoemde knelpunten zijn inmiddels weggenomen door de komst van de *Wet Maatregelen bestrijding voetbalvandalisme en ernstige overlast*, een wet die in 2010 in werking trad. Verder is in het rapport van de Commissie Project X Haren – het resultaat van een uitgebreid onderzoek naar de Project X-rellen in Haren – een hoofdstuk over de opsporing opgenomen waarin verscheidene aspecten van het opsporingsproces tijdens en na het politieoptreden worden behandeld (Commissie Project X Haren, 2013).

In dit boek wordt expliciet stilgestaan bij de pakkans en de wijze waarop opsporing bij evenementen is georganiseerd. Welke rol krijgt en/of neemt de opsporing bij evenementen? En waarom wordt bij aanhoudingen zelden tot vervolging overgegaan? Voordat op deze vragen wordt ingegaan, komen in de volgende paragrafen eerst de doelstelling, onderzoeksvragen en methoden van onderzoek aan bod.

1.2 Doelstelling en onderzoeksvragen

De algemene doelstelling die aan het onderzoek *Monitoring van evenementen* ten grondslag ligt, is:

Het inventariseren, ontwikkelen, implementeren en uitwisselen van goede werkwijzen op het gebied van handhaving, opsporing en intelligentie die bijdragen aan een veiliger verloop van evenementen en een efficiëntere en effectievere politie-inzet bij evenementen.

Het lectoraat Criminaliteitsbeheersing & Recherchekunde richt zich specifiek op het deelonderzoek opsporing bij evenementen. Onder opsporing verstaan wij overigens meer dan alleen het werkveld van de recherche. Opsporing wordt in dit boek in de meest brede betekenis opgevat; elke politieman of -vrouw is immers opsporingsambtenaar en dient bij het zien van strafbare feiten op te treden. Opsporing is een taak van de gehele politie (Kop, 2012). Behalve de politie spelen ook de ketenpartners een rol bij de opsporing. Met name de particuliere beveiliging die bij grote evenementen wordt ingehuurd, kan een waardevolle bijdrage leveren aan het opsporen van strafbare feiten. Het doel van dit deelonderzoek is het inventariseren, ontwikkelen, implementeren en uitwisselen van (goede) werkwijzen op het gebied van opsporing bij evenementen. Daarbij gaat de aandacht in dit deelonderzoek in het bijzonder uit naar de wijze waarop de opsporing is ingebed in de (politie) organisatie van evenementen, en de effectiviteit hiervan. In het kader van deze doelstelling zijn onderzoeksvragen geformuleerd. Deze zijn gericht op de inzet van de opsporing bij grote evenementen, de samenwerking met partners, de problemen die politie en justitie tegenkomen, en de goede werkwijzen. De volgende onderzoeksvragen zijn geformuleerd:

- Hoe is de opsporing rond grote evenementen georganiseerd? (hoofdstuk 3)
- Hoe verloopt de samenwerking met partners? (hoofdstuk 3)
- Welke opsporingsmiddelen kunnen worden ingezet? (hoofdstuk 4, 5, 6)
- Hoe kan de pakkans worden vergroot? (hoofdstuk 4, 5, 6)
- Welke goede werkwijzen kunnen worden geformuleerd? (hoofdstuk 7)

Tussen haakjes staat aangegeven in welke hoofdstuk(ken) de vragen worden beantwoord. Om deze onderzoeksvragen te beantwoorden zijn op verschillende manieren data verzameld. In de volgende paragraaf worden deze kort besproken.

1.3 Methoden van onderzoek

Literatuur- en documentstudie

Door middel van literatuur- en documentstudie is inzicht verkregen in de opsporing bij evenementen. Zoals reeds werd aangegeven, is de wetenschappelijke literatuur die specifiek betrekking heeft op het opsporingsaspect, beperkt. Wat documenten betreft, zijn de draaiboeken en evaluaties van (grootschalige) evenementen uit acht voormalige regiokorpsen onderzocht. Dit zijn de regio's Amsterdam-Amstelland, Drenthe, Gelderland-Oost, Rotterdam-Rijnmond, Flevoland, Kennemerland, Groningen en Haaglanden. Via de mediatheek van de Politieacademie is een mediascan van de berichtgeving rond deze evenementen opgevraagd en geanalyseerd.

Tevens is gekeken naar nationale en internationale vakliteratuur met betrekking tot evenementen en de rol die de politie hierbij speelt. Daarbij werden vooral beleidsstukken aangetroffen over de veiligheid rond evenementen. Belangrijk zijn ook de peer reviews die onder begeleiding van het lectoraat Openbare orde & Gevaarbeheersing in de aan dit project deelnemende eenheden zijn gehouden. Deze zijn uitvoerig in het onderzoek meegenomen. Daarbij richtte de aandacht zich in het bijzonder op de knop Opsporing. De informatie is geanalyseerd en diende als input voor de interviews.

Interviews

Om inzicht te krijgen in de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van evenementen zijn interviews afgenomen bij 27 personen die betrokken zijn bij deze evenementen.

Door middel van de interviews in verschillende eenheden is materiaal verzameld over een groot aantal verschillende evenementen. De interviews hebben plaatsgevonden met politiemedewerkers in zes verschillende eenheden (23), met officieren van justitie (3), en met een medewerker van een securitybedrijf dat verantwoordelijk is voor de beveiliging van grote dance events in heel Nederland. In 2012, het eerste jaar van dit onderzoek, richtte de aandacht zich met name op de organisatie van de opsporing. In 2013, het tweede onderzoeksjaar, hadden de interviews betrekking op de voorbereidende werkzaamheden van de knop Opsporing en de aanpak van incidenten en de criminaliteit in brede zin die zich tijdens evenementen hebben voorgedaan.

De interviews zijn afgenomen aan de hand van een semigestructureerd interviewprotocol.

Observaties

Om een goed beeld te krijgen van de daadwerkelijke praktijk van de opsporing zijn acht evenementen geobserveerd. Dit zijn de Nacht van Assen, de Nijmeegse Vierdaagse feesten, Rotterdam Unlimited, Dirty Dutch als onderdeel van het Amsterdam Dance Event, het dance event Defqon te Biddinghuizen en de voetbalwedstrijden Ajax-Manchester in Amsterdam, Feyenoord-FC Twente in Rotterdam en Nederland-Duitsland in Den Haag.

Het ging er in eerste instantie om een beeld te krijgen van de wijze waarop de opsporing tijdens een evenement is georganiseerd. Daarbij richtte de aandacht zich veelal op de arrestantenafhandeling en dan in het bijzonder de overdracht van de geüniformeerde politiemensen op straat naar de recherche. In het kader hiervan zijn drie verschillende (frontoffice – backoffice) werkwijzen bekeken. Ook zijn observaties uitgevoerd naar de afhandeling van arrestanten na het evenement.

Expertmeeting

In 2012 is tweemaal gesproken met een groep hoofden opsporing tijdens de training Staf Grootschalig Bijzonder Optreden (SGBO) in Ossendrecht. Het doel van deze meetings was om informatie te verzamelen over de organisatie van de opsporing in SGBO-verband en te spreken over de mogelijke problemen die zich hierbij voordoen. Het resultaat bestond behalve uit een groot aantal praktijkvoorbeelden uit een verzameling van inzichten en ideeën over de organisatie en werkwijze van de knop Opsporing.

Verder werden in september 2013 tijdens het Politieacademieseminar *Opsporing bij evenementen* zes workshops georganiseerd waarbij de centrale thema's uit dit onderzoek aan de 150 aanwezigen werden voorgelegd en besproken. Deze seminars waren bedoeld om de voorlopige bevindingen te spiegelen aan de praktijk. De uitkomsten van deze workshops zijn ook als input voor dit onderzoek gebruikt. De thema's die werden besproken, waren:

- Wat kan er ten aanzien van de opsporing in de voorbereidende fase (beter) worden gedaan?
- Welke knelpunten zijn er met betrekking tot de samenwerking tussen opsporing en toezicht/handhaving?

- Welke externe partners spelen een rol bij de opsporing bij evenementen en welke dilemma's zijn aan de samenwerking verbonden?
- Welke knelpunten doen zich voor bij de overdracht en afhandeling van arrestanten en hoe kunnen deze worden opgelost?
- Hoe gaat men tijdens een evenement om met een ernstig misdrijf?
- Welke informatie moet er voor, tijdens en na het evenement worden uitgewisseld?
- Van welke (innovatieve) opsporingsmiddelen en ondersteunende maatregelen kan gebruik worden gemaakt voor, tijdens en na evenementen?
- Hoe kan de heterdaadkracht bij evenementen worden verhoogd?

1.4 Leeswijzer

De opbouw van dit boek is als volgt. In hoofdstuk 2 wordt inzicht gegeven in de verschillende soorten evenementen en de criminaliteit die zich hier kan voordoen. Hoofdstuk 3 beschrijft de organisatie van de opsporing bij evenementen en de dilemma's die de opsporing tegenkomt bij de uitvoering van haar werkzaamheden. Vervolgens is er aandacht voor de rol van de opsporing, respectievelijk voorafgaand in de proactieve fase (hoofdstuk 4), tijdens het evenement in de actieve fase (hoofdstuk 5), en na afloop van het evenement in de reactieve fase (hoofdstuk 6). Tot slot volgen in hoofdstuk 7 de aanbevelingen met een overzicht van goede werkwijzen.

2

Evenementen en criminaliteit

Het aantal grootschalige evenementen is het afgelopen decennium fors gegroeid. In dit hoofdstuk wordt allereerst ingegaan op evenementen in algemene zin. Wat is een evenement? Welke evenementen zijn er? En hoeveel bezoekers trekken deze evenementen? Daarna wordt ingezoomd op het aantal aanhoudingen tijdens deze evenementen en op verschillende vormen van criminaliteit die zich kunnen voordoen.

2.1 Nederland feestland

Het aantal evenementen is de laatste jaren sterk gegroeid. Met de toename van vrije tijd en de commercialisering van de samenleving lijkt de behoefte aan georganiseerd vertier te zijn gegroeid. Er heerst een ware feestcultuur. Technische ontwikkelingen hebben het mogelijk gemaakt dat er steeds meer bezoekers op een evenement komen. Niet alleen de bereikbaarheid speelt een rol, maar ook de inrichting en organisatie zijn bepalende factoren. Grote podia en enorme lichtshows geven een festival extra cachet en zorgen voor internationale allure. Media-aandacht, al dan niet door de organisatoren zelf in gang gezet, is eveneens bepalend voor de populariteit van een festival (Schaap et al., 2011). Grote evenementen, waaronder stadsfeesten als de Nacht van Assen, 'Life I Live' Den Haag (voorheen KoninginneNach), Rotterdam Unlimited (voorheen Zomercarnaval) en de Nijmeegse Vierdaagsefeesten, trekken tienduizenden bezoekers. Dergelijke evenementen zijn commercieel aantrekkelijk en goed voor het imago van de organiserende stad. In tabel 2.1 zijn de bezoekersaantallen van een aantal grote evenementen weergegeven.

Tabel 2.1: Evenementen en bezoekersaantallen in 2012 en 2013

Evenement	Bezoekers 2012	Bezoekers 2013
Amsterdam Dance Event (verspreid over meerdere locaties in de stad)	200.000	300.000
Mysteryland (Spaarnwoude)	60.000	60.000
Dance Valley (Spaarnwoude)	60.000	60.000
Pinkpop	80.000	60.000
Zwarte Cross	156.000	162.000
Defqon (Biddinghuizen)	52.000	50.000
TT-Nacht Assen	Ca. 70.000	Ca. 50.000
Vierdaagsefeesten Nijmegen (verspreid over 7 dagen)	Ca. 1.420.000	Ca. 1.500.000

Wat wordt verstaan onder een evenement?

In de *Leidraad Veiligheid Publieksevenementen* (NIFV, 2011) wordt de volgende definitie voor een evenement gehanteerd:

Een publieksevenement is elke voor het publiek toegankelijke verrichting van vermaak, inclusief herdenkingen, waarbij een verzameling mensen zich in een bepaald tijdvak in/op een (meestal) begrensde en (eventueel beperkt) openbaar toegankelijke inrichting of terrein bevindt of beweegt. (p. 11)

Zoals de definitie al aangeeft, bestaat er een enorme variëteit aan evenementen. Zij zijn er in alle soorten en maten en lopen uiteen van kleinschalige buurtfeesten en braderieën, opgezet door een bewoners- of winkeliersvereniging, tot grootschalig georganiseerde open evenementen als de TT-nacht in Assen, de Nijmeegse Vierdaagsefeesten, de Gay Pride en het carnaval. Verder zijn er culturele evenementen, waaronder grote popfestivals als Pinkpop en Lowlands, de Zwarte Cross, dance events als Mysteryland en Defqon, en grote sporttoernooien zoals het Europese kampioenschap voetbal en diverse vechtsportgala's. Daarnaast zijn er nog de oud-en-nieuwviering (aangemerkt als 's lands grootste evenement) en Koninginnedag, nu: Koningsdag. Ten slotte mogen ook de spontane evenementen die voortkomen uit oproepen in de sociale media, niet onvermeld blijven.

2.2 Indeling evenementen

Vanuit het perspectief van openbare orde en veiligheid zijn evenementen grofweg te verdelen in een drietal (elkaar niet uitsluitende) categorieën:

1. Terugkerende evenementen

Veel evenementen zijn terugkerend, zoals de kermis, de jaarmarkt en het carnaval. Succesvolle festivals worden jaarlijks georganiseerd. Voorbeelden zijn de grote popfestivals Pinkpop, Lowlands, de Zwarte Cross, Parkpop, en grote danceparty's als Mysteryland, Awakenings, Dance Valley en Defqon. Ook grote sportmanifestaties als de Amstel Gold Race, de TT Assen, de Europacup en reguliere voetbalwedstrijden in de Eredivisie en de Eerste Divisie, worden tot dit type evenement gerekend.

Deze evenementen worden vaak al jarenlang door dezelfde organisaties of evenementenbureaus georganiseerd. Hierdoor hebben zij veel ervaring opgebouwd. Dat geldt evenzeer voor de betrokken autoriteiten gemeente, politie en brandweer. Al deze partijen hebben in de regel goed zicht op de mogelijke veiligheidsrisico's bij de betreffende evenementen. Een risico is dat terugkerende evenementen in bepaalde mate 'op routine' worden georganiseerd.

2. Incidentele of eenmalige evenementen

Hieronder vallen evenementen die minder frequent voorkomen of geheel nieuw zijn. Dit kan betrekking hebben op de aard van de activiteiten, de locatie, de doelgroep en de betrokken partijen. Specifieke ervaring rond de aard van de activiteiten, de locatie, de doelgroep en de betrokken partijen ontbreekt. De voorbereidende werkzaamheden vinden in een nieuwe structuur en omgeving plaats. Voorbeelden van incidentele evenementen zijn internationale voetbaltoernooien en evenementen die maar zelden voorkomen, zoals de Elfstedentocht en het Kroningsfeest 2013 (Schaap et al., 2009).

Kenmerkend voor deze evenementen is dat de risico's minder voorzienbaar zijn dan bij terugkerende evenementen. Het maken van een risicobeeld kost soms meer moeite.

Binnen deze beide hoofdcategorieën valt nog een extra onderscheid te maken tussen de open of gratis versus de besloten evenementen, en de meerdaagse evenementen met campingfaciliteiten. Beide worden kort besproken.

Open of gratis versus besloten evenementen

Open evenementen zijn voor iedereen toegankelijk en de toegang is gratis. Hieronder vallen stadsfeesten als de Nacht van Assen, Koninginnedag, nu: Koningsdag, braderieën en gratis festivals als het Haagse Parkpop en het eveneens in Den Haag plaatsvindende Life I Live (voormalige KoninginneNach). Bij deze evenementen is het aantal te verwachten bezoekers een onzekere factor. Het aantal wordt beïnvloed door de programmering van artiesten, de weersomstandigheden en media-aandacht. Wanneer het open evenement ook een terugkerend karakter heeft, zoals Parkpop en de bevrijdingsfestivals, geven de eerdere edities vaak houvast bij het inschatten van het bezoekersaantal en mogelijke risico's.

Besloten evenementen, waaronder het merendeel van de pop-festivals en dance events, werken met kaartverkoop. Het evenemententerrein is omheind en om binnen te komen is een toegangsbewijs vereist. Het aantal bezoekers is dus vooraf bekend. Bezoekers worden bij binnenkomst niet alleen gecontroleerd op het bezit van een geldig toegangsbewijs, maar ook op het bezit van spullen die op het evenemententerrein verboden zijn, zoals professionele opnameapparatuur, drank, verdovende middelen en wapens.

Meerdaagse evenementen met campingfaciliteiten

Een aantal grote festivals, waaronder Pinkpop, Lowlands, Defqon en ook de TT Assen, zijn over meerdere dagen verspreid. Bij dergelijke meerdaagse evenementen zorgt de organisator voor kampeerfaciliteiten. Deze vallen bij een festival als Lowlands binnen het festivalterrein en zijn dus alleen door betalende bezoekers te gebruiken. Kampeerders hebben vaak alleen toegang tot de kampeerterrinen met een speciale campingpas, een gekleurd armbandje. Bij de TT Assen komen sommige bezoekers louter voor de camping, die een attractie op zich vormt. Hier brengen zij de tijd door met drinken, praten en activiteiten als luchtgitaar spelen.

3. Spontane evenementen

Spontane evenementen kunnen als een afzonderlijke categorie worden beschouwd. Niet alle evenementen zijn namelijk vooraf gepland of georganiseerd. Een spontane samenkomst van een grote groep mensen kan de vorm van een evenement aannemen. Voorbeelden hiervan zijn illegale houseparty's en straatraces. Uitnodigingen worden in de regel via de sociale media verspreid. Voorbeelden van dergelijke 'evenementen' zijn de flashmobs, waarbij een groep mensen vrij plotseling op een openbare plek samenkomt, iets ongebruikelijks doet en daarna weer snel uiteengaet. Het aantal deelnemers staat van tevoren niet vast; de sport is om zo veel mogelijk deelnemers te trekken, waardoor het

effect van de beoogde actie groter wordt (<http://nl.wikipedia.org/wiki/Flashmob>).

Een andere vorm is het Project X-feest, een fenomeen dat is ontstaan naar de gelijknamige speelfilm waarin enkele jongeren een groot feest organiseren dat compleet uit de hand loopt. In september 2012 onttaarde een dergelijk 'feest' in Haren in rellen. De uitnodiging voor dit 'feestje' was via Facebook verspreid. Onbekenden hadden deze uitnodiging gekaapt en doorgestuurd. Politie, justitie en openbaar bestuur wisten vooraf niet hoeveel mensen er naar Haren zouden komen. Hierdoor konden de risico's vooraf moeilijk worden ingeschat (Commissie Project X Haren, 2013).

2.3 Overzicht grote evenementen en aanhoudingen

Op basis van de mediascan is een overzicht gemaakt van de aantallen bezoekers en aanhoudingen bij grote evenementen. Daarbij is een onderscheid gemaakt tussen besloten evenementen, zoals popfestivals en dance events (zie tabel 2.2a) en open evenementen, waaronder ook de stadsfeesten (zie tabel 2.2b).

Tabel 2.2: Evenementen: bezoekersaantallen en aanhoudingen in 2012

A. Festivals/dance events		2010	2011	2012	2013
Mysteryland (Kennemerland)	Bezoekers	60.000	60.000	60.000	60.000
	Aanhoudingen	30	6	37	35
Defqon (Flevoland)	Bezoekers	40.000	45.000	52.000	55.000
	Aanhoudingen	78	54	100	92
Sinds 2012 2 dagen	Bezoekers	148.000	152.500	156.000	162.000
	Aanhoudingen	38	41	8	27
Zwarte Cross (Gelderland) 3 dagen	Bezoekers	55.000	55.000	55.000	60.000
	Aanhoudingen	240	219	160	111
Pinkpop (Limburg) 3 dagen	Bezoekers	52.000	67.000	61.000	60.000
	Aanhoudingen	27	26	33	35
B. Open evenementen		2010	2011	2012	2013
TT Nacht Assen	Bezoekers	40.000	55.000	70.000	50.000
	Aanhoudingen	18	31	15	36
Zomercarnaval Rotterdam	Bezoekers	800.000	750.000	800.000	900.000
	Aanhoudingen	40	65	58	79
KoninginneNach (Den Haag)	Bezoekers	200.000	175.000	175.000	175.000
	Aanhoudingen	30	30	23	38
Appelpop (Tiel)	Bezoekers	170.000	150.000	160.000	150.000
	Aanhoudingen	0	15	14	11

In de tabellen is te zien dat de aanhoudingscijfers grote verschillen vertonen. Het aantal aanhoudingen bij Lowlands (111 in 2013) ligt bijvoorbeeld hoger dan dat van vergelijkbare popfestivals als Pinkpop (35 in 2013) en de Zwarte Cross (27 in 2013). De cijfers kunnen niet los worden gezien van de aard en omvang van het evenement en het gehanteerde veiligheidsbeleid. Bij popfestivals worden de meeste bezoekers aangehouden vanwege overtreding van de Opiumwet. Datzelfde is het geval bij dance events, die bekendstaan vanwege het vele gebruik van verdovende middelen, in het bijzonder partydrugs als ecstasy (XTC). Het, in vergelijking met andere festivals, hoge aantal aanhoudingen bij Defqon en Lowlands is het gevolg van de toegangs- en terreincontroles, waarbij specifiek wordt gecontroleerd op het bezit van verdovende middelen. Het festivalterrein waar beide evenementen worden georganiseerd, ligt in de gemeente Biddinghuizen. Die gemeente hanteert een zero-tolerance-beleid ten aanzien van verdovende middelen. Dit is niet alleen zichtbaar door de relatief strenge toegangscontroles, maar ook door de surveillance op het evenemententerrein.

In tegenstelling tot de dance events en popfestivals zijn aanhoudingen bij stadsfeesten vooral openbare orde gerelateerd. Het gaat dan om geweldgebruik, bedreiging, vernieling, belediging, openbare dronkenschap en wildplassen. In het algemeen kan worden geconcludeerd dat afgezet tegen de vaak hoge bezoekersaantallen, de aantallen aanhoudingen die tijdens deze festivals en feesten worden verricht, niet spectaculair hoog zijn. Bovendien is een dalende trend te zien. Voor het seizoen 2013 is het aantal aanhoudingen in veel gevallen lager dan in voorgaande jaren.

2.4 Criminaliteit bij evenementen

In deze paragraaf wordt een beschrijving gegeven van de meest voorkomende criminaliteitsvormen die zich bij evenementen kunnen voordoen. We staan stil bij een drietal categorieën: openbare orde gerelateerde delicten, overtredingen in het kader van de Opiumwet en andere vormen van criminaliteit.

2.4.1 Openbare orde gerelateerde delicten

Uitgaansgeweld

Het merendeel van de aanhoudingen tijdens open evenementen is openbare orde gerelateerd en behoort tot het zogeheten uitgaansgeweld. Hieronder vallen feiten als geweld, bedreiging, belediging en vernieling. Eerder onderzoek naar uitgaansgeweld van onder meer Ferwerda et al. (2012) en Kuppens et al. (2012) laat zien dat deze vorm van geweld vaak voortkomt uit een combinatie van omgevingsfactoren en persoonlijke factoren.

Wat betreft de omgeving blijkt dat het meeste uitgaansgeweld zich afspeelt op straat, in de publieke ruimte. De incidenten gebeuren vaak in de nabijheid van een horecagelegenheid of op weg daarnaartoe. Dit heeft onder meer te maken met het feit dat daar minder controle is dan in de uitgaansgelegenheden. De situatie in de horecagelegenheid zelf kan een rol spelen bij het ontstaan van gewelddadige incidenten. Te denken valt aan drukte, hitte, volume van de muziek en de vaardigheden van het horecapersoneel in de omgang met lastig publiek. Sluitingstijden spelen eveneens een rol. Wanneer alle horecagelegenheden in een gebied tegelijkertijd dichtgaan, veroorzaakt dit een grote drukte op straat. Deze drukte en anonimiteit dragen bij aan het ontstaan en escaleren van uitgaansgeweld (o.a. Ferwerda et al., 2012; Kuppens et al., 2012). Bij evenementen in de publieke ruimte, zoals stadsfeesten of de jaarwisseling, is de openbaarheid een extra aandachtspunt. De bezoekers bevinden zich grotendeels op straat, waar in de regel extra uitgaansfaciliteiten zijn ingericht, zoals podia en extra tappunten.

Persoonsgebonden factoren hebben betrekking op zowel de dader als het slachtoffer. Zo kunnen temperament en persoonlijkheid ervoor zorgen dat een gespannen sfeer omslaat in geweld of niet. Agressief gedrag wordt vaak in verband gebracht met alcohol en/of drugs. Personen zijn hierdoor minder geremd, worden overmoedig en hebben een gebrekkig vermogen om risico's in te schatten. Men weet minder goed te bepalen waar de grenzen liggen (Beke et al., 2001; Bruinsma et al., 2008; Ferwerda et al., 2012).

Diverse hoofden opsporing geven aan dat bij evenementen het aantal aanhoudingen met betrekking tot uitgaansgeweld laag is. Het is vaak niet hoger dan tijdens een reguliere uitgaansavond. Dit lage aantal aanhoudingen valt te verklaren uit het feit dat er tijdens evenementen relatief veel politie en security op de been is. Hun aanwezigheid maakt het mogelijk om bij beginnende conflicten op straat onmiddellijk te interveniëren en deze in de kiem te smoren.

Een onderzoek naar de reguliere uitgaanssituatie in Rotterdam toont een verband aan tussen het aantal incidenten en de fysieke aanwezigheid van de politie op straat. Het feit dat er op en rond het Rotterdamse Stadhuisplein tijdens de uitgaansdonderdag (tussen 22.00 en 06.00 uur) beduidend minder incidenten worden geregistreerd, wordt onder meer verklaard doordat juist op de uitgaansavonden vrijdag en zaterdag extra politiemensen worden ingezet via het project Horecare (Kuppens et al., 2012).

Omzeilen drankverbod

Bij veel besloten evenementen geldt een verbod op het meenemen van drank; flessen en blikjes zijn verboden. Hiermee wil de organisatie overmatig alcoholgebruik tegengaan en voorkomen dat bezoekers gewond raken door rondvliegend blik of glaswerk. Toch proberen bezoekers nog steeds om drank naar binnen te smokkelen. Daarbij gaat het vooral om sterke drank en mixdrankjes. Er zijn zelfs speciale attributen te koop om dit het festivalterrein binnen te smokkelen.

Groepsgeweld: harde-kerngroepen

Een aparte categorie van openbare orde gerelateerd geweld is het voetbalgeweld. Voetbalwedstrijden trekken groepen aan – aangeduid als harde-kernsupporters, hooligans of ultra's – die bewust uit zijn op een confrontatie met de aanhang van de tegenpartij of met de politie. De aanpak van het voetbalgeweld heeft alle aandacht. In de afgelopen decennia zijn door politie, justitie, gemeenten, KNVB en de voetbalclubs tal van maatregelen genomen om het geweld in te dammen. Hierdoor is het geweld in de stadions sterk afgenomen (Muller et al., 2011; Auditteam Voetbalvandalisme, 2008).

Groepen harde-kernsupporters zorgen nu echter in toenemende mate voor overlast buiten de stadions. Hun activiteiten beperken zich niet tot de speeldagen en zij duiken regelmatig op bij andere evenementen dan voetbal. Zo behoren deze groepen onder meer tot de vaste bezoekers van bepaalde hardcore dance events, aldus een respondent security.

Het gaat niet alleen om groepen hooligans. Ook bendes kunnen een evenement benutten om elkaar te treffen. Men kan elkaar toevallig tegen het lijf lopen, maar de mogelijkheid bestaat ook dat men elkaar bewust opzoekt tijdens een evenement.

Kapitale delicten

Het aantal kapitale delicten bij evenementen is gering, maar ze vragen wel de nadrukkelijke aandacht van de overheid en in het bijzonder de politie. Bij het zomercarnaval Rotterdam 2009 kwam bij een

steekpartij een 20-jarige man om het leven. In 2011 overleed er in Arnhem een bezoeker van het Arnhemse zomercarnaval aan de gevolgen van een steekpartij. De politie Rotterdam-Rijnmond spreekt van vetes die mogelijk tijdens het zomercarnaval worden uitgevochten. Groepen of individuen lopen elkaar dan in het centrum tegen het lijf, wat aanleiding kan zijn voor gewelddadige confrontaties.

2.4.2 Overtredingen in het kader van de Opiumwet

Dance events en festivals als Pinkpop en Lowlands hebben de reputatie van een hoog drugsgebruik. Die reputatie wordt bevestigd door cijfers van de politie, hoofdzakelijk naar aanleiding van aanhoudingen bij de toegangscontroles en onderzoeken in het kader van de Nationale Drug Monitor (Van Laar et al., 2013). Behalve het blowen is het gebruik van zogeheten partydrugs als ecstasy en amfetamine populair onder de bezoekers van dance events.

In de beleving van veel bezoekers is het evenement zonder pillen niet geslaagd. Zij zullen dan ook alles in het werk stellen om de pillen het evenemententerrein binnen te smokkelen om ze daar op een later tijdstip te kunnen gebruiken. Op verscheidene party-blogs, waaronder partyflock.nl, fok.nl en drugsforum.nl, wisselen festivalgangers hun ervaringen uit en voorzien zij elkaar van handige smokkeltips. Geschikte plekken om pillen te verstopten zijn bijvoorbeeld een lege sigarettenhuls in een pakje sigaretten, schoeisel en kleding, waaronder met name ondergoed. Vrouwen wordt geadviseerd om de drugs te verstopten in een maandverband waarvan de verpakking een klein beetje is opengetornd. Pillen kunnen worden gesmokkeld door ze tegen de navel of onder de testikels te plakken of door ze in een mobieltje mee te nemen waarvan de accu tijdelijk is verwijderd. GHB kan in een flesje zonnebrand worden gegoten, 'dan loop je zo naar binnen'. Het is ook niet ongebruikelijk om de pillen inwendig naar binnen te smokkelen (partyflock.nl, drugsforum.nl). Bezoekers die op het terrein blijven overnachten, adviseren de drugs in de ingepakte tent te verstopten (drugsforum.nl). Van dealers is het bekend dat soms pogingen worden gedaan om voorafgaand aan het festival een zogeheten stash aan te leggen, ofwel een kleine voorraad op het evenemententerrein te verbergen. Als tip tegen ontdekking door de drugshond wordt op de website partyflock.nl geadviseerd om de pillen luchtdicht te verpakken, bijvoorbeeld door ze in een zakje met koffie of peper te stoppen. De hond zou dan alleen de koffie of peper ruiken.

Partydrugs

De meest voorkomende drugs bij dance events zijn ecstasy en amfetamine. Ecstasy heeft een stimulerende entactogene werking, waardoor mensen zich met elkaar verbonden voelen en makkelijker contact maken. Dat maakt ecstasy tot een ideale party- of dance-drug. Na cannabis is ecstasy de populairste drug in het uitgaansleven. Amfetamine heeft een sterkere werking dan ecstasy, zij het dat de entactogene werking ontbreekt. Niettemin wordt ook amfetamine vaak aangetroffen op festivals (Van Laar et al., 2012). Ecstasy en amfetamine worden ook gebruikt om lang op de been te kunnen blijven en zodoende optimaal van het evenement te kunnen genieten.

Hoewel het aantal gebruikers van ecstasy en amfetamine zich lijkt te stabiliseren, blijft het gebruik van deze middelen een punt van zorg. Dat komt niet in de laatste plaats door de gezondheidsrisico's van beide drugs. Het gemiddelde gehalte MDMA, de werkzame stof in ecstasy, is tussen 2009 en 2011 fors gestegen. Die stijging gaat samen met een toename van het aantal ecstasy-gerelateerde incidenten op grote festivals. Meer mensen moeten zich op EHBO-posten onder behandeling laten stellen. Opvallend is het hoge aantal vrouwen dat bij deze incidenten betrokken is. Ook ligt de leeftijd van de patiënten met ecstasy lager (de mediane leeftijd is 23 jaar) dan bij andere typen drugs.

Bijzonder problematisch is het gebruik van gamma-hydroxybutyraat, beter bekend als GHB. Deze drug wordt vooral verkocht als een stroperige, zoute vloeistof in plastic buisjes, maar ook in poedervorm. De effecten van GHB zijn het beste te omschrijven als een stevige alcoholachtige roes, hoewel de gebruiker in een meer vage toestand verkeert. De gebruiker voelt zich erg ontspannen, warm, getinteld, zweverig, zorgeloos en veilig. Remmingen verminderen, de seksuele opwinding wordt gestimuleerd en er ontstaat een verhoogde gevoeligheid voor aanraking van de huid. De effecten zullen gemiddeld drie tot vier uur aanhouden. Net als bij alcohol kan de GHB-gebruiker overmoedig en baldadig worden. Nadat de effecten van GHB verdwenen zijn, kan de gebruiker zich energiever voelen (Van Laar et al., 2012).

Het drugsgebruik en de daarmee samenhangende gezondheidsrisico's zijn met name op dance events aanleiding voor een strenger overheidsbeleid. Een aantal gemeenten hanteert een zero-tolerance-beleid. Amsterdam heeft in 2008 bepaald dat dancefeesten voortaan drugsvrij moeten zijn. De verantwoordelijkheid voor de aanpak van drugsgebruik en -handel ligt bij de organisator van het evenement (NRC, 2008). Verdovende middelen zijn niet toegestaan, ook niet in kleine hoeveelheden. Die regel geldt ook in de gemeente Biddinghuizen, waar grote festivals als Defqon en Lowlands worden georganiseerd.

Argumenten voor toepassing van dit algehele verbod hebben enerzijds betrekking op de wetshandhaving – drugsbezit is verboden vanwege de Opiumwet – en anderzijds op de gevolgen die openlijk drugsgebruik kunnen hebben voor de bereikbaarheid van de hulpverlening en daarmee ook voor de gezondheid van bezoekers van dance events (Schaap et al., 2009).

Afhankelijk van de gemaakte afspraken voert de politie bij evenementen dus regelmatig een zero-tolerance-beleid ten aanzien van drugs uit. Bezoekers worden vooraf gewaarschuwd dat het meenemen van drugs verboden is en dat zij zullen worden gecontroleerd. Een dergelijke waarschuwing is noodzakelijk omdat zich in het verleden bij 'onverwachte controles' risicovolle situaties hebben voorgedaan. Bezoekers die plotseling geconfronteerd werden met een controle, namen hun hele voorraad in één keer in. Hierdoor ontstonden ernstige gezondheidsrisico's (interview lid reviewteam).

2.4.3 *Andere vormen van criminaliteit*

Behalve de openbare orde gerelateerde criminaliteit en het gebruik van verboden middelen trekken evenementen ook andere vormen van criminaliteit aan. De aanwezigheid van een groot aantal mensen op één begrensde locatie maakt van een evenement een ideaal werkgebied voor criminelen. Het biedt gelegenheid aan verschillende vormen van vermogenscriminaliteit, zoals diefstal, zakkenrollerij, voertuigcriminaliteit en zwendel. Het publiek is tijdens een evenement vaak losser en onoplettender.

We gaan nu wat dieper in op een aantal veelvoorkomende criminaliteitsvormen.

Zakkenrollerij

Veel evenementen krijgen bezoek van professionele zakkenrollers. Voor deze groep is een druk bezocht evenement een ideale werkplek. Mensen staan dicht op elkaar, worden als vanzelf tegen elkaar aangedrukt en hebben veelal hun aandacht op een bepaald punt gevestigd, zoals een attractie of een podium waar een optreden plaatsvindt. Hierdoor zijn bezoekers een aantrekkelijke prooi voor zakkenrollers. In de meeste gevallen is de mobiele telefoon het doel. Uit misdaadcijfers van de nationale politie blijkt dat het aantal gevallen van zakkenrollerij vorig jaar met 13 procent toenam. In de helft van de gevallen was de buit een mobiele telefoon. In 2012 was dit nog een derde (Volkskrant, 11 mei 2014; nos.nl/artikel/619729-zakkenrollerij-komt-vaker-voor.html).

Professionele zakkenrollers werken meestal in een groep van twee tot drie personen. Zij gaan behoedzaam te werk en weten heel goed hun slachtoffers uit te kiezen. Zij kennen hun gedrag van hun toekomstige slachtoffers. De meeste slachtoffers vallen eigenlijk ten prooi aan hun eigen onoplettendheid. Het onzorgvuldig en niet discreet opbergen van hun bezittingen maakt hen tot een potentieel slachtoffer. Het bewustzijn van mensen om diefstal te voorkomen neemt snel af doordat zij worden afgeleid. Bovendien speelt bij evenementen mee dat veel slachtoffers onder invloed van drank of verdovende middelen extra kwetsbaar zijn (Loef, 1992).

Dat het om georganiseerde bendes gaat, wordt niet uitgesloten. Verschillende voorbeelden tonen aan dat zakkenrollers gericht op zoek zijn naar specifieke buit. Tijdens het dance event Time Warp 2011 in Amsterdam was er een groepje actief dat kettinkjes stal. Het zou gaan om een Italiaanse dadergroep. Deze dieven waren in het bezit van een geldige toegangskaart naar het evenement gekomen en hadden zich daarmee goed voorbereid. Bij de editie van 2012 werden opvallend veel iPhones gestolen. Hoewel de politie geen concrete aanwijzingen heeft dat het om georganiseerde bendes gaat, was de organisatie van mening dat het om een groep Roemenen ging (www.djbroadcast.nl). Ook verschillende Belgische festivals waren in 2012 het doelwit van zakkenrollers die in groepen opereerden.

In 2013 hebben Nederlandse evenementen in toenemende mate last van zakkenrollers. Op het Indian Summer festival in Broek op Langedijk werden in juni 2013 240 smartphones gestolen. Beschrijvingen van slachtoffers gaven aan dat de daders zich in koppels onder het dansende publiek begaven en al dansend mensen aanraakten om hen dan van hun smartphone te ontdoen. Op aanwijzing van de beveiliging kon de politie een groepje mannen van Roemeense en Noord-Afrikaanse afkomst aanhouden (www.3voor12.nl). Ook tijdens een dance event in het Amsterdamse Bos, de Nijmeegse Vierdaagsefeesten en de Amsterdamse Gay Pride sloegen zakkenrollers hun slag. Bij het laatste evenement hield het zakkenrollersteam van de politie Amsterdam 46 Roemeense verdachten aan (respondenten Politie Amsterdam). Deze acties waren voor de politie reden om bij alle volgende evenementen het publiek nadrukkelijk te waarschuwen voor het risico van zakkenrollers.

Diefstal vanaf campings

Meerdaagse evenementen met kampeerfaciliteiten zorgen voor extra risico van diefstal op de kampeerreinen. Op Lowlands 2011 werden uit meer dan zeventig tenten geld, zonnebrillen, mobiele telefoons en andere spullen gestolen. Een jaar later waren opnieuw zo'n

zestig kampeerders het slachtoffer van ‘tentinbraken’. In veel gevallen werden tenten opengesneden en raakten deze onherstelbaar beschadigd. In 2011 werden diverse tenten vernield doordat dronken camping-gasten een wedstrijdje tentspringen hadden bedacht.

Het probleem is dat de beveiliging op de kampeerterreinen niet afdoende is. Elke campinggast krijgt een polsbandje met de kleur van het aan hem of haar toegewezen kampeerterrein. Deze bandjes worden bij de ingang van het kampeerterrein door de beveiliging gecontroleerd. Vanwege de privacy ontbreekt camerabewaking op dit deel van het festivalterrein (respondenten Politie Midden-Nederland). Ook op de particuliere campings die rond de TT Assen zijn georganiseerd, is diefstal een terugkerend probleem (respondenten Politie Noord-Nederland).

Voertuigcriminaliteit

Veel festivalgangers komen met eigen vervoer naar het evenement. Dat maakt het evenement aantrekkelijk voor professionele autokrakers. Hoewel de laatste jaren door preventie, bestaande uit onder meer waarschuwingen aan het publiek en het organiseren van speciale bewaakte parkeerplaatsen, deze vorm van criminaliteit fors is teruggedrongen, heeft een evenement als de TT Assen nog steeds te maken met de diefstal van motoren en motoronderdelen.

Zwarte handel en valse toegangsbewijzen

Bij besloten evenementen als popfestivals, dance events, concerten van beroemde artiesten en sportwedstrijden, vindt zwarte handel in toegangskarten plaats en worden valse toegangsbiljetten op de markt gebracht. De bedragen die hiermee worden verdiend, zijn groot. Hierbij gaat het niet alleen om individuele speculanten, maar ook steeds meer om criminele organisaties. Het CBS schat het aantal slachtoffers van online fraudeverkoop in 2013 alleen al op 450.000.

Via de legale handel kopen handelaren tientallen of soms honderden kaarten op. Omdat bij de digitale verkoop regels zijn gesteld met betrekking tot een maximum aantal kaarten per persoon, werken de zwarhandelaren met stromannen: mensen – onder meer studenten – die worden ingehuurd om op de eerste verkoopdag zo veel mogelijk kaarten te bemachtigen. De kans op ontdekking is dan klein aangezien de kaarten vanaf verschillende IP-adressen worden gekocht. De zwarhandelaren onttrekken langs deze weg veel kaarten aan het reguliere verkoopcircuit en creëren daardoor een schaarste. Hierdoor kunnen zij de kaarten vervolgens tegen een veel hogere prijs aanbieden. Bij concerten van veel beroemde artiesten worden de kaarten zelfs al vóór de officiële verkoop is begonnen, voor heel hogere prijzen via internet aangeboden.

Naast deze vorm van woeker met legale toegangskarten worden ook valse karten aangeboden. Het gaat dan veelal om illegale hard copy karten. Deze zijn ongeldig. Voorbeelden van deze manier van werken duiken regelmatig op. Bij het populaire Lowlands-festival, dat vaak al binnen enkele uren is uitverkocht, ging het in 2011 om meer dan duizend illegale hard copy karten, die via internetsites als Marktplaats, eBay en de zogeheten secondary tickethandelaren, zoals ticket4sale, 4alltickets, ticketz.nl, Eutickets, Viagogo, Seatwave en Onlineticketshop, werden aangeboden. Als we uitgaan van de vaste toegangsprijs van 185 euro, leverden de valse karten dus zo'n 185.000 euro op. Ook voor de concerten van Robby Williams, Coldplay, Doe Maar enzovoort waren valse karten in omloop (Website Mojoconcerts). Ten slotte komt het ook voor dat mensen via internet voor veel geld via een particulier of malafide bureau een toegangskartje kopen, dit betalen, maar het kartje vervolgens niet geleverd krijgen.

Valse consumptiebonnen

Veel besloten evenementen werken met consumptiebonnen of munten. Door deze te vervalsen is veel geld te verdienen. Bij Pinkpop 2011 doken valse consumptiebonnen op die op meerdere plekken op het festivalterrein voor een lagere prijs aan de bezoekers werden aangeboden. Volgens het OM gingen de criminelen professioneel te werk. De bonnen werden steeds gemixt met officiële bonnen aangeboden. De schade werd op 40.000 euro geschat. De zwendel werd pas op de laatste dag van het festival ontdekt. Vanaf het moment dat de bonnen waren gesignaleerd, werden de horeca-verkooppunten gewaarschuwd om alert te zijn op de valse bonnen (respondent OM Zuid-Limburg).

Bij het carnaval 2013 werden in Etten Leur meerdere uitbaters gedupeerd. Horecaondernemers werkten collectief met consumptiemunten – à 2,10 euro – die in alle deelnemende cafés konden worden ingewisseld. Criminelen hadden zo'n 6.000 valse munten in omloop gebracht, die op straat voor een lagere prijs werden aangeboden (Omroep Brabant, 19 februari 2013).

Illegale merchandise

Bij concerten, voetbalwedstrijden en andere evenementen duiken regelmatig verkopers op met illegale merchandise. Zij trachten hun namaakproducten aan de fans te verkopen. Ook vrijmarkten, zoals koningsmarkten, staan bekend om handelaars die namaakproducten zoals merkkleding proberen te slijten.

Andere risico's zijn de handel van illegale sigaretten en de verkoop van illegale drank, in het bijzonder bier. Schattingen van het ministerie van Financiën en de belangenvereniging Nederlandse Brouwers geven

aan dat vermoedelijk één op de tien glazen bier in Nederland illegaal geïmporteerd bier is. Beide partijen maakten in 2013 afspraken over de manier waarop hier controle kan worden uitgeoefend.

Verhoogd risico voor het buitengebied

Het kan voorkomen dat het buitengebied van het evenement (meer) risico loopt. De aandacht van de politie richt zich immers vooral op het evenemententerrein. Tijdens de viering van het carnaval 2013 in Twente was er bijvoorbeeld een toename te zien van het aantal woninginbraken.

Seksueel geweld

Hoewel er nauwelijks of geen sprake is van aangiften met betrekking tot aanranding en verkrachting, wordt hier wel rekening mee gehouden. Onder invloed van drank en verdovende middelen kunnen zich tijdens evenementen situaties voordoen waarbij sprake is van seksuele intimidatie. Met name de festivals met campingfaciliteiten worden als een risicofactor bestempeld. Ook bepaalde dance events hebben een reputatie op dit gebied. Een respondent geeft aan dat tijdens het Dirty Dutch dance event te Amsterdam de remmen losgaan en dat meisjes worden betast. Hoewel er geen aangiftes zijn gedaan, is de politie wel alert op dit soort zaken (respondent politie Amsterdam). Ook Lowlands 2013 kreeg hiermee te maken. Tijdens het festival werden zeven vrouwelijke bezoekers lastiggevallen.

2.5 Tot besluit

Het aantal grootschalige evenementen is het afgelopen decennium fors gegroeid. Zij trekken soms tienduizenden bezoekers. Onderling verschillen de evenementen van aard en de wijze waarop zij zijn georganiseerd. Bovendien trekken zij vaak een bepaald publiek. Het is daarom van belang om de specifieke aspecten per evenement vooraf in beeld te brengen, zodat de risico's en de benodigde veiligheidsmaatregelen, alsook de inzet van de politie kunnen worden bepaald.

Het aantal aanhoudingen bij evenementen is naar verhouding van het aantal bezoekers gering. Het merendeel van die aanhoudingen heeft betrekking op openbare orde gerelateerde incidenten, zoals geweld, openbare dronkenschap, belediging, bedreiging, vernieling en wildplassen, en op het bezit van verdovende middelen. De openbare orde gerelateerde zaken doen zich vooral voor bij open evenementen

zoals stadsfeesten en de oud-en-nieuw-viering. Dit heeft te maken met het karakter van het evenement. Het is voor iedereen toegankelijk en speelt zich af in de publieke ruimte. Bovendien nodigen de extra uitgaansfaciliteiten uit tot drankgebruik, wat vaak een oorzaak is voor ongecontroleerd en agressief gedrag.

Aanhoudingen voor het bezit van verdovende middelen worden vooral verricht bij besloten evenementen. Het merendeel van de mensen wordt aangehouden bij de toegangscontroles. Aandachtspunt is het lokale drugsbeleid, dat bepalend kan zijn voor de wijze waarop wordt gecontroleerd.

Dat zich bij besloten evenementen veel minder openbare orde gerelateerde incidenten voordoen is zowel toe te schrijven aan de aard van het evenement als aan de wijze waarop het is georganiseerd. Bezoekers van popfestivals en dance events komen veelal doelgericht naar het evenement om bepaalde artiesten te zien en hebben betaald voor een toegangskaartje. Bij stadsfeesten is dit doel minder sterk aanwezig. Bovendien is bij besloten evenementen een maximum gesteld aan de bezoekersaantallen.

Wat betreft de organisatie van het evenement is de organisator in toenemende mate verantwoordelijk voor de openbare orde en veiligheid op het festivalterrein. Particuliere beveiligers zijn vaak nadrukkelijk aanwezig op het evenemententerrein.

Naast openbare orde gerelateerde zaken en overtredingen in het kader van de Opiumwet hebben evenementen te maken met andere vormen van criminaliteit. Evenementen trekken veel bezoekers en zijn daarom aantrekkelijk voor criminelen. Er kan immers in korte tijd veel geld worden verdiend. Hierbij gaat het om diefstal uit tenten en voertuigen, zakkenrollerij, zwarte handel in toegangskaarten, verkoop van valse kaarten of illegale merchandise, en handel in valse consumptiemunten of -bonnen.

Deze vormen van criminaliteit krijgen steeds meer aandacht. Dat gebeurt vooral in preventieve zin door bezoekers te attenderen op de risico's die zij kunnen lopen en door het opwerpen van (fysieke) barrières om het criminelen zo moeilijk mogelijk te maken.

De eerste (algemene) conclusie van dit onderzoek is dat veel evenementen zonder noemenswaardige incidenten plaatsvinden. Dat is een belangrijke constatering. Niettemin zijn er af en toe evenementen die opvallen doordat bezoekers zich misdragen; denk aan agressie, vernieling en andere vormen van criminaliteit. Naast het feit dat deze bezoekers het evenement voor anderen verpesten, doet hun gedrag afbreuk aan het imago van het evenement. Het is belangrijk dat tegen deze personen wordt opgetreden.

Conclusie 1:

De meeste evenementen verlopen zonder incidenten.

3

De organisatie van de opsporing en de mogelijke dilemma's waar deze mee te maken krijgt

3.1 Ondergeschied aan de ordehandhaving

Elke politieambtenaar is algemeen opsporingsambtenaar en opsporing is een integraal onderdeel van het politiewerk. Toch geven evenementen vaak het beeld dat (openbare orde) handhaving en opsporing gescheiden werelden zijn. Daarbij is de opsporing enerzijds van de recherche, die zich tijdens een evenement vooral bezighoudt met de intake en afhandeling van arrestanten, en anderzijds van de geüniformeerde agenten die de orde handhaven, het evenement in goede banen leiden en indien noodzakelijk tot aanhouding overgaan.

Welke rol de opsporing speelt, verschilt per evenement. Over het algemeen is de opsporing ondergeschied aan de ordehandhaving. Dat wil zeggen dat de openbare orde leidend is en de veiligheid op het evenemententerrein centraal staat. Zo wordt dit ook door een groot aantal respondenten beleefd. De rol van de recherche beperkt zich, zoals gezegd, in de meeste gevallen tot de intake en afhandeling van arrestanten, in diverse eenheden ook wel aangeduid met de term arrestantenafhandeling of ARAF. In enkele specifieke gevallen treedt de opsporing wel op de voorgrond. Dit is bijvoorbeeld het geval bij specifieke popfestivals en dance events, waarbij de opsporing zich richt op het bezit van verdovende middelen. Ook bij Rotterdam Unlimited speelde de opsporing met name in de aanloop naar het evenement een rol door bij leden van bendes die het evenement wilden verstoren, huiszoekingen te verrichten.

Dit hoofdstuk bevat een korte beschrijving van de wijze waarop de opsporing bij evenementen is georganiseerd en wie de belangrijkste samenwerkingspartners zijn. Daarnaast gaan we in op de dilemma's waarmee de opsporing wordt geconfronteerd bij de inrichting van het opsporingsproces bij evenementen.

3.2 Organisatie van de opsporing

Bij een groot evenement wordt veelal gewerkt binnen de structuur van een Grootschalig Bijzonder Optreden (GBO). De opsporing krijgt vorm binnen een eigen knop Opsporing.² Er is een hoofd opsporing (HOP), die samen met recherchecoördinatoren het opsporingsproces voorbereidt en inricht. Een en ander wordt vastgelegd in het draaiboek Opsporing. De HOP maakt deel uit van de Staf Grootschalig Bijzonder Optreden (SGBO), die vooraf en gedurende het evenement operationeel is.

De recherchecoördinatoren en de taakchefs dragen zorg voor de uitvoering; de knop Opsporing bestaat in de regel uit rechercheurs en recherche medewerkers. De sterkte en samenstelling van dit team is afhankelijk van de aard en omvang van het evenement en het risicobeeld dat voorafgaand aan het evenement mede door de knop Informatie wordt opgesteld. De recherchecoördinatoren en taakchefs zijn onder meer verantwoordelijk voor de inzet en maatregelen op het gebied van de opsporing op en rond het evenemententerrein, voor zover dit in relatie staat met het evenement, de afstemming met het Openbaar Ministerie (OM) en de intake en afhandeling van arrestanten.

Interne samenwerking

Zoals al in de inleiding van dit hoofdstuk werd aangegeven, is de politie als geheel belast met het opsporen van strafbare feiten. Bij evenementen lijkt echter sprake te zijn van een scheiding tussen de handhaving en opsporing. Politie mensen spreken in dit kader over blauw en grijs. Blauw staat voor de agenten op straat inclusief de Mobiele Eenheid en de Aanhoudingseenheid; grijs staat voor de recherche op het bureau. De agenten op straat beschouwen voornamelijk de handhaving van de openbare orde als hun taak en de opsporing komt pas in beeld op het moment waar 'blauw' stopt (zie figuur 3.1).

Figuur 3.1: Samenwerking uniformdienst (blauw) en recherche (grijs)

2 De andere knoppen zijn: Ordehandhaving, Informatie, Ondersteuning en Communicatie. Een algemeen commandant geeft leiding aan de SGBO.

In de praktijk van het evenement treedt blauw op als zij een strafbaar feit constateert. Afhankelijk van het gepleegde feit gaan agenten over tot aanhouding. Bij veel evenementen worden bij een aanhouding de gegevens van de verdachte en van het gepleegde feit genoteerd op een aanhoudingskaart. De verdachte wordt dan overgedragen aan de opsporing, die vervolgens zorgt voor de intake en afhandeling. Opmerkelijk is dat blauw bij een aanhouding vaak weinig zorg besteedt aan de overdracht. De verstrekke gegevens van de arrestant en het gepleegde feit zijn niet altijd voldoende, waardoor de opsporing de zaak niet kan afhandelen en de verdachte zelfs vaak moet wegsturen. Dit wordt door vrijwel alle eenheden als een hardnekkig probleem gezien. Bovendien staat dit haaks op de alledaagse politiepraktijk, waar de aanhouding en de intake door de agent zelf worden afgehandeld. Bij een evenement zijn deze werkprocessen gescheiden. Dit is gedaan om te garanderen dat de geüniformeerde agenten zo veel mogelijk op straat kunnen blijven. Dat neemt niet weg dat de agent op straat moet zorgen voor een correcte overdracht van de verdachte. Maar dit gebeurt dus niet altijd zorgvuldig. De agenten willen onder bepaalde omstandigheden 'hun arrestant zo snel mogelijk kwijt', omdat zij nodig zijn op straat. Het invullen van een aanhoudingskaart wordt dan gezien als oponthoud en een administratieve last.

Het gevolg van een dergelijk handelen is dat de opsporing wordt geconfronteerd met onvoldoende gegevens. De aangeleverde informatie is onvoldoende of zelfs niet juist. Dat kan ertoe leiden dat de arrestant moet worden heengezonden en zijn straf ontloopt. Samenwerking is van belang. Beide processen – ordehandhaving op straat, intake en afhandeling – dienen op elkaar aan te sluiten. In de praktijk blijkt dit niet altijd het geval. Over en weer leidt dit tot kritiek en irritaties over elkaars handelen.

3.3 Samenwerking met partners

Naast interne samenwerking binnen de politieorganisatie, is ook de samenwerking met partners van belang. We gaan hier kort in op de samenwerking met gemeente, Openbaar Ministerie en andere partners.

Samenwerking met de gemeente

De gemeente maakt een risicoanalyse. Op grond van die analyse wordt het evenement geclassificeerd en wordt gekeken welke maatregelen en voorzieningen nodig zijn om ervoor te zorgen dat het evenement veilig verloopt. Aan de hand hiervan worden in veel gevallen ook de beleids- en tolerantiegrenzen vastgesteld. Dit gebeurt in samenspraak met het Openbaar Ministerie en de politieleiding. Per evenement kunnen deze aangescherpt worden. De beleids- en tolerantiegrenzen worden opgenomen in de draaiboeken.

Het directe aanspreekpunt voor de politie is in de regel de Adviseur Openbare Orde en Veiligheid (AOOV). Hij is de directe adviseur van de burgemeester op dit thema en is betrokken bij de voorbereiding van het veiligheidsbeleid. Hij is doorgaans betrokken in het voorbereidingsproces van evenementen met verhoogd risico vanaf het moment waarop advies wordt aangevraagd aan de betrokken diensten.

Samenwerking met het Openbaar Ministerie

Het Openbaar Ministerie (OM) is een vaste partner die in alle fasen van het evenement is betrokken. Zoals eerder al werd aangegeven, speelt het OM in de voorbereidende fase een rol bij het vaststellen van de tolerantiegrenzen. Aangegeven wordt wat wel en wat niet mag tijdens het evenement. Dit moet vooraf aan de bezoekers worden duidelijk gemaakt.

Bij grote evenementen wordt steeds vaker gebruikgemaakt van de ZSM-methodiek. ZSM staat voor *Zo Simpel, Snel, Slim, Selectief, Samen en Samenlevingsgericht Mogelijk*. Het is een methode die invulling geeft aan de opvatting dat de sanctie of straf zo snel mogelijk moet volgen op het ongewenste gedrag. In de praktijk betekent dit dat het OM tijdens het evenement aanwezig is met een parketsecretaris of een officier van justitie. De boete op het strafbare feit wordt direct bepaald en zo mogelijk ook betaald. Als een zaak moet voorkomen, krijgt de verdachte een beschikking uitgereikt of wordt hij in verzekering gesteld.

Overige partners

Bij de opsporing tijdens en na evenementen wordt de politie geholpen door de betrokken ketenpartners, waaronder de gemeentelijke toezichthouders en handhavers, milieuambtenaren, de evenementenorganisator

en de particuliere beveiliging. Zij zijn aanvullende ogen en oren op straat of op het festivalterrein.

Met name de particuliere beveiliging is een belangrijke partner bij besloten evenementen. In de voorbereidende fase zijn de particuliere beveiligers over het algemeen nauw betrokken. Bij het evenement zijn zij verantwoordelijk voor de toegangscontroles, waarbij zij controleren op het bezit van verdovende middelen, wapens en andere ongewenste of verboden artikelen. Bezoekers die in het bezit zijn van verdovende middelen of wapens, worden overgedragen aan de politie. Verder houden zij toezicht op het terrein. Dat doen zij door middel van surveillance op het evenemententerrein en cameratoezicht. Bij verschillende evenementen, waaronder Lowlands, Defqon en de Zwarte Cross, werken politie en beveiliging samen in zogeheten PoSec-teams. Een PoSec-team bestaat uit politiemensen en medewerkers van de security die gezamenlijk op het festivalterrein surveilleren. In hoofdstuk 6 wordt dit nader beschreven.

3.4 Dilemma's bij de organisatie van de opsporing

Hoe zwaar de opsporing wordt ingezet, is afhankelijk van de aard en omvang van het evenement. Er wordt onder meer gekeken naar het publiek dat het evenement zal bezoeken, naar de programmering van artiesten of attracties en naar de fysieke omstandigheden van het evenemententerrein. Bij terugkerende evenementen gaat men ook af op ervaringen uit de voorgaande jaren.

Uiteenlopende belangen

Bij het organiseren van een evenement krijgt men met meerdere partijen te maken. Deze partijen hebben ieder hun eigen belangen. Schaap et al. (2009) geven in de studie *Veilige evenementen* bijvoorbeeld aan dat er geregeld een spanningsveld is tussen de belangen van publieke en private organisaties en hun perceptie van veiligheid. Organisatoren, sponsors en horeca hebben een commercieel belang. Het festival moet aantrekkelijk genoeg zijn om voldoende (betalende) bezoekers te trekken. Enerzijds hebben zij de overheid nodig voor de organisatie van het evenement en ten behoeve van hun commerciële belang, zoals bij het Europees en het Wereldkampioenschap Voetbal, waar enkele sponsors het alleenrecht kregen op het maken van reclame. De overheid moet er

dan op toezien dat dit recht niet wordt geschonden. De reclamestunt met de oranje Bavariajurkjes tijdens het WK in Zuid-Afrika, ook wel bekend als ambush-marketing, deed destijds veel stof opwaaien. Anderzijds beschouwen organisatoren, sponsors en horeca de overheid als een lastige partner, vanwege de bindende voorschriften met betrekking tot milieu, volksgezondheid en veiligheid. Deze worden nog wel eens als 'te veel' en beperkend ervaren en druisen derhalve in tegen het commerciële belang dat zij nastreven.

Ook voor een gemeente gelden verschillende belangen. Een populair evenement is goed voor het imago van de stad. Lokale middenstand en horeca kunnen immers aan een evenement verdienen en dat is ook gunstig voor een gemeente. Maar het is vooral belangrijk dat het evenement veilig en ordentelijk verloopt. Een evenement dat ontsierd wordt door wanordelijkheden of waar bezoekers het slachtoffer worden van diefstal of bedrog, loopt imagoschade op. Het krijgt een slechte naam, wat gevolgen kan hebben voor de toekomst van het evenement. Om ervoor te zorgen dat het evenement goed verloopt, stelt de gemeente voorwaarden aan het evenement. Deze zijn in de vergunning vastgelegd. De organisatoren moeten zich aan deze voorwaarden houden. Ook de politie stelt als hoeder van de openbare orde en veiligheid haar eisen aan het evenement. Daarbij zal zij rekening moeten houden met bovengenoemde belangen. Het organiseren van het politiewerk bij een evenement vergt dan ook vaak politiek-bestuurlijke sensitiviteit en het vermogen om te kunnen omgaan met commerciële organisaties. Het is vaak zoeken naar een gemeenschappelijk belang (Schaap et al., 2009).

Bijzondere omstandigheden

De vraag is hoe er in de praktijk met de regels wordt omgegaan. Zoals in ons onderzoek naar voren komt, zijn deze juist vanwege het evenement zelf niet altijd eenvoudig te handhaven. Grote evenementen trekken veel publiek. Bij feesten als de Nacht van Assen, de Nijmeegse Vierdaagsefeesten en het Haagse Life I Live is de hele binnenstad als evenemententerrein ingericht. Er is live muziek en er zijn extra horeca-verkooppunten. In die zin is er sprake van bijzondere omstandigheden. Een hoofd opsporing geeft bijvoorbeeld aan dat de politie bij de Nijmeegse Vierdaagsefeesten moeilijk kan optreden tegen drinken op straat, wat formeel niet is toegestaan. De gemeente heeft immers extra tappunten toegestaan op de openbare weg. Dit betekent dat de tolerantiegrenzen vaak hoger liggen dan onder meer normale omstandigheden het geval zou zijn. Tijdens een gewone uitgaansavond wordt namelijk wel opgetreden tegen openbare dronkenschap. Nu pakt men

vaak alleen de excessen aan. Ook in het onderstaande voorbeeld van de wedstrijd Ajax-Manchester moesten keuzes worden gemaakt tussen beleid en uitvoering.

Ajax-Manchester United: februari 2012

In het Amsterdamse centrum wordt een zero-tolerance-beleid gehanteerd. Onderdeel van dit beleid is een alcoholverbod. Er mag op straat niet worden gedronken. Nu komen er voor de wedstrijd volgens de informatie ruim 5.000 Engelse supporters naar de hoofdstad. Aangezien deze niet allemaal in het café passen, is het verbod moeilijk te handhaven en is de politie genoodzaakt een oogje toe te knijpen. Bovendien zou een strenge handhaving van dit beleid en opsporing het beeld van Amsterdam als gastvrije stad schade aandoen. (respondent Politie Amsterdam)

Vermijden van escalatie

De politie zoekt bij evenementen naar een balans tussen handhaving en opsporing. De ongeschreven regel is dat het 'wel een feestje moet blijven'. Specifieke opsporingsactiviteiten kunnen volgens enkele HOP's juist het feest verstoren. Het publiek zou zich kunnen storen aan het politieoptreden en dit kan vervolgens aanleiding zijn voor confrontaties. In het uiterste geval kan dit uitmonden in een massa-gestuurde rel. Dit is de term die Ferwerda hanteert voor een grootschalige confrontatie tussen publiek en de politie. Een massa die geconfronteerd wordt met een offensief optreden van de politie, heeft al de nodige potentie om uit te groeien tot een grootschalige ordeverstoring. Alcohol en drugsgebruik kunnen dan hevige geweldsuitbarstingen in de hand werken. De omstanders voelen zich weinig geremd en bieden verzet aan de politie, en beschouwen het optreden van de politie als provocatief (Ferwerda et al., 2010). De politie wil niet zijn eigen rel veroorzaken. Een voorbeeld van massa-gestuurde rellen is de confrontatie tijdens de Vierdaagsefeesten van 2005, toen de politie de muziek liet stopzetten op een van de evenemententerreinen en vervolgens het feestterrein wilde ontruimen. Een recent en tot de verbeelding sprekend voorbeeld zijn de Project X-rellen in Haren in september 2012.

Een strenge handhaving en dito opsporing kunnen alleen plaatsvinden wanneer er voldoende politie beschikbaar is. Het aanwezige politiepersoneel moet veilig kunnen werken en dat betekent dat er voldoende back-up aanwezig moet zijn. De zero-tolerance-aanpak die de politie Amsterdam-Amstelland bij de wedstrijd Ajax-Manchester United in februari 2012 toepaste, was mogelijk vanwege een grote politie-inzet

bestaande uit vier pelotons Mobiele Eenheid, waaronder die van de Koninklijke Marechaussee. Mocht er iets gebeuren, dan had de politie voldoende armslag om in te grijpen. In dit specifieke geval waren de opsporingsdoelen scherp geformuleerd. Deze richtten zich vooral op de overlastgevers. Groepen supporters waren vooraf in kaart gebracht, alsook de contacten die zij onderhielden met eventuele handlangers. De politie beschikte over informatie dat Anderlecht-supporters samen met de Ajax-supporters tegen de aanhang van Manchester United ten strijde wilden trekken. Deze groepen werden scherp in de gaten gehouden en er werd weinig getolereerd.

Een ander voorbeeld is Rotterdam Unlimited. Tijdens de editie 2013 waren er aanwijzingen dat leden van rivaliserende bendes het evenement in de Rotterdamse binnenstad wilden bezoeken. De mogelijkheid dat het hierbij tot confrontaties zou komen, was reëel. Bovendien zou het hier gaan om vuurwapengevaarlijke bendeleden. De politie besloot om tot preventief fouilleren over te gaan. Hiervoor werd anderhalf peloton ME extra ingezet.

3.5 Tot besluit

Tot nu toe worden de vier hoofdprocessen van intake, noodhulp, handhaving en opsporing binnen de politie vaak als gescheiden processen gezien en wordt slechts in beperkte mate samengewerkt. Dit blijkt ook in dit onderzoek: de handhaving (blauw) en opsporing (grijs) lijken twee gescheiden werelden te zijn. Het is de *street cops* versus de *office cops*, oftewel de frontlijn versus het bureau. Dit geldt ook tijdens evenementen: blauw ziet haar taak hoofdzakelijk als handhaving van de openbare orde en veel minder als opsporing, kortom: grijs begint vervolgens waar blauw is gestopt. Hoewel elke politieambtenaar ook een opsporingsambtenaar is en opsporing een integraal onderdeel van het politiewerk is, lijken de handhaving en opsporing bij evenementen gescheiden werelden te zijn. De recherche is afhankelijk van de kwaliteit van de ingevulde aanhoudingskaarten. Wanneer deze in de hectiek van het optreden op straat slecht worden ingevuld, kan de recherche weinig anders dan een verdachte heenzenden. Verder blijkt dat, binnen een GBO, de koppeling en samenwerking tussen de kolom opsporing en de kolom intelligence niet altijd helder is en te wensen overlaat. Zowel de inhoudelijke voorbereiding als de daadwerkelijke samenwerking tijdens een evenement is beperkt en laat soms te wensen over.

Conclusie 2:

De verzuiling tussen handhaving en opsporing heeft een negatief effect op de onderlinge samenwerking en de effectiviteit van het politie-optreden. Een vergelijkbaar proces lijkt gaande te zijn bij een GBO tussen de knoppen intelligence en opsporing.

Behalve de interne samenwerking is er ook de samenwerking met andere partners als de organisator, de beveiliging en de gemeente. Ieder van deze partijen heeft zijn eigen belangen, die niet altijd met elkaar overeenkomen. Spanningen tussen veiligheid en commerciële belangen (verkoop van drank, besparen op security) of tussen veiligheid en het imago van de gemeente zijn breed genoemde thema's. Strenge veiligheidsmaatregelen zijn soms strijdig met deze belangen: 'het moet een feestje blijven'. Bij gesloten festivals draagt de beveiliging overtreders over aan de recherche. Hiervoor vullen de beveiligers een aanhoudingskaart in en verzorgt de politie de afhandeling. Een duidelijke instructie vanuit de recherche aan de beveiligers hoe de aanhoudingskaart moet worden ingevuld, vergroot een prettige samenwerking en correcte afhandeling.

Zoals in de inleiding al werd gesteld, is het onderzoek met betrekking tot evenementen bijna altijd vanuit het perspectief van de openbare orde onderzocht. Er is nauwelijks onderzoek beschikbaar over de rol van opsporing bij evenementen. Dit strookt met het algemeen heersende beeld dat de opsporing ondergeschikt is c.q. moet zijn aan de ordehandhaving. Het motto is dat een veilig evenement er één is zonder ordeverstoringen en zonder gewelddadige incidenten. De nadruk ligt op 'het moet een feestje blijven' en escalatie moet worden vermeden. Wanneer de politie gericht gaat 'jagen' op overtreders c.q. criminelen, dan is er een kans op escalatie. Er wordt dan ook vaak voor gekozen om dat niet te doen. Opvallend is dat er niet of nauwelijks wordt gesteld dat er sprake is van een veilig evenement als er geen criminaliteit wordt gepleegd. Dat is best verrassend, want er vindt wel drugshandel plaats en bezoekers kunnen tijdens een evenement direct slachtoffer worden van criminaliteit, zoals zakkenrollerij, valse consumptiebonnen of andere vormen van diefstal. Voor degenen die hiervan het slachtoffer worden, is het evenement naar grote waarschijnlijkheid geen 'feestje' meer.

Conclusie 3:

Opsporing speelt bij evenementen vaak een beperkte rol, veelal is de openbare-ordehandhaving leidend en is de opsporing ondergeschikt hieraan.

Doordat de nadruk met name op de handhaving van de openbare orde ligt, wordt de opsporing niet of nauwelijks in de voorbereidende fase van een evenement betrokken. Dit betekent dat, op enkele uitzonderingen na, in de draaiboeken die voor evenementen worden opgesteld, niet of nauwelijks expliciete opsporingsdoelen zijn geformuleerd. In de evenementenpraktijk blijkt dat de opsporing zich vooral bezighoudt met de intake en arrestantenafhandeling. In het volgende hoofdstuk wordt verder ingegaan op de rollen die de opsporing kan hebben in de proactieve fase.

4

Wat kan de opsporing proactief bij evenementen doen?

4.1 Van reactief naar proactief

De laatste jaren is de politie meer en meer tot het inzicht gekomen dat een reactieve opsporing onvoldoende werkt om de toenemende criminaliteit en onveiligheid in de steeds complexer wordende samenleving een halt toe te roepen (Kop & Klerks, 2009). Beter inzicht in de onderliggende problematiek stelt de politie in staat om de risico's vooraf beter in te schatten en vroegtijdig te kunnen interveniëren. Daardoor kunnen criminaliteit en handhavingsproblemen veel meer in de kiem worden gesmoord. Er is dus sprake van een verschuiving van een reactieve naar een meer proactieve rol van de opsporing (Kop, 2012). Dit komt ook naar voren in de meer thematische en programmatische aanpak die in de Strategie Aanpak Criminaliteit (RKC, 2011) wordt gepredikt.

De vraag is of deze verschuiving van een reactieve naar een meer proactieve aanpak ook de opsporing bij evenementen doet veranderen. Een goede voorbereiding is immers cruciaal voor een goed verloop van het evenement. De voorbereiding begint bij veel evenementen al maanden van tevoren met bijeenkomsten van de SGBO, die al naar gelang het evenement dichterbij komt, in frequentie toenemen. Het zwaartepunt binnen de SGBO ligt in deze voorfase tot nu toe met name bij de kolommen Handhaving en Informatie. De opsporing komt in veel gevallen pas als laatste in beweging en zelfs dan richt zij zich voornamelijk op haar eerdergenoemde traditionele rol van de intake en afhandeling van arrestanten.

In dit hoofdstuk staat de fase van voorbereiding centraal. Wat kan de opsporing doen om zich op het evenement voor te bereiden en in hoeverre dragen specifieke opsporingsmaatregelen bij aan een goed verloop van het evenement en een verhoging van de pakkans? We staan eveneens stil bij de middelen die de opsporing kan benutten om zich op het evenement te prepareren. Daarna worden enkele opsporingsmiddelen besproken die voorafgaand aan het evenement kunnen worden ingezet, zoals het 'stukmaken' en het gebruik van de zogenoemde

Voetbalwet. Tot slot geven we een kleine opsomming van preventieve maatregelen die vooral zijn bedoeld om diefstal en inbraak tegen te gaan.

4.2 Het nut van een goede voorbereiding

In de voorbereidende fase van een evenement is het belangrijk dat de doelstellingen helder zijn en scherp worden geformuleerd. Deze doelstellingen vormen de basis voor de inzet en de te hanteren werkwijzen tijdens het festival, oftewel de basis voor de operationele uitvoering. Het doel, de manier waarop men dit doel wil bereiken, de inzet, de organisatie, de taakverdeling tussen de politiediensten onderling en de externe partners, waaronder de evenementenorganisatie en de security, dienen nadrukkelijk te worden vastgelegd, ook met het oog op de te verlenen evenementenvergunning. In die vergunning worden de randvoorwaarden voor het evenement vastgelegd. Hieronder vallen ook de randvoorwaarden voor de opsporing.

Het is belangrijk dat de politie haar wensen en eisen met betrekking tot een ordelijk en veilig verloop van een evenement vooraf bespreekt met de vergunningverstrekker, in casu de gemeente. De aldus geformuleerde eisen worden ingebracht bij de organisator en hierover moet consensus zijn. De onderhandelingsfase kan een taai proces zijn, gezien de uiteenlopende belangen van de betrokken partijen. De organisator zal vooral zijn eigen commerciële belang voor ogen hebben en in die zin is het goed als politie en OM op één lijn zitten.

Gezondheidsrisico

In 2012 duurde het dance event Defqon bij Biddinghuizen voor het eerst langer dan één dag. Omdat dit evenement bekendstaat om het vele pillengebruik, oefende zowel de gemeente als de politie druk uit op de organisatie om het aantal campinggasten te beperken. Zij maakten zich zorgen over gasten die mogelijk drie dagen lang pillen zouden slikken. De effecten van een dergelijk aanhoudend en langdurig gebruik zijn namelijk niet duidelijk. Vanuit die zorg heeft men toen het aantal toegestane campinggasten bijgesteld. (respondent Politie Midden-Nederland)

4.3 Intelligence en risicobeeld

De vraag is waarop de doelstellingen van de politie in het algemeen en die van de knop Opsporing in het bijzonder zijn gebaseerd. Hoe zwaar de opsporing bij een evenement wordt ingezet, is afhankelijk van meerdere factoren.

Een officier van justitie in Zuid-Limburg geeft kort aan hoe er in zijn gebied naar de verschillende grote evenementen wordt gekeken: 'In Zuid-Limburg hebben we vier grote evenementen: het carnaval, de Amstel Goldrace, Pinkpop en het jaarlijkse concert van André Rieu op het Vrijthof in Maastricht. Deze trekken alle een ander soort publiek en brengen verschillende problematiek met zich mee. Bij het carnaval en de Amstel Goldrace heb je te maken met dronken bezoekers en uitgaansgeweld. Bij Pinkpop zijn het vooral verdovende middelen die de aandacht trekken. Bij André Rieu krijg je vooral te maken met een ouder publiek en zijn er nauwelijks risico's te benoemen. Je hebt daar hooguit te maken met zakkenrollers.' (respondent OM Limburg)

Een hoofd opsporing over een groot stadsfeest: 'Het gaat al jaren goed met het evenement: het aantal incidenten en aanhoudingen is minimaal en overstijgt niet dat van een wekelijkse uitgaansavond. Het is acceptabel, dus er is niets waar we op dat moment speciaal op moet letten.' (respondent Politie Oost-Nederland)

Per evenement wordt een risicobeeld vervaardigd. De knop Informatie verzamelt voorafgaand aan het evenement informatie aan de hand waarvan de risico's die het evenement omgeven, in kaart worden gebracht. Met het oog op een ordelijk verloop van het evenement ligt het zwaartepunt van de verzamelde informatie veelal bij de openbare orde. Er wordt een inschatting gemaakt van de mogelijke risico's voor de openbare orde: het soort publiek, de aanwezigheid van rivaliserende groepen of individuen, enzovoort.

De koppeling tussen enerzijds de knop Informatie en anderzijds de knoppen Opsporing en Handhaving blijven aandacht behoeven. Meerdere respondenten geven aan dat deze niet altijd optimaal is. Er wordt veel informatie verzameld. Aan de kwantiteit ontbreekt het dan ook meestal niet. Het punt is juist dat het vooral losse informatiebrokken betreft; informatie die (nog) niet is geanalyseerd, wordt onbewerkt aangeboden. Hierdoor is het vaak moeilijk om de context te duiden. Zowel de handhaving als de opsporing heeft dan moeite om de verstrekte informatie te kwalificeren en om te zetten in bruikbare kennis. Het is soms lastig voor de opsporing om hier vervolgens een duidelijk risicobeeld uit te distilleren.

Aanvullende risicoanalyse

Om lijn te brengen in de informatiestroom dienen de juiste vragen te worden gesteld. In een SGBO kunnen de afzonderlijke knoppen aangeven aan welke informatie zij behoefte hebben. Hierdoor kan een heldere risicoanalyse worden vervaardigd. In de regio Midden-Nederland spreekt men in de opsporing over een aanvullende risicoanalyse. Hier deed zich het probleem voor dat bij B-evenementen de opsporing vaak onvoldoende was voorbereid. Gemeenten hanteren bij het organiseren van een evenement een indeling van A-, B- en C-evenementen. Tot klasse C behoren evenementen met een laag risico. (Grootschalige) evenementen met een gemiddeld risico worden ingedeeld onder klasse B en (grootschalige) evenementen met een hoog risico vallen onder klasse A. De indeling is van invloed op de wijze waarop het evenement wordt voorbereid. In het geval van Utrecht ging het mis bij een dance event in de Jaarbeurs in 2013. Hier werd de politie geconfronteerd met meer dan tachtig aanhoudingen, voornamelijk vanwege overtreding van de Opiumwet. Dit was aanmerkelijk meer dan verwacht. Er moest pijlsnel extra personeel worden ingevlogen om de arrestanten af te kunnen handelen. Daarom stelde de opsporing voor om voortaan voor ieder evenement een (aanvullende) risicoanalyse te maken. Zie hiervoor het voorbeeld in de bijlage achter in het boek.

De basis van de analyse is het maken van een profiel. Aan de hand van dit profiel kan worden gestuurd op de informatie. Alle evenementen moeten met de opsporing worden besproken, ook die evenementen waarvoor geen SGBO is ingesteld. De afdeling evenementen van de politie – benaming verschilt per eenheid – vult de gegevens over het evenement in op een kaart. Aan de hand van die gegevens – het hierboven genoemde profiel – krijgt de opsporing een goed beeld van het evenement en waar de aandachtspunten liggen. Zo kan bij een dance event aan de hand van de muzieksoort al worden vastgesteld welk publiek het festival zal trekken en of dit publiek bijvoorbeeld bekendstaat als gebruikers van pillen. Dit zou bijvoorbeeld aanleiding kunnen zijn voor strenge toegangscontroles. Deze kennis stelt de politie in staat om beter te berekenen hoeveel opsporingscapaciteit er nodig is. De kans dat men voor onaangename verrassingen komt te staan, wordt dan een stuk kleiner. Deze methode heeft ook als voordeel dat de betrokkenheid van de opsporing in de aanloop naar het evenement wordt vergroot. Er wordt over de mogelijke risico's nagedacht. Men beheert het eigen proces en is bewust bezig met de voorbereiding op het evenement. Het is wel de vraag wie de informatie verzamelt en wie de analyse maakt. Het verdient in ieder geval de voorkeur dat de analyse wordt gemaakt door een collega die enige kennis heeft van

het betreffende evenement. Overigens geeft deze aanvullende analyse geen honderd procent zekerheid. Een analyse blijft immers altijd een inschatting (Van de Braak, 2013).

Aandachtspunten met betrekking tot de aangeleverde informatie

Risico's kunnen worden ingeschat op basis van kennis, ervaring en evaluaties uit het verleden. Bij het verzamelen van informatie is de historie van het evenement vaak een belangrijke context gevende factor. Hierdoor kan de informatie in het juiste kader worden geplaatst en kunnen de risico's in beeld worden gebracht. Een voorbeeld hiervan is de aanpak van de Kroningsdag. Op verzoek van de SGBO Amsterdam Amstelland werd een overzicht gemaakt van alle incidenten die zich in 2011 en 2012 tijdens de Koninginnenacht en de Koninginnedag hadden voorgedaan. Deze werden niet alleen op een rij gezet, maar ook geografisch in beeld gebracht. Hierdoor konden landelijk de hotspots worden vastgesteld. Maar beschikbare informatie over vergelijkbare evenementen in andere eenheden kan ook helpen. Een voorbeeld is het Glazen Huis, een terugkerend evenement, georganiseerd door Radio 3FM, waarbij enkele dj's zich tussen Kerst en Oud en Nieuw laten opsluiten in een glazen huis en geld inzamelen voor een goed doel. Ieder jaar wordt deze actie in een andere plaats georganiseerd. Het Glazen Huis trekt een groot publiek. Toen het evenement in 2012 in Enschede werd georganiseerd, ging de politie te rade bij de collega's in Leiden, waar het Glazen Huis een jaar eerder had gestaan.

Nationale evenementen, zoals grote muzikfestivals, trekken ook vaak een publiek dat van buiten het werkgebied van de eenheid komt. Het is dan minder eenvoudig om een goed beeld te krijgen van de bezoekers. Een respondent geeft het voorbeeld van Concert by the Sea in Zeeland. Hier zijn verdovende middelen het grootste probleem. Getracht wordt om met name de dealers eruit te pikken. Men heeft echter te maken met een groot (internationaal) publiek en er is weinig bekend over de mensen die zich met het dealen van de drugs bezighouden.

Het betrekken van de organisatie en de security bij het opmaken van een risicobeeld verdient aanbeveling. Met name bij de grotere organisatiebureaus en beveiligingsbedrijven die ervaring hebben met evenementen, is veel (internationale) kennis aanwezig. Ook deze bedrijven brengen per evenement de risico's in kaart. Bij de grote besloten festivals hebben zij vaak een goed beeld van het publiek dat het festival zal bezoeken. Via de kaartverkoop, die hoofdzakelijk via internet plaatsvindt, krijgen zij een beeld van de bezoekers. Hoewel dit systeem niet

waterdicht is, omdat één persoon meerdere kaarten kan kopen, stelt het de organisatie en de beveiliging in staat om vroegtijdig personen en groepen te herkennen die naar het evenement zullen komen (respondent security).

Opsporingsdoelen

Opvallend is dat specifieke opsporingsdoelen in de meeste deeldraai-boeken Opsporing ontbreken. Dat is verrassend omdat het stellen van opsporingsdoelen juist belangrijk is om richting te geven aan het opsporingsproces. Zij scheppen niet alleen duidelijkheid voor de recherche, maar ook voor het blauw op straat. Hier is een goede risicoanalyse een welhaast onmisbaar instrument. Wanneer de opsporing een helder beeld heeft van de risico's, kunnen heldere opsporingsdoelen worden geformuleerd. Deze kunnen bijdragen aan een hogere pakkans. Een aandachtspunt is wel dat politie en justitie duidelijk voor ogen moeten hebben welk effect zij met dit opsporingsdoel en de daaruit volgende maatregelen willen bereiken.

Verbinding met de straat

Zoals reeds werd aangegeven, is er in het algemeen sprake van een verzuiling: geüniformeerden versus opsporing/recherche. Zo wordt het in ieder geval vaak beleefd. Blauw staat in de frontlijn, de recherche zit veilig in het bureau. De recherche staat ver van de gebeurtenissen op straat en wat zij weten van de actuele gebeurtenissen is afkomstig van het portofoonverkeer en de informatie op de aanhoudingskaarten. Die informatie is vooral beschrijvend.

In Haaglanden werd de verzuiling doorbroken bij de wedstrijd Nederland-Denemarken door in de ruimte van de ARAF een televisie te plaatsen. De camera's stonden gericht op het Jonckbloetplein, waar zich herhaaldelijk na afloop van EK- en WK-wedstrijden rellen voordeden. Door middel van dit beeldscherm kon de opsporing geruime tijd live meekijken naar de situatie op het plein. De beelden waren dezelfde als in de SGBO-ruimte. In plaats van naar de wedstrijd te kijken, die in de kantine werd getoond, was vrijwel het hele opsporingsteam verzameld rond het beeldscherm in de ARAF-ruimte. Men zag hoe de spanning zich op en rond het plein opbouwde en hoe na afloop van de wedstrijd de eerste strafbare feiten werden gepleegd en aanhoudingen werden verricht. De opsporingswerkzaamheden begonnen in wezen al op dit moment. De rechercheurs herkenden personen en keken actief

mee. Verschillende malen werd aan de regiekamer gevraagd om in te zoomen op een persoon of gebeurtenis of om over te schakelen naar een andere camera, zodat men de gebeurtenis vanuit een andere hoek kon bekijken. Sommige arrestanten die later op de avond werden binnengebracht, konden ook onmiddellijk in verband worden gebracht met de getoonde beelden (waarneming Haaglanden).

4.4 Advisering en samenwerking

Advisering bij de inrichting van het evenemententerrein

In een aantal eenheden is de HOP betrokken bij de fysieke inrichting van het evenemententerrein. Met zijn of haar kennis van bijvoorbeeld potentiële risicolocaties op het evenemententerrein, de zogeheten hotspots, kan camerabewaking worden geadviseerd. Zo heeft de regiopolitie Flevoland bij het Lowlandsfestival aangegeven waar extra cameraopstellingen moesten komen. De locaties van de camera's zijn in de vergunning opgenomen (respondent Politie Midden-Nederland).

Bij evenementen in stadscentra wordt gebruikgemaakt van vaste cameraopstellingen. Deze staan al op de kwetsbare hot spots gericht. Dit cameratoezicht kan eventueel worden aangevuld met extra camera's die gericht staan op cruciale punten op het evenemententerrein. Dat ook de opsporing een bijdrage levert aan de camerabewaking, heeft zeker een meerwaarde. Er wordt dan niet alleen vanuit de openbare-ordehandhaving/*crowd control* geredeneerd. Zo kunnen locaties op het evenemententerrein die eventueel als verkooppunt voor verdovende middelen of anderszins worden herkend, met camera's worden bewaakt.

Afspraken met de samenwerkingspartners

Ook de samenwerkingspartners, de evenementenorganisatie en de security, worden in de voorbereiding van de veiligheidsmaatregelen betrokken. Zo zit de politie in Flevoland voor het dance event Defqon regelmatig aan de tafel met de organisator van het event en het securitybedrijf dat het evenemententerrein zal bewaken. De maatregelen worden met beide partners doorgesproken. Er worden wat betreft de opsporing afspraken gemaakt over cameraopstellingen, over de bewaking van de campings, het beleid ten aanzien van de toegangscontroles

en oppervlakkige foullering in verband met verdovende middelen, en de surveillance op het evenemententerrein (respondent Politie Midden-Nederland).

Bij het Amsterdam Dance Event (2013) werden met de security afspraken gemaakt over de toegangscontroles en het gebruik van aanhoudingskaarten door de security. Bezoekers bij wie verdovende middelen werden aangetroffen, werden voorzien van een door de security ingevulde aanhoudingskaart en overgedragen aan de politie.

Inspectie van het terrein

Voorafgaand aan het evenement vindt er samen met de betrokken ketenpartners een inspectie van het evenemententerrein plaats. Bij Defqon en Lowlands wordt er ook specifiek gelet op de mogelijkheid om verdovende middelen het terrein binnen te smokkelen. Dealers die een opslagplaats voor pillen of drugs willen aanleggen op het evenemententerrein, doen dit soms al weken van tevoren als het terrein nog niet is afgezet of wordt bewaakt. De voorraad wordt op het terrein begraven en tijdens het festival weer opgegraven. Een jampot pillen brengt al gauw een aardig bedrag op.

Op het kampeerterrein (bij een dance event) ontstond een kleine vechtpartij toen een bezoeker per se zijn tent op bepaalde plek bij een boom wilde zetten. Het ging hem zogenaamd om de schaduw. Deze persoon werd uiteindelijk verwijderd omdat hij van geen wijken wilde weten. Wij hadden het sterke vermoeden dat het hier om een dealer ging, die op de door hem zo fel begeerde plaats een stash had aangelegd. Er werd niets gevonden. (interview Politie Flevoland)

Bij de inspecties wordt onder meer gelet op oneffenheden in het terrein. Speciaal voor dit doel werden bij een groot dance event in de buurt van Eindhoven luchtfoto's gemaakt door een F-16 van de Koninklijke Luchtmacht. Deze toestellen kunnen worden uitgerust met geavanceerde fotoapparatuur die de kleinste terreinverschillen kan waarnemen (interview beveiliging).

Samenstelling van het team opsporing

In een aantal politie-eenheden werkt de opsporing met vaste teams die zich gedurende het evenement met de intake en afhandeling van arres-

tanten bezighouden. In Rotterdam-Rijnmond zijn dit rechercheurs die als een vaste kern voor de ARAF fungeren. In Amsterdam-Amstelland worden de leden van de wijkteamrecherche hiervoor ingezet. Het voordeel is dat zij bekend zijn met de meest voorkomende feiten die zich tijdens een evenement voordoen. Deze feiten komen zij ook in de dagelijkse praktijk regelmatig tegen. Bij de Zwarte Cross werd in 2013 het team Veel Voorkomende Criminaliteit (VVC) ingezet voor de afhandeling van arrestanten. Vooraf vond afstemmingsoverleg plaats over de scheiding van VVC-zaken en zaken die als High Impact Crime moesten worden aangemerkt.

4.5 Opsporingsmaatregelen

Politie en justitie hebben de beschikking over een breed scala aan opsporingsmiddelen die preventief kunnen worden ingezet bij evenementen. We gaan nu in op (1) de toepassing van de Wet Maatregelen voetbalvandalisme en ernstige overlast, (2) het voortijdig aanhouden, en (3) het 'stukmaken'.

Ad 1: Inzet van de Wet Maatregelen bestrijding voetbalvandalisme en ernstige overlast (Wet MBVEO)

De Wet MBVEO biedt mogelijkheden om personen en groepen te weren die mogelijk een risico geven. De maatregelen in het kader van de wet worden vooralsnog beperkt toegepast. De toepassing van de wet brengt namelijk de nodige rompslomp met zich mee, wat afschrikwekkend kan werken. Dat kan ook een reden zijn dat deze gebieds- en vrijheid beperkende maatregelen nog onvoldoende worden opgelegd.

Niettemin biedt de Wet MBVEO mogelijkheden om overlast preventief aan te pakken. Men zou kunnen zeggen dat hier sprake is van een vervoegde pakkans. Notoire overlastgevers krijgen op basis van eerdere gedragingen niet langer de kans om het evenement te verstoren. Tegelijk geeft toepassing van de wet ook een krachtig signaal af aan andere leden van de groep. Zij zijn gewaarschuwd.

Hieronder wordt allereerst ingegaan op de knelpunten om vervolgens over te stappen naar de oplossingen die inmiddels in de praktijk zijn beproefd.

Knelpunten

Als wordt besloten om de wet in te zetten, moet per overlastgever een bestuurlijk of strafrechtelijk dossier worden samengesteld. Op basis hiervan wordt bepaald of de inzet van het instrument (juridisch) gerechtvaardigd is. Bij toepassing van de Wet MBVEO is het belangrijk om al in een vroeg stadium met de voorbereiding van de persoonsdossiers te beginnen. Begint men te laat, dan is de kans van slagen gering. Dat merkte het voormalige Regiokorps Haaglanden, dat de wet tijdens de jaarwisseling 2011-2012 op grote schaal wilde inzetten. In totaal kwamen 75 notoire overlastplegers in aanmerking voor een maatregel in het kader van de Wet MBVEO. Daarvan bleken er 46 juridisch niet haalbaar vanwege onvoldoende dossieropbouw. Verder konden verschillende dossiers niet binnen de wettelijk vastgestelde termijn worden aangeleverd, waardoor het bestuursrechtelijke traject niet in gang kon worden gezet (Gallée, 2013). De politie-informatie die ten grondslag ligt aan het dossier, blijkt vaak niet voldoende om de maatregel te kunnen bekrachtigen. Het ‘individualiseren’ en ‘concretiseren’ van informatie om een dergelijke maatregel op te kunnen leggen blijft een leerproces.

Ook de samenwerking met ketenpartners verloopt niet altijd optimaal. Zo bleek in Haaglanden dat de informatie over overlastgevers van het Veiligheidshuis, waaronder afspraken met onder meer de reclasering en maatschappelijk werk, onvoldoende inzichtelijk was voor de wijkbureaus die de dossiers voorbereidden. De politie moest steeds het initiatief nemen om de informatie te verzamelen en vast te leggen in het dossier (De Jong, 2013; Gallée, 2013). Een van de knelpunten was ook dat men pas in oktober 2011 was begonnen met de dossiervorming van de notoire overlastgevers. Dat was te laat om een goed dossier te kunnen opbouwen. Verder bleek dat de registratie van incidenten waarbij overlastgevers betrokken waren, in de Basisvoorziening Handhaving (BVH) op verschillende punten verbeterd kon worden. Datzelfde gold voor de digitale registratie in ‘Amazone’.³

Het toepassen van de wet blijkt een arbeidsintensief traject. Het opbouwen van een dossier, het op maat maken van de maatregel en vervolgens de handhaving daarvan kosten de betrokkenen veel capaciteit. Aangegeven wordt dat het capaciteitsknelpunt al bij kleinere aantallen wordt ervaren. Als de wens er is om de wet breder en sneller in te zetten, dan zal dit in de praktijk volgens betrokkenen niet haalbaar zijn. Betrokkenen menen dat de termijnen van de op te leggen maatregelen niet in verhouding staan tot de inspanningen die daarvoor geleverd

3 Amazone is een kennisdatabase waarin informatie van veelplegers wordt opgeslagen. Deze personen kunnen via Amazone digitaal worden gevolgd.

moeten worden. Behalve arbeidsintensief is de maatregel ook tijdrovend. De verdachte die de maatregel krijgt opgelegd, heeft het recht om hiertegen in beroep te gaan. Dat betekent dat de maatregel niet 'snel' kan worden opgelegd. De voorbereidingen voor een gebieds- of groepsverbod moeten dus al geruime tijd voorafgaand aan het evenement worden ingezet (Inspectie Veiligheid en Justitie, 2012).

Oplossingen

In de voormalige regio Haaglanden werd na de genoemde jaarwisseling van 2011/2012 gewerkt aan een manier om de knelpunten weg te nemen zodat de maatregelen in het kader Wet MBVEO voor de volgende jaarwisseling met meer succes konden worden doorgevoerd. Besloten werd om in ieder geval op wijkniveau te blijven werken. Dat betekent dat de keuze voor een verbod of aanwijzing door de wijkbureaus wordt gemaakt. Daar heeft men het beste zicht op de overlastgevers die zich bij de jaarwisseling vooral in hun eigen wijk misdragen.

Om tot meer structuur in de samenstelling van de dossiers te komen werd een standaard format ontwikkeld. Zo werd al in de loop van 2012 een begin gemaakt om de kwaliteit van de dossiers te verhogen door voorlichting te geven met betrekking tot de dossiervorming en de eisen waaraan het dossier diende te voldoen in het kader van het bestuursrecht. Daarnaast werd per wijkbureau één contactpersoon aangesteld als aanspreekpunt voor de uitvoering van de Wet MBVEO. Deze medewerker heeft het overzicht over de dossiers en bewaakt de voortgang met betrekking tot de dossiervorming van notoire overlastgevers uit de wijk. Door het benoemen van één vaste persoon werd een belangrijke kwaliteitsslag gemaakt. Tevens is de inventarisatie van notoire overlastgevers in het kader van de Wet MBVEO opgenomen als vast onderdeel van de zogeheten gebiedsscan die jaarlijks bij wijkbureaus in Haaglanden plaatsvindt. Dit alles maakte het mogelijk om beter beslagen ten ijs te komen (Gallée, 2013).

Gallée (2013) gaf in haar onderzoek aan dat de verbinding tussen de handhaving en de opsporing in de aanpak van notoire overlastgevers een aandachtspunt blijft. De gezamenlijke aanpak is nog te veel afhankelijk van de motivatie van de individuele rechercheur. De samenwerking met bijvoorbeeld de jeugdrechercheur – die notoire overlastgevers regelmatig vanwege andere gepleegde feiten tegenkomt – kan beter. De doelgroep blijkt vaak te bestaan uit jongens die ook andere strafbare feiten plegen. De recherche zal zich bewust moeten worden van het feit dat de opsporing gericht moet zijn op notoire overlastveroorzakers, en dat de aanpak van overlastgevers een proces is dat het hele jaar plaatsvindt. Nu komt het nog voor dat een overlastgever wiens gedrag bij de politie bekend is, in de week voor Oud en Nieuw wordt aangehouden

en zonder maatregel op vrije voeten wordt gesteld. Een proces-verbaal waarbij de bevindingen en mate van overlast goed waren omschreven, had kunnen bijdragen tot het opleggen van een maatregel (Gallée, 2013).

De aanpak in Leidschendam

Een goed voorbeeld is de aanpak van Bureau Leidschendam-Voorburg. Tijdens de jaarwisseling 2010/2011 ging het met name in Leidschendam goed mis. Dit bureau heeft nadien veel geïnvesteerd om een ernstig overlast gevende groep aan te pakken. Het paste de overlastwet toe voor de jaarwisseling 2011/2012 om de groep als geheel aan te pakken. Met behulp van de Beke-shortlist is de groep in kaart gebracht. De relevante informatie van notoire overlastgevers is door de wijkagenten, het basisteam en de opsporing via het lokaal informatieknooppunt samengebracht, geanalyseerd en gedeeld. Hoewel de gemeente Leidschendam op dat moment nog geen Veiligheidshuis had, kon er toch gericht worden gewerkt via het project Jongeren op het rechte pad (JORP), dat zich richt op de aanpak van jeugdige criminelen en overlastgevers. Via dit project zijn ook de ouders betrokken bij de Oud-en-Nieuw-aanpak. Zij werden uitgenodigd voor een gesprek op het bureau, waar de maatregelen met hen werden besproken (Gallée, 2013).

De politie is verder verantwoordelijk voor de handhaving van de burgemeestersbevelen en gedragsaanwijzingen van de officier van justitie. Dit sluit niet uit dat op lokaal niveau afspraken kunnen worden gemaakt om het toezicht op de naleving tevens op te dragen aan buitengewoon opsporingsambtenaren (boa's) of andere toezichthouders in dienst van de gemeente. Deze toezichthouders kunnen fungeren als extra ogen en oren voor de politie. Daarnaast kan bij de handhaving gebruik worden gemaakt van beelden die zijn verkregen met bijvoorbeeld gemeentelijke toezichtcamera's of camera's die bedoeld zijn ter beveiliging van het desbetreffende object. Het niet naleven van een opgelegd bevel of een gedragsaanwijzing is strafbaar op grond van artikel 184 van het Wetboek van Strafrecht (Inspectie Veiligheid en Justitie, 2012).

De maatregelen hebben een duidelijk effect gehad. Het grote voordeel van de nieuwe werkwijze was dat men voor de jaarwisseling 2012/2013 met meer kennis van zaken te werk ging en dat de dossiervorming niet alleen in de laatste weken voorafgaand aan de jaarwisseling plaatsvond (Gallée, 2013). Met name dit laatste legde nogal wat druk op de teams. Tijdens de jaarwisseling 2012/2013 werd de Wet MBVEO in totaal 31 maal toegepast, waarvan veertien maal met een bevel van de burgemeester en zeventien maal met een aanwijzing van het OM. Ook nu ging het in een aantal gevallen nog fout. Zo werd in

zeven gevallen het overlastdossier te licht bevonden voor een maatregel of een waarschuwing. De reden hiervoor was dat er recentelijk geen overlast meer was gepleegd door de persoon in kwestie.

Haaglanden is een goed voorbeeld van een eenheid waar de mogelijkheden om overlastgevers door de officier van justitie of rechter een maatregel op te leggen, goed worden benut. Hieraan ging wel een periode van experimenteren vooraf. Van de fouten heeft men geleerd en er is een werkbaar model ontwikkeld waarmee de wijkbureaus aan de slag kunnen gaan. In andere eenheden worden de mogelijkheden van de Wet MBVEO nog niet altijd ten volle benut.

Ad 2: Voortijdig aanhouden

Behalve de hierboven genoemde maatregelen in het kader van de Wet MBVEO komt het ook voor dat potentiële overlastgevers vlak voor het evenement worden aangehouden op grond van een signalering of niet-betaalde boetes. Bij Rotterdam Unlimited besloot de recherche een avond vóór het evenement tot een woningdoorzoeking en de aanhouding van een enkele verdachte personen. Er was bewijs dat zij behoorden tot een tweetal rivaliserende Antilliaanse bendes die elkaar tijdens het evenement wilden treffen.

Ad 3: Stukmaken

‘Stukmaken’ houdt in dat de politie vooraf een duidelijke waarschuwing afgeeft aan notoire overlastgevers. De groep of het individu weet dan dat de aandacht van de politie op hen gevestigd is en dat zij tijdens het evenement in de gaten zullen worden gehouden. Stukmaken werkt preventief. Net als bij het voorbereiden van beperkende maatregelen dienen opsporing en handhaving hier samen te werken.

Voorbeelden van stukmaken zijn:

TT Assen: Tijdens de Nacht van Assen heeft de politie vrijwel jaarlijks te maken met groepen die zich hinderlijk gedragen. Deze groepen zijn bekend bij de politie: ze komen onder meer uit Overijssel en Friesland. Jaarlijks wordt gekeken of deze groepen nog lastig zijn geweest. Is dit het geval, dan krijgen de groepsleden bezoek van de wijkagent, die hen aangeeft dat ze zich moeten gedragen. De wijkagent weet ook hoe ze reizen. De kentekens van hun auto's zijn bij de politie Drenthe bekend. Via de ANPR, die tijdens de TT-Assen op verschillende punten staat opgesteld, weet de politie dat de groep in aantocht is. Zij wordt

opgevangen voor een korte verkeerscontrole. Daarmee wordt ook een belangrijk signaal afgegeven. Toezicht, opsporing en informatie komen hierin samen. (respondenten Politie Noord-Nederland)

Amsterdam Dirty Dutch: Bij Dirty Dutch, onderdeel van het Amsterdam Dance Event, dat in oktober 2012 plaatsvond, was er informatie over de aanwezigheid van de harde kern van Ajax-supporters. Dirty Dutch vond plaats in de Ziggo Dome, op een steenworp afstand van het supportershome van Ajax. Bekend was dat er die avond nieuwe tappers werden ingewijd en dat men daarna mogelijk naar de Ziggo Dome zou gaan. De voetbaleenheid van de politie Amsterdam-Amstelland was met meerdere mensen in uniform aanwezig. Zij surveilleerde rond het supportershome en de evenementenhal en posteerde zich uiteindelijk voor de ingang van de zaal. Ook hier werd een duidelijk signaal afgegeven. (waarneming Amsterdam Dance Event)

Defqon: Ook particuliere beveiligingsorganisaties gebruiken informatie om vooraf een waarschuwing af te geven. Een securitybedrijf dat vooral hardcore house-events beveiligt, heeft regelmatig te maken met groepen van harde-kern voetbalsupporters, bij wie deze muziekstijl populair is. Deze jongeren bezoeken de events frequent en zijn bekend bij de vaste securitymedewerkers.

Met de gegevens van de kaartverkoop is vooraf te zien of de groepen naar het evenement komen. De aldus verkregen informatie wordt gebruikt om groepen te waarschuwen. Dit gebeurt dan tijdens andere evenementen waar men de groep of leden van de groep tegenkomt. Zij worden aangesproken door securitymedewerkers met de mededeling dat men weet dat ze naar het desbetreffende evenement komen en dat zij in de gaten zullen worden gehouden. (interview Security)

4.6 Preventieve maatregelen

Wanneer de organisatie, de gemeente en de politie een beeld hebben van de veiligheidsrisico's, kunnen zij passende preventieve maatregelen nemen. Dit maakt het mogelijk om bezoekers te beschermen en te waarschuwen voor eventuele risico's; bezoekers zijn immers ook zelf verantwoordelijk voor hun veiligheid. Mogelijke maatregelen die kunnen worden getroffen, zijn het plaatsen van lockers, zorgen voor bewaakte parkeergelegenheden en het adviseren van bezoekers. Deze maatregelen worden nu kort besproken.

Lockers: Op de grote (besloten) festivals biedt men de bezoekers de mogelijkheid van het huren van een locker aan. In een aantal grote tenten op het evenemententerrein zijn lockers opgesteld en bezoekers kunnen deze huren. Hier kunnen zij hun waardevolle spullen in opbergen. De tenten staan onder toezicht van de security.

Bewaakte parkeergelegenheid: De TT-Assen stond lange tijd bekend vanwege het grote aantal gestolen motorfietsen en gestolen motoronderdelen. De motoren en onderdelen werden gestolen op de vele parkeerplaatsen in de stad en nabij het circuit. In samenwerking met verzekeraar Univé is besloten aparte bewaakte parkeerplaatsen in te richten. Hier werden meerdere belangen verenigd. Ook de verzekeraar had immers een belang bij een vermindering van het aantal diefstallen (respondent Politie Noord-Nederland).

Adviezen aan de bezoekers: Bij grote festivals krijgt het publiek vaak een festivalboekje uitgereikt met daarin allerhande informatie over de programmering, de aanwezige faciliteiten op het evenemententerrein en de huisregels. Opvallend is dat adviezen met betrekking tot de veiligheid vaak ontbreken. Pinkpop is hier een voorbeeld van. Bij het hoofdstuk Veiligheid in het festivalboekje wordt alleen melding gemaakt van enkele fysieke gevaren, het verbod op het meenemen van verdovende middelen en de aanwezigheid van een politiepost op het festivalterrein. Hoe men zelf zijn spullen veilig kan bewaren, wordt niet aangegeven.

Gezien de eerdergenoemde diefstallen op campings zijn dergelijke adviezen niet overbodig. De festivalboekjes bevatten meestal weinig informatie hierover. Het Lowlands Festival kwam bij de editie van 2013 voor het eerst met tips. Bezoekers werd geadviseerd om zo min mogelijk waardevolle spullen in hun tent te bewaren, maar deze op te bergen in de lockers, om portemonnees en telefoons dicht op het lichaam te dragen, en tassen gesloten te houden. Verder vroeg de organisatie de bezoekers kennis te maken met de burens op de camping, zodat men wist wie er wel en niet in de tenten thuishoorde. Wie iets verdachts zag, werd verzocht hier een foto van te maken, deze te mailen naar het e-mailadres verdacht@lowlands.nl, en het vervolgens te melden bij de security.

Anti-diefstaltips op Lowlands

- * Berg waardevolle spullen op in de lockers.
- * Leg je toch waardevolle spullen in je tent, verberg deze spullen dan uit het zicht.
- * Als je gaat slapen, berg je waardevolle spullen dan op in je slaapzak.
- * Let goed op je eigen spullen en die van anderen, maak kennis met je burens op de camping zodat je weet wie er wel en niet in de tenten thuishoren.
- * Zie je iets verdachts, maak een foto van de personen en mail deze o.v.v. het campingnummer naar verdacht@lowlands.nl en meld het ook altijd aan de security.
- * Draag je portemonnee en telefoon dicht op je lichaam.
- * Hou je tas zo veel mogelijk gesloten en op slot.

Preventie: waarschuwingen aan de bezoekers van het Lowlands festival

Opvallend is dat op een Britse festivals, waaronder het grote Glastonbury Festival, deze informatie integraal onderdeel uitmaakt van het informatiepakket/programmaboekje dat aan de bezoekers wordt verstrekt. Voorbeelden hiervan zijn in het volgende kader weergegeven.

Groot-Brittannië

Het Engelse Glastonbury Festival is een jaarlijks terugkerend driedaags evenement dat zo'n 135.000 tot 150.000 bezoekers trekt. De Avon & Somerset Constabulary heeft in de afgelopen jaren samen met de betrokken partners een strategie ontwikkeld die gericht is op het tegengaan van criminaliteit.

Een kleine greep uit de preventieve maatregelen op Glastonbury laat het volgende beeld zien. Sinds 2003 is de criminaliteit sterk teruggelopen als gevolg van een verbeterde afzetting. De ervaring leerde dat criminelen zich onder meer richten op de kampeertreinen. Om illegale bezoekers en criminelen af te schrikken zijn rond de afzetting lampen en camera's geplaatst. Er is speciale verlichting aangebracht om met name de donkere delen van het kampeertrein te verlichten. Daarnaast is er een 24-uurs surveillance van de beveiliging. De lockers zijn gratis en er is personeel aanwezig dat met UV-pennen persoonlijke bezittingen kan markeren.

In een aparte instructie die de organisatie bij het festivalprogramma voegt, wordt het publiek gewaarschuwd voor criminaliteit. Hierin heeft de politie een adviserende rol. Door mensen bewust te maken van het belang van preventieve maatregelen wil men de mogelijkheden voor criminelen verkleinen. Op de website van het festival worden op een speciale Protect Yourself-pagina boodschappen geplaatst, die tot doel hebben de kwetsbaarheid van festivalgangers te verkleinen.

Speciale camera's zijn gericht op de markt en de horeca op het evenemententerrein. Op het terrein opereren *crime reduction teams* in burger. Zij zijn belast met het verzamelen van informatie; zij controleren de beveiligingsmedewerkers en letten speciaal op de preventieve acties die met betrekking tot het tegengaan van criminaliteit zijn genomen. In de nabijheid van de mobiele geldautomaten zijn vijf informatiepunten ingericht waar bezoekers die hun bankpasje kwijt zijn, dit kunnen melden. Daarnaast zijn er verschillende punten op het evenemententerrein waar bezoekers aangifte kunnen doen of andere zaken kunnen melden.

De parkeerplaatsen zijn goed verlicht en worden gecontroleerd met camera's. Op een aantal strategische punten zijn wachttorens geplaatst. De torens zijn 24 uur per dag bemand. Om voertuigcriminaliteit tegen te gaan worden bezoekers op diverse manieren gewaarschuwd om geen waardevolle spullen in de auto's achter te laten, maar deze te deponeren in de gratis lockers op het evenemententerrein. Bij het oprijden van het terrein krijgen de bestuurders ook nog eens een folder op A5-formaat met daarop de tekst 'Don't bother this vehicle is empty'. Achterop staan aanwijzingen om het voertuig zo veilig mogelijk achter te laten op het parkeerterrein.

Ten behoeve van de veiligheid van de omliggende dorpen zijn speciale beveiligingsteams actief, die in direct contact staan met de politie. Inwoners worden vooraf voorgelicht over de manier waarop zij hun eigendommen zo goed mogelijk kunnen beveiligen. Op enkele strategische punten in de dorpen worden camera's geplaatst voor de duur van het evenement.

Bron: Glastonbury Festival of Contemporary Arts (2012)

Rotterdam Unlimited is een evenement met een relatief hoog risico-gehalte. Bij eerdere edities van het carnaval kwam het tot gewelddadige incidenten toen rivaliserende groepen elkaar in de Rotterdamse binnenstad tegen het lijf liepen. Het kwam tot steekpartijen, waarvan één

met dodelijke afloop. Sindsdien is de politie alert op mogelijke confrontaties. In de draaiboeken Opsporing wordt expliciet verwezen naar de mogelijkheid van een ernstig geweldsincident en naar mogelijk (vuur) wapenbezit. Er wordt rekening gehouden met een kapitaal delict en het draaiboek bevat dan ook een korte beschrijving van het plaatsdelictmanagement. In andere draaiboeken kwam dit niet of nauwelijks aan de orde.

4.7 Tot besluit

De laatste jaren is de politie meer en meer tot het inzicht gekomen dat een reactieve opsporing onvoldoende werkt om de toenemende criminaliteit en onveiligheid in de steeds complexer wordende samenleving een halt toe te roepen. Er is momenteel veel gaande in de opsporing. Met de komst van de Strategie Aanpak Criminaliteit (RKC, 2011) is duidelijk geworden dat de politie het niet alleen met reactief optreden gaat redden. De inzet is dat opsporing als het ware moet worden voorkomen en dat er met name proactief moet worden opgetreden. Ook voor evenementen geldt dat beter inzicht in de onderliggende problematiek de politie in staat stelt om de risico's vooraf beter in te schatten en vroegtijdig te kunnen interveniëren. Daardoor kunnen criminaliteit en handhavingsproblemen veel meer in de kiem worden gesmoord.

De rol van de opsporing bij evenementen is nu vooral reactief met de nadruk op de arrestantenafhandeling. De opsporing bereidt zich voor op het afhandelen van arrestanten die veelal voor (eenvoudige) openbare orde gerelateerde feiten zijn aangehouden, die zelden leiden tot een complex opsporingsonderzoek. In de voorbereidende fase van veel evenementen speelt de opsporing slechts een marginale rol; hierdoor wordt beschikbare kennis niet benut.

Conclusie 4:

De rol van de opsporing bij evenementen is vooral reactief en beperkt zich veelal tot het afhandelen van arrestanten. Dit is een gemiste kans omdat er vanuit de opsporing vaak kennis beschikbaar is die niet wordt benut.

5

Wat kan de opsporing actief bij evenementen doen?

De opsporing beschikt over een groot arsenaal aan middelen en methoden dat bij een evenement kan worden ingezet. Hierdoor kan de pakkans worden verhoogd. Daarbij dient ook rekening te worden gehouden met de strafkans. Zoals eerder al werd vermeld, komt het regelmatig voor dat arrestanten zonder verdere vervolging op vrije voeten worden gesteld. In dit hoofdstuk besteden we aandacht aan de briefing, aanhoudingen en opsporingsmiddelen zoals de aanpak van de arrestantenafhandeling, de surveillance van PoSec-teams, toegangscontroles, camerabewaking en automatische nummerplaatherkenning (ANPR).

5.1 Briefing en evenementenboekjes: delen van informatie

De briefing is een middel om de collega's op straat te attenderen op hun taak. In de briefing moeten de beleids- en tolerantiegrenzen die tijdens het evenement van toepassing zijn, nadrukkelijk aan de orde worden gesteld. Dit gebeurt niet altijd (persoonlijke observaties). Daarnaast is de briefing het moment om specifieke opsporingsinformatie te geven: verdachte personen, informatie over personen voor wie een gebiedsverbod geldt (met foto's), overlast gevende groepen, enzovoort.

Deze (opsporings)informatie stelt de surveillanten in staat om op de juiste zaken te letten en zo nodig op te treden. Met deze kennis kan de waarneming niet alleen worden gestuurd, maar wordt zij ook beter. De informatie die tijdens de briefing wordt gegeven, maakt de politiemensen die tijdens het evenement dienstdoen, alert op strafbare feiten (zie ook Kop & Klerks, 2009). Zij worden als het ware bewust gemaakt om met een opsporingsbril naar het evenement te kijken. Door een grote alertheid kan niet alleen de pakkans worden vergroot, maar kunnen ook strafbare feiten worden voorkomen. Bepaalde gedragingen van individuen of groepen kunnen immers een voorbode zijn voor strafbare handelingen. In zo'n geval kan worden volstaan met een

kort gesprek, een waarschuwing of met de aanhouding van de desbetreffende persoon of personen. Zij weten dan dat ze in de gaten worden gehouden.

De briefing is ook het moment om collega's te wijzen op het belang van een zorgvuldige overdracht van arrestanten. Bij vechtpartijen of andersoortige incidenten met slachtoffers is het van belang om zo veel mogelijk gegevens te verzamelen, zoals de namen van getuigen, en eventueel bewijsmateriaal veilig te stellen.

In een aantal eenheden, waaronder Gelderland en Rotterdam, is een boekje samengesteld voor intern gebruik, waarin informatie over het evenement is samengebracht. Het boekje bevat onder meer een overzicht van de meest voorkomende openbare-ordefeiten, met het betreffende wetsartikel en de bijbehorende boete. Zo kan een aantal feiten meteen op straat worden afgehandeld met een zogenaamd mini-proces-verbaal, ofwel een bekeuring die ter plekke wordt uitgeschreven.

In Gelderland-Zuid bevat het (digitale) zakboekje ook informatie over de horeca, zoals sluitingstijden, herkenbaarheid van de terrassen en de bevoegde gelegenheden waar alcohol mag worden verkocht. Het dienstdoende personeel wordt gevraagd om op illegale straatverkopers te letten. Ten slotte geeft het boekje ook informatie over verblijfsontzeggingen voor het evenemententerrein.

Het boekje blijkt een handig naslagwerk, dat op rustige momenten door de collega's op straat kan worden ingekeken en dat bij aanhoudingen kan dienen als geheugensteun voor juridische kwesties. In hoeverre er ook daadwerkelijk gebruik van wordt gemaakt, is niet onderzocht.

Openbare orde feiten

Baldadigheid	D505	*	424	SR
In staat van dronkenschap / orde verstoren	D510	*	426	SR
Valse naam	D515	€ 370	435 lid 4	SR
Identificatieplicht	D517	*	447 E	SR
Kennelijke staat van dronkenschap	D530	€ 90	453 lid 1	SR
Verboden toegang	D537	€ 90	461	SR
Orde verstoren inrichting / horeca	F122	*	2.3.1.4, lid 1	APV
Gevaarlijke voorwerpen openlijk dragen	F123	*	2.1.6.8a lid 1	APV
*Alcohol nuttigen openbare weg	F121a	€ 90	2.4.7 lid 1	APV
*Alcohol geopende verpakking	F121b	€ 90	2.4.7 lid 1	APV
Samenschooling / wanordelijkheden	F055	*	2.1.1.1 lid 1	APV
Samenschooling / niet opvolgen bevel	F060	*	2.1.1.1 lid 2	APV
Vechten op straat	F300	*	2.1.1.1 ;id 1	APV
Inbrekersgereedschap	F116	*	2.4.3	APV
Bevinden in verboden gebied	F176	*	2.4.1	APV
Wildplassen	F185	€ 140	4.3.6	APV
Tippelen buiten gedoogzone	F175	*	3.2.6 lid 1	APV
Tippelzone bezigen voor ander doel	F177	*	3.2.6 lid 6	APV
Op voertuig / monumenten enz. klimmen	F120a	€ 90	2.4.6 lid 1	APV
Overlast veroorzaken voor weggebruikers of bewoners woningen	F120b	€ 140	2.4.6 lid 2	APV
Zonder vergunning / in strijd vergunningvoorwaarden (b.v. terrasverbod, reclameborden)	F101	€ 230	1.9.2	APV

Het evenementenboekje van de Eenheid Rotterdam voor Rotterdam Unlimited 2013

5.2 Aanhoudingen

Het uitgangspunt van het politieoptreden, vastgelegd in de beleids- en tolerantiegrenzen die ten grondslag liggen aan menig evenement, is het voorkomen van escalatie en het bevorderen van de-escalatie. Tegelijk dienen strafbare feiten in beginsel te worden opgespoord en vervolgd. Bij overtredingen is het politieoptreden primair gericht op het beëindigen ervan. Bij misdrijven richt het optreden zich op de aanhouding dan wel de opsporing.

Beperkingen van de ME

Bij veel open evenementen wordt de ME ingezet. Het primaire doel van de ME is het handhaven van de openbare orde. Doen zich ordeverstoringen en ongeregelde heden op straat voor, dan zal de ME de menigte verspreiden. Het verrichten van aanhoudingen ligt minder voor de hand. Hoewel een proactief handelen, door mensen aan te houden die zich in een groep storend of uitdagend gedragen en overtredingen begaan, de-escalierend kan werken, gebeurt dit in de praktijk nauwelijks (Moeharram, 2013). Dit proactief optreden wordt gehinderd door de training en werkwijze van de ME, die met name in gesloten verband optreedt (Adang et al., 2009). Het verrichten van aanhoudingen door reguliere manschappen van de ME heeft een direct effect op de inzetbaarheid van het peloton of de sectie als geheel. Doordat een of meer manschappen tot aanhouding overgaan, wordt het verband verbroken. Hierdoor is de groep als geheel verminderd of helemaal niet meer inzetbaar (Moeharram, 2013).

Het is belangrijk dat de ME zowel voorafgaand als tijdens het evenement goed wordt geïnformeerd. Op grond van die informatievoorziening kunnen leidinggevendenden een belangenafweging maken tussen het aanhouden van verdachten of het herstellen van de openbare orde (Moeharram, 2013).

De inzet van de AE

Vanuit de optiek van de ME is de aanhoudingseenheid (AE) in de regel aangewezen als de eenheid die de aanhoudingen verricht. Dit is inherent aan de werkwijze van de ME, die immers haar kracht ontleent aan het optreden in groot verband. Over het algemeen houden de leden van de AE zelfstandig aan wanneer zij misdrijven of overtredingen

constateren, maar vanuit de ME kan zij ook worden aangestuurd voor het verrichten van aanhoudingen. Het ME-verband wordt in zo'n geval niet verstoord. De AE is in veel gevallen gekoppeld aan de pelotons- of sectiecommandant. Opmerkelijk is dat de AE bij meerdere evenementen apart wordt gebriefd, met een eigen portfoonkanaal werkt en eigen leidinggevenden heeft met een eigen opdracht.

Een deel van de werkzaamheden van de ME bestaat uit het maken met foto's van verdachten. Deze worden doorgestuurd naar de bus van de AE. Met behulp van deze foto's kunnen de AE'ers de verdachte aanhouden. Voordeel hiervan is dat het ME-verband in tact blijft.

Groepsaanhoudingen

Onder een groepsaanhouding wordt een aanhouding van meer dan vijf personen verstaan. Aan een groepsaanhouding zitten wel haken en ogen. Het strafrecht voorziet niet in groepsverantwoordelijkheid op een wijze die bruikbaar is voor groepsaanhoudingen verricht door de ME tijdens voorzienbare grootschalige gebeurtenissen. Weliswaar stelt artikel 141 van het Wetboek van Strafrecht openlijke geweldpleging tegen personen of goederen in vereniging strafbaar, maar bij groepsaanhoudingen gaat het niet altijd om geweld. Bovendien zijn dergelijke strafbare handelingen vaak moeilijk bewijsbaar. Bij het verrichten van aanhoudingen ter zake van overtredingen en misdrijven zal altijd een proces-verbaal moeten worden opgemaakt dat is te herleiden naar een individu en de door diegene gepleegde feiten, om tot een succesvolle vervolging te komen. Dit vraagt ook bij een groepsaanhouding om een goede waarneming en registratie van het gepleegde feit, dat uiteindelijk tot een kwalitatief goed proces-verbaal moet leiden.

Behalve strafbare feiten kunnen ook andere gedragingen van de groep aanleiding zijn tot een groepsaanhouding. Het gaat daarbij om gedragingen die worden benoemd in de APV en die in een bepaalde context plaatsvinden. Voorbeelden hiervan zijn het dragen van stokken of vlaggen of het scanderen van leuzen of het overtreeden van een samscholingsverbod. Zoals vaak blijkt in dit soort situaties, staat handhaving van de openbare orde voorop. De groepsaanhouding is dan van minder groot belang. Op tactisch en operationeel niveau zijn de beleids- en tolerantiegrenzen leidend. De handhaving, dan wel het herstel van de openbare orde, heeft alle aandacht. Het gebruik van groepsaanhoudingen als de-escalierend instrument heeft hier niet direct de aandacht. Groepsaanhoudingen ontbreken als de-escalierend middel in de meeste scenario's (Moeharram, 2013).

Verder noemt Moeharram (2013) een drietal aspecten die van belang zijn bij een groepsaanhouding:

1. Veiligheid. Een groepsaanhouding vergt tijd en capaciteit. De ME moet bij een groepsaanhouding veilig kunnen werken. Bovendien moet de aanhouding niet ten koste gaan van de veiligheid op andere locaties van het evenemententerrein.
2. Voldoende transport- en opvangcapaciteit. De arrestanten moeten immers vlot kunnen worden afgevoerd en ingesloten. Bij veel evenementen wordt hier rekening mee gehouden. In sommige gevallen zijn er naast de reguliere cellencapaciteit alternatieve opvangvoorzieningen getroffen.
3. Voldoende vaardigheid. Een groepsaanhouding is in de opleiding van zowel de ME als de AE onderbelicht. Vaardigheden voor het verrichten van groepsaanhoudingen worden aangeleerd vanuit tactische situaties. Er wordt geleerd hoe er moet worden afgeschermd en aangehouden. Manschappen worden hier individueel op getoetst. Het tactisch insluiten samen met andere groepen van de ME wordt niet of nauwelijks getraind.

5.3 Opsporingsmiddelen

Behalve de briefing en inzet van ME zijn er ook andere opsporingsmiddelen die kunnen worden ingezet. De opsporingsmiddelen die hierna worden besproken, zijn niet nieuw; in veel gevallen worden zij al (in enige mate) gebruikt. Of, en de wijze waarop zij worden ingezet, hangt af van het evenement en het daaraan gekoppelde risicobeeld. Hierna volgt een beschrijving van respectievelijk de toegangscontroles, preventief fouilleren, de inzet van de ANPR, cameratoezicht, scannen van sociale media en de inzet van speciale teams.

Toegangscontroles

Bij besloten evenementen vinden toegangscontroles plaats. Vaak beperken deze zich noodgedwongen tot een louter visuele controle. Dit is een taak van de security (en niet van de politie). Soms wordt ook de meegevoerde bagage gecontroleerd. De toegangscontrole is in het belang van de organisator. Personen met voorwerpen die de veiligheid kunnen bedreigen, worden bij de toegangscontrole uit het publiek gehaald. Voor de ingang staan grote verzegelde tonnen waarmee de bezoeker

een laatste kans wordt geboden om zijn verdovende middelen te dumpen. Wie toch verdovende middelen het terrein wil binnensmokkelen, neemt een risico.

De controle op verdovende middelen vraagt om een strikte toegangscontrole. Zeker gezien de inventiviteit van de 'smokkelaar' is dit noodzakelijk. Ook dit is een taak van de security. Bij een strikte toegangscontrole wordt veelal gebruikgemaakt van de privaatrechtelijke oppervlakkige veiligheidsfouillering (POV). De POV is een veiligheidsfouillering en geen opsporingsfouillering. Het is een oplossing voor het feit dat de beveiliging niet beschikt over wettelijke bevoegdheden tot het fouilleren van bezoekers. De bezoeker wordt dan ook verzocht zijn zakken leeg te maken en de kleding wordt doorzocht. Dat laatste mag overigens alleen wanneer de bezoeker instemt met deze controle. De fouillering mag niet worden afgedwongen. De politie is vaak aanwezig als achtervang. Zij is wel bevoegd tot volledige fouillering.

Ervaren beveiligers hebben vaak een geoefend oog voor 'smokkelaars'. Zij weten hen redelijk eenvoudig te herkennen. De smokkelaars verraden zich door zenuwachtig gedrag of door hun gefriemel aan de kledingstukken waarin zij de pillen hebben verstopt. Uit de interviews blijkt dat vooral de personen worden betrapt die pillen voor eigen gebruik meesmokkelen op het terrein. De dealers zijn meer bedreven. Bij toegangscontroles wordt ook wel gebruikgemaakt van een drugshond. Over het algemeen is deze inzet effectief, maar kent deze ook zijn beperkingen.

Inzet drugshond

De drugshond is een ideaal middel om smokkelaars van pillen te herkennen. Vaak zijn het vriendelijke beestjes die door de bezoekers worden geaaid. Tegelijkertijd ruikt de hond dan wat ze bij zich hebben.

Bij dance events raakt het beest echter vaak snel van de kook. Hij ruikt zoveel tegelijk. Er zijn namelijk heel wat bezoekers die drugs proberen binnen te smokkelen. Het beest krijgt dan zoveel prikkels dat het snel vermoeid raakt en moet rusten. (respondent Politie Midden-Nederland)

Een strikte toegangscontrole kost tijd en is niet altijd in het belang van de organisator. Organisatoren zijn er niet op tegen, maar hebben ook andere belangen waar zij rekening mee willen houden. Zij willen dat de bezoekers zo snel mogelijk het evenement binnenkomen en niet te veel hinder ondervinden van de toegangscontrole. Een POV is van invloed op de doorstroomcapaciteit. Bezoekers moeten langer wachten om door de toegangscontrole te komen. Bovendien is een POV een inbreuk op de privacy. Veel inbreuk is strijdig met het idee van

gastvrijheid. Hiertegen kan worden ingebracht dat door vooraf aan te geven dat er een algemeen drugsverbod op het festival geldt, de bezoeker gewaarschuwd is.

De combinatie van beide belangen, een snelle instroom en een gastvrij festival, is nog wel eens aanleiding voor discussie. Daarom vraagt een strikte toegangscontrole om een uitgebreide entree met meerdere toegangen tot het terrein en een stevige inzet van de beveiliging. Dit brengt extra kosten met zich mee. Organisatoren geven aan dat de politie bij dergelijke controles soms te veel verwacht van de beveiliging (Van Dorst, 2012).

Als de politie of de gemeente een strikte toegangscontrole wenst, moet er ook voor voldoende capaciteit worden gezorgd om de eventuele aanhoudingen af te kunnen handelen. Bij Defqon 2012 pikte de beveiliging er rond het begin van het festival, toen de drukte bij de toegang het grootst was, tientallen bezoekers uit die pillen naar binnen wilden smokkelen. Deze personen werden afgeleverd bij de politiepost voor de strafrechtelijke afhandeling. Daar werden zij ingesloten in een met hekken omgeven zeecontainer.

Het verdient aanbeveling om rekening te houden met piekmomenten. Ongeveer een uur vóór aanvang van het evenementenprogramma was de instroom van nieuwe bezoekers bij de beide toegangen het grootst. Op dat moment hield de beveiliging ook de meeste bezoekers aan vanwege het bezit van verdovende middelen. Het gevolg hiervan was dat deze bezoekers in zo'n hoog tempo bij de politiepost werden afgeleverd, dat de opvang overvol dreigde te raken en het proces van afhandeling vast dreigde te lopen. Daarom werd besloten om de aanhoudingen voorlopig te staken. De gevonden pillen werden vanaf dat moment alleen nog in beslag genomen. De eigenaar van deze pillen werd vervolgens door de security van het festivalterrein gezet.

Preventief fouilleren

Bij open evenementen zonder toegangscontrole kan preventief fouilleren als alternatief worden ingezet. De maatregel wordt in Rotterdam-Rijnmond al enige tijd toegepast tijdens het Zomercarnaval. Dit gebeurt onder meer vanwege het hoge risico op gewelddadige incidenten en het feit dat de recherche en het team criminele inlichtingen (TCI) enkele keren aanwijzingen hadden dat bezoekers van het evenement wapens mee zouden nemen.

In 2012 werden gedurende beide evenementdagen 981 mensen gefouilleerd. Op grond van deze acties werden 22 mensen aangehouden voor wapenbezit en het bezit van verdovende middelen. In totaal

werden er tijdens het Zomercarnaval in 2012 58 personen aangehouden (NRC, 28 juli 2012). In verband met de eerdergenoemde signalen over mogelijke confrontaties tussen Antilliaanse bendes werd bij Rotterdam Unlimited 2013 (het vervolg op Zomercarnaval 2012) anderhalf peloton ME extra ingezet. Deze 60 ME'ers werden ingezet bij preventieve fouilleeracties. Bezoekers werden bij het Centraal Station via billboards geattendeerd op de mogelijkheid van preventief fouilleren. De fouilleeracties vonden vervolgens willekeurig in de stad plaats. Een actie preventief fouilleren verhoogt de pakkans. Niettemin wordt het middel regelmatig bekritiseerd omdat het inbreuk maakt op de privacy van burgers.

ANPR

Automatische nummerplatherkenning, bekend als ANPR (Automatic Number Plate Recognition), wordt inmiddels bij meerdere evenementen als controle- en opsporingsmiddel ingezet. De knoppen Mobiliteit en Opsporing uit de SGB0-structuur vullen elkaar hier aan. Bij de TT-Assen zijn de kentekens van enkele notoire overlastgevers in het systeem ingevoerd. De ANPR staat op enkele toegangswegen naar Assen. Wanneer het desbetreffende voertuig wordt herkend, wordt het van de weg gehaald voor een controle. Eventueel openstaande boetes kunnen worden geïnd. Tegelijk wordt aan de bestuurder en de inzittenden de boodschap meegegeven dat de politie weet dat zij op het evenement aanwezig zijn (interview TT-Assen). De ANPR wordt op deze manier ingezet ten behoeve van 'stukmaken', ofwel het vooraf aangeven dat mensen zijn gesignaleerd en in de gaten worden gehouden om hen ervan te weerhouden strafbare feiten te plegen.

De ANPR kan ook worden ingezet om bepaalde bewegingen te signaleren. De Eenheid Midden-Nederland zette de ANPR in als instrument om dealers op te sporen bij Lowlands 2013. Bewegingen met auto's konden als verdacht worden aangemerkt vanwege het feit dat het merendeel van de bezoekers drie dagen lang onafgebroken op het festivalterrein bivakkeerde. Automobilisten die meerdere bewegingen van en naar het festivalterrein maakten, zouden daarom verdovende middelen kunnen afleveren. De bestuurders werden gecontroleerd. De controles leverden in dit geval echter niets op.

Cameratoezicht

Waar bij het dagelijks cameratoezicht de beelden vaak op een server worden opgeslagen om achteraf te kunnen worden bekeken, worden de beelden bij evenementen veelal live uitgekeken. Dit gebeurt in het kader van *crowd control* en ordehandhaving. De aandacht richt zich ook op het gedrag van specifieke groepen. Zo werden tijdens Defqon 2012 de bewegingen van kleine groepjes harde-kernvoetbalsupporters op het festivalterrein nauwlettend door de security gevolgd. Op het moment dat hun gedrag als storend voor anderen werd ingeschat, werden zij door beveiligers aangesproken en gewaarschuwd.

Bij evenementen in stadscentra wordt gebruikgemaakt van vaste cameraopstellingen. Deze kunnen worden aangevuld met extra camera's om bijvoorbeeld de ruimten voor de podia in de gaten te houden of specifieke hotspots. Aandachtspunt hierbij is dat de camera's veelal worden uitgekeken door medewerkers van de gemeente. Zij letten vooral op *crowd control*. Enkele hoofden opsporing gaven aan dat het goed zou zijn om een politiemedewerker mee te laten kijken, zodat er met een andere en meer opsporingsgerichte blik naar de beelden wordt gekeken.

Ook het gebruik van zogeheten flexibele of mobiele camera's behoort tot de mogelijkheden. Daarbij kan worden gedacht aan bodycams, helmcamera's, knoopcamera's en de camera's van de ME-bussen. Tijdens Rotterdam Unlimited 2013 was een camerateam van de politie actief. Dit team wordt normaliter ingezet bij voetbalwedstrijden om de gedragingen van harde-kernsupporters vast te leggen. Nu filmde het bij vechtpartijtjes en andere incidenten. Een blinde vlek blijven de campings bij de grote festivals. Daar is cameratoezicht vanwege de privacy van de bezoekers niet toegestaan.

Beeldmateriaal kan worden gebruikt bij de opsporing. In dat geval moet met een aantal punten rekening worden gehouden. Ten eerste is dat de kwaliteit van het beeldmateriaal. Dat wil zeggen dat de beelden voldoende scherp moeten zijn om enig nut te hebben voor de opsporing. Tijdens Defqon 2011 was dit niet het geval. Door de zware basen van de muziek waren de beelden schokkerig omdat de camera's meedeinden. In 2012 werden de opstellingen aangepast en werden er minder schokgevoelige camera's geplaatst. Ook bij mobiele camera's is de kwaliteit een aandachtspunt. Uit een evaluatie van bodycams in de voormalige regio Hollands Midden bleek in 2011 dat rechercheurs over het algemeen teleurgesteld waren over de kwaliteit van de beelden. De beelden waren te donker of de camera's hingen scheef, waardoor slechts een deel van het incident was gefilmd. Dit heeft tot gevolg dat de beelden voor de opsporing minder bruikbaar zijn (Van Ham et al.,

2011). Betere beelden werden verkregen van politievoertuigen die met camera's waren uitgerust, van speciale politie-cameravoertuigen en van vaste cameraopstellingen. Bij Project X Haren leverden camera's die in enkele ME-bussen waren gemonteerd, de beste beelden (Adang, 2013).

De technologische ontwikkelingen bieden nieuwe mogelijkheden. In veel gemeenten wordt al gewerkt met camera's die zijn uitgerust met bewegings- en geluidsdetectie. In de binnenstad van Enschede startte in 2012 een project met slimme camera's die zijn verbonden met de smartphones van politiemensen. Het is de bedoeling dat daarvoor sneller kan worden opgetreden als er problemen dreigen te ontstaan in mensenmassa's. Deze technologie kan ook worden ingezet bij evenementen.

In Rotterdam oefenen politie en camera-operators met een simulator, EyeObserve, hoe zij beter gebruik kunnen maken van camera's op straat om (potentiële) overtreders te signaleren. Het programma maakt simulaties van verdachte gedragingen op straat of in mensenmassa's (CCV, 2012).

In het algemeen kan worden gesteld dat de pakkans wordt vergroot door alert te zijn op afwijkend gedrag. Daarin kan cameratoezicht een bijdrage leveren. Omdat de beelden live worden uitgekeken, kunnen de politiecollega's op straat worden aangestuurd. Hun collega's in de cameraruimte kunnen hen attenderen op bepaalde situaties en op personen die zich individueel misdragen of met hun gedrag een nadelige invloed uitoefenen op het groepsproces.

Opsporing tijdens het evenement: van spotters tot sociale media

In meerdere eenheden vindt opsporing op het evenemententerrein plaats. Er wordt onder meer gewerkt met de voetbalspotters, met de aanhoudingseenheid (AE) en met zogeheten PoSec-teams, bestaande uit medewerkers van politie en security.

Voetbalspotters

Voetbalspotters worden ingezet waar de aanwezigheid van groepen harde-kernsupporters wordt verwacht. Dat geldt voor een aantal hardcore dance events. Hier behoren de harde-kerngroepen tot de vaste bezoekers. Gezien de onderlinge verhoudingen tussen de verschillende groepen is het risico van een confrontatie niet uitgesloten. De Amsterdamse voetbaleenheid hield bij het dance event Dirty Dutch in Ziggodome in 2012 de harde kern van Ajax nauwlettend in de gaten. De groep had zich voorafgaand aan het evenement verzameld in het supportershome, dat

op een steenworp afstand van Ziggodome ligt. Door hen opvallend te volgen – de agenten waren in uniform – geeft de politie een duidelijk signaal. De supporters zijn gezien en weten dat ze in de gaten worden gehouden (waarneming Dirty Dutch). Deze groepen hebben ook de aandacht van de security. De grote security-bedrijven die de dance events beveiligen, kennen de supportergroepen. De bewegingen van de groepen worden op het evenemententerrein gevolgd via camera's en door de beveiligers. Zij treden, als het nodig is, waarschuwend en/of corrigerend op.

Vershillende politie-eenheden zetten bij evenementen de aanhoudingseenheid (AE) in. In deze gevallen wordt zij niet samen met de ME ingezet, maar als zelfstandige eenheid. De AE-leden zijn getraind in het waarnemen van strafbare feiten en hebben de vaardigheid om verdachten zo onopvallend mogelijk in te rekenen en af te voeren naar een politiepост (interview teamleider AE). Bij Defqon gaan zij bijvoorbeeld in groepjes van drie het evenemententerrein op om te letten op dealers en deze waar mogelijk aan te houden.

PoSec-teams

De politie Flevoland werkt bij Defqon en Lowlands met zogeheten PoSec-teams. De Eenheid Oost-Nederland zet deze teams in bij de Zwarte Cross. De teams bestaan uit een politieambtenaar en twee of drie beveiligers. Deze teams surveilleren op het evenemententerrein en zoeken naar verdovende middelen en in het bijzonder naar de dealers. Op Defqon 2012 waren drie PoSec-teams aanwezig. De beveiligers die hier deel van uitmaken, worden zorgvuldig geselecteerd door de security. Er wordt gelet op ervaring en op specifieke vaardigheden zoals het kunnen observeren. De animo om aan deze teams deel te nemen is zowel bij de politie als de security groot (interview teamleider PoSec).

Bij Defqon en Lowlands is het evenemententerrein ingericht om verdachten zo onopvallend mogelijk af te voeren. Men wil zo min mogelijk aanleiding tot commotie geven. Direct achter de omheining, die bestaat uit rietmatten, zijn onzichtbaar voor het publiek fouilleeringsplekken gemaakt, bestaande uit soms een houten kampeertafel met banken of een stuk zeil. Hier wordt de verdachte door de politieambtenaar gefouilleerd. Bij het afvoeren van de aangehoudenene houden twee medewerkers de persoon in bedwang terwijl een derde op enige afstand volgt. Hij moet mensen die zich met de aanhouding willen bemoeien op afstand houden en let ook op of de verdachte geen verdovende middelen of andere voorwerpen laat vallen (observatie Defqon).

Opvallend is dat in de samenstelling en aankleding van de teams geen rekening wordt gehouden met de *couleur locale* van het evenement. Op een festival als Defqon bestaan de PoSec-teams vooral uit

beveiligers in de leeftijd veertig plus. Het merendeel van hen loopt in blauwe jeans. Hierdoor steken zij niet alleen qua leeftijd maar ook qua kleding af bij het doorsnee publiek. Dit maakt een onopvallende aanwezigheid op het evenemententerrein moeilijk. Ondanks dat zijn de resultaten volgens een respondent bemoedigend. Het aantal (heterdaad)aanhoudingen is weliswaar niet schokkend, maar men heeft wel de indruk dat het middel werkt. Toch staat de maatregel onder druk. Er gaan met het oog op de discussie publiek-privaat stemmen op dat de politie met name bij besloten festivals niet op het evenemententerrein zou moeten surveilleren, maar dat dit vooral een taak is van de beveiliging.

Herkenning

Tijdens Defqon loopt de onderzoeker op het terrein mee met een lid van het PoSec-team. De politieambtenaar, gekleed in spijkerbroek en spijkerjack, wijst hem op enkele collega's die zich onopvallend ophouden bij de lockers. Zij observeren of er wellicht verdachte spullen uit de kluisjes worden gehaald. Als de onderzoeker en de politieambtenaar hun weg vervolgen, worden zij aangesproken door een bezoeker. Deze deelt de politieambtenaar mee dat hij weet dat hij van de politie is en geeft vervolgens aan dat hij zijn meerdere wil spreken. (waarneming Defqon)

Specialisten

Specialisatie met betrekking tot uitgaansgedrag vindt men ook bij de politie-horecateams die in verschillende grote steden, waaronder Rotterdam, Eindhoven, Arnhem en Groningen, actief zijn. Het gaat hierbij om vaste politieteams, vaak ondersteund door politie te paard. Zij zijn door training en ervaring bedreven in het optreden in drukke horecagebieden. Het verdient de aanbeveling om dergelijke teams ook bij evenementen een rol te laten spelen.

Een volgende groep van specialisten is het zakkenrollersteam van Amsterdam-Amstelland. Het signaleren van zakkenrollers vergt oefening. Het zakkenrollersteam bestaat uit een ervaren groep agenten. Zij zijn geoefend in het signaleren en aanhouden van zakkenrollers. Het team werkt in de Amsterdamse binnenstad, waar toeristen regelmatig het slachtoffer zijn van professionele zakkenrollers, die vaak in groepen opereren. Ook tijdens evenementen in Amsterdam is het team actief. Vanwege de toenemende aandacht voor zakkenrollerij en het feit dat tijdens meerdere evenementen een aanzienlijk aantal bezoekers wordt beroofd, is er ook binnen andere eenheden behoefte aan deze vorm van specialisatie.

Ten slotte kunnen ook de verkenners of spotters worden ingezet. Ook zij zijn getraind in het detecteren van afwijkend gedrag en kunnen in zo'n geval snel beslissingen nemen en kijken daarom ook met een opsporingsblik. In Groningen werden de verkenners tijdens Project X ingezet om de bewegingen van het publiek te volgen. Zij communiceerden met de ME en de AE. De ME leverde een aantal spotters, die de toegangswegen naar de gemeente in de gaten hielden en de toestroom van jongeren signaleerden.

Sociale media

Inmiddels is het gebruikelijk om de sociale media te volgen. Diverse sociale media zijn uitgegroeid tot massacommunicatiemiddelen waarmee bezoekers elkaar voortdurend informeren. Zij kunnen ook oproepen tot ongewenst gedrag. Het volgen van de sociale media gebeurt al in de aanloop naar het evenement. Het is een middel om informatie te verzamelen en tendensen waar te nemen. Daarbij gaat het om algemene informatie, maar ook om informatie om specifieke subjecten te kunnen herkennen en op te sporen en om de sfeer gedurende het evenement te kunnen bepalen.

De sociale media bieden tevens mogelijkheden voor het verzamelen van informatie over nog te plegen feiten. Rivaliserende bezoekers van een evenement kunnen afspraken maken om elkaar te treffen. Dealers kunnen gebruikers op het festivalterrein benaderen. Hoewel deze mogelijkheid nog weinig wordt benut, kan zij een waardevolle bijdrage leveren aan de opsporing.

Meerdere malen heeft opsporing via de sociale media al tot preventieve maatregelen geleid, waaronder aanhouding van verdachten die in de nasleep van Project X te Haren opriepen tot nieuwe Project X-party's op andere locaties in het land.

Communicatie

Het is gebruikelijk dat bezoekers bij *overcrowding* of andere veiligheidsrisico's worden gewaarschuwd en zo mogelijk weg van de drukte, een andere kant op worden gestuurd. De methoden om burgers hierop te wijzen lopen uiteen van lichtkranten en billboards die op verschillende knooppunten op het evenemententerrein zijn geplaatst, tot communicatie via de sociale media Twitter en Facebook.

Het ligt voor de hand dat deze middelen ook worden ingezet om de bezoekers te waarschuwen voor criminaliteitsrisico's zoals de aanwezigheid van zakkenrollers. Zo krijgt de bezoeker *real time* informatie toegediend en is hij alert op actuele risico's. Nu nog werkt de politie vrijwel altijd via een eigen account. Het verdient aanbeveling om ook aan te sluiten bij het account van de organisator.

Het actief benutten van sociale media is ook voor de opsporing belangrijk. Bij incidenten zoals vechtpartijen en diefstal kunnen bezoekers onmiddellijk worden opgeroepen om informatie te leveren over de daders of de toedracht van het incident. Ook kan worden gevraagd of de bezoeker aangifte wil doen, een verklaring wil afleggen of om dergelijke situaties te fotograferen of te filmen.

5.4 Wel of niet opsporen?

Tijdens het evenement kunnen zich strafbare feiten voordoen die nader opsporingsonderzoek vereisen. Er zal dus ter plekke moeten worden besloten of het onderzoek wordt opgestart of niet. In zo'n geval wordt een afweging gemaakt over de inzet van personeel en middelen en de mogelijke risico's in verband met de drukte.

Pinkpop 2011

Tijdens Pinkpop 2011 wordt ontdekt dat er valse consumptiemunten worden verhandeld. De schade werd geraamd op zo'n 40.000 euro. Volgens een officier van justitie was het vrij lastig om daar een onderzoek op in te zetten. Daarvoor waren er te weinig politiemensen op het terrein. Wilden justitie en politie het serieus aanpakken, dan moesten zij gaan observeren en daar hadden zij de capaciteit niet voor. De security had het gemeld en had medewerkers laten posten op de plekken waar de bonnen verkocht zouden zijn. Zij hadden ook uitgekeken naar de persoon die de getuigen hadden beschreven, maar hebben niemand gezien. Er werd uiteindelijk besloten niet tot een onderzoek over te gaan. (respondent OM Zuid-Limburg)

PD-management

Als zich tijdens evenementen incidenten voordoen, moet er direct worden gehandeld. Bij ernstig geweld zoals steekpartijen, zware mishandeling en kapitale delicten, wordt altijd een opsporingsonderzoek ingesteld. Onder normale omstandigheden zal direct de plaats delict (PD) worden zeker gesteld om zo min mogelijk sporen verloren te laten gaan. Ook zal direct worden gezocht naar personen die getuige zijn geweest van het incident. In samenwerking met het OM moet een snelle beslissing worden genomen over de aanpak van het incident.

Ernstige feiten kunnen aanleiding zijn voor het instellen van een team grootschalig onderzoek (TGO).

Bij evenementen is echter sprake van buitengewone omstandigheden. De incidenten vinden vaak midden in de drukte plaats. Daarom is de eerste zorg vaak de handhaving van de openbare orde: er moet worden voorkomen dat mensen in paniek raken of zich met het incident gaan bemoeien. De handhaving is in de regel als eerste aanwezig. Hoe snel de recherche de plek kan bereiken, is afhankelijk van haar beschikbaarheid.

Uit de interviews blijkt dat de drukte op straat niet al te veel moeilijkheden oplevert. Er is al veel personeel op straat, dat je kunt laten samentrekken rond de PD. Het op afstand houden van nieuwsgierigen kost dan relatief weinig moeite (respondenten Politie Den Haag, Rotterdam, Oost-Nederland).

Vechtpartij Zwarte Cross

Bij de Zwarte Cross 2013 doet zich een massale vechtpartij voor. Dat is voor dit evenement een unieke gebeurtenis. Er worden vijftien mensen aangehouden. In overleg met de algemeen commandant wordt besloten om deze zaak als High Impact Crime te bestempelen. Op basis van de eerste bevindingen gaan alle vijftien verdachten het reguliere screeningsproces in en is besloten om hen alle vijftien aan te houden. Toen van alle verdachten een aanhoudingskaart was gemaakt, een proces dat de nodige tijd vergde, zijn ze van het terrein gehaald en naar het cellencomplex in Doetinchem overgebracht, waar de verdere afhandeling plaatsvond. Er was alleen beeldmateriaal vanuit de organisatie van de Zwarte Cross voorhanden. De verdachten gaven aan dat de security onevenredig hard had opgetreden. Daarom is ook een verzoek uitgegaan aan de bezoekers om eventueel beeldmateriaal beschikbaar te stellen. Dit is niet binnengekomen. (respondent Oost-Nederland)

Flessenincident Nacht van Assen

Tijdens de Nacht van Assen 2013 wordt een meisje geraakt door een wijnfles, gegooid vanuit het publiek. Zij loopt een gebroken neus op en wordt door een mobiele EHBO-ploeg verzorgd en onmiddellijk afgevoerd naar het ziekenhuis. Dit wordt niet bekend bij de politie. In het kader van het Medisch Beroepsgeheim mogen artsen en ziekenhuizen de gegevens van slachtoffers/patiënten niet verstrekken aan de politie. Het incident wordt dan ook niet gemeld aan de politie.

Wanneer de politie de volgende dag van het incident op de hoogte wordt gesteld door middel van een aangifte door de vader van het slachtoffer, wordt

de PD alleen globaal onderzocht. Er wordt een oproep gedaan om beeldmateriaal in te zenden. De politie ontvangt verschillende filmpjes waarop meerdere flessen zijn te zien, die vanuit de menigte worden gegooid. Niet te zien is wie de fles gooide die het meisje verwondde. (respondent Politie Noord-Nederland)

De voorbeelden tonen aan dat PD-management geen vanzelfsprekendheid is. De omstandigheden zijn van dusdanige aard dat dit moeilijk is te realiseren. Dit heeft niet alleen te maken met de hectiek die het incident veroorzaakt en het feit dat de openbare orde prioriteit krijgt, maar ook met de beschikbare researchcapaciteit en met de bereikbaarheid van de PD. Voorbereiding op de mogelijkheid van een PD is hier een belangrijk aandachtspunt.

Steekpartij Nacht van Assen

Tijdens de Nacht van Assen 2013 wordt een groep jongens uitgedaagd door een andere groep. Na enig gesar halen zij uit met een mes. Twee van de belagers lopen steekwonden op. De politie arriveert op de plaats delict en heeft op dat moment alleen oog voor de openbare orde. De groepen worden gescheiden en omstanders worden op afstand gehouden. Van PD-management is geen sprake. Wel worden de namen, adressen en telefoonnummers van de getuigen, die hoofdzakelijk tot de beide groepen behoren, opgenomen. De beide slachtoffers worden overgebracht naar het ziekenhuis. Hun vrienden gaan met hen mee. Hier neemt de recherche hun persoonsgegevens op en krijgen zij de gelegenheid om aangifte te doen. De rechercheurs maken deel uit van de ARAF van het hoofdbureau en de tijdelijke politiestad. Zij worden nu ingezet in het opsporingsproces. De blauwe collega's zijn direct na het afleveren van de groep weer naar de binnenstad teruggegaan. Naderhand is een oproep uitgegaan om beeldmateriaal in te zenden. Dit heeft nieuwe getuigen opgeleverd. (respondent Politie Noord-Nederland)

Zoals in paragraaf 4.6 al is vermeld, is het PD-management in de meeste bestudeerde deeldraaiboeken niet opgenomen, een uitzondering is Rotterdam-Rijnmond. PD-management bij een kapitaal delict is sindsdien wel in het draaiboek beschreven. Er is onder andere rekening gehouden met de inzet van extra researchcapaciteit. Dat is ook nodig omdat de arrestantenafhandeling over drie locaties is verspreid, die alle drie ver van het evenemententerrein liggen. Op het hoofdbureau, dat wel aan het evenemententerrein grenst, is een eenheid recherche paraat. Deze rechercheurs vallen formeel niet binnen de bezetting van het team opsporing, maar zijn op het bureau om het reguliere proces

uit te voeren. Zolang er niets gebeurt, houden zij zich dus met lopende werkzaamheden bezig. Bij een ernstig incident kunnen zij onmiddellijk worden ingezet. Voordeel is dat zij zich ook direct (lopend) naar de plaats delict kunnen begeven.

Soms is een rel aanleiding voor het opstarten van een team grootschalige opsporing. Dit gebeurde bijvoorbeeld na de rellen in de Rotterdamse Kuip in 2012 en na de Project X-rellen in Haren in datzelfde jaar. In principe zijn grootschalige ordeverstoringen geen TGO-waardige feiten, maar gezien de grote maatschappelijke impact, onacceptabele schending van de rechtsorde en de levensgevaarlijke situatie die ontstond voor hulpverleners en politie, werd voor deze beide gebeurtenissen een TGO ingesteld. De aanpak in een TGO garandeert de nodige rechnercapaciteit en een gestandaardiseerde aanpak, zodat de zaak de volle aandacht krijgt (Kreling, 2013; Commissie Project X Haren, 2013).

5.5 Arrestantenafhandeling (ARAF)

Verreweg de meeste energie en capaciteit van de opsporing wordt gestoken in de intake en afhandeling van arrestanten, ook wel aangeduid als de ARAF. Er is een vast rechteam aanwezig voor de intake en afhandeling van de arrestanten. Er wordt gewerkt vanuit een vaste locatie. In de ene eenheid is dit het cellencomplex, in de andere werkt men vanuit een bureau. Bij grote evenementen wordt rekening gehouden met voldoende celruimte. Indien nodig worden arrestantenbussen van de Dienst Justitiële Inrichtingen ingezet.

5.5.1 De overdracht

Aangehouden verdachten worden overgedragen aan de recherche. De overdracht is een voortdurend aandachtspunt. Bij evenementen wordt veelal gewerkt met aanhoudingskaarten. Niet alleen de politie maar in veel gevallen ook de particuliere beveiliging heeft de beschikking over deze kaarten. Hierop vult de verbalisant alle gegevens in die van belang zijn bij de aanhouding en het vervolg daarop. Daarbij gaat het om de persoonlijke gegevens van de arrestant, gegevens met betrekking tot de aanhouding en een correcte en volledige weergave van het feit waarvoor de verdachte is aangehouden. Bij voorkeur wordt een foto genomen van de arrestant – soms samen met de verbalisant – die, voorzien

van een nummer dat correspondeert met het nummer van de aanhoudingskaart, aan diezelfde kaart wordt gehecht. Dit voorkomt dat kaart en arrestant worden verwisseld. De kaart wordt aan de arrestantenvervoerders meegegeven.

Knelpunten in de overdracht

In de praktijk blijkt dat de aanhoudingskaarten niet altijd even zorgvuldig worden ingevuld; soms ontbreken cruciale gegevens. Het kost de ARAF veel tijd om die gegevens aan te vullen. Onvolledig ingevulde kaarten kunnen al bij de voorgeleiding problemen veroorzaken. De hulpofficier van justitie kan op grond van onvoldoende gegevens de arrestatie als onrechtmatig beschouwen. Het gevolg hiervan is dat de arrestant wordt heengezonden en zijn straf ontloopt. De vraag is waarom het invullen van de aanhoudingskaart zo lastig blijft. Hiervoor zijn de volgende twee redenen aan te wijzen.

De eerste en veruit belangrijkste reden zijn de hectische omstandigheden waaronder aanhoudingen soms plaatsvinden. Te denken valt aan opstootjes of vechtpartijen waarbij de arrestant uit de menigte wordt gepikt. Wordt de aanhouding door de ME verricht, dan gunt de verbalisant zich in een dergelijke situatie vaak te weinig tijd om de aanhoudingskaart in te vullen. Hij of zij heeft er immers alle belang bij om de arrestant zo snel mogelijk af te leveren bij het arrestantenvervoer om zich daarna weer zo snel mogelijk aan te sluiten bij zijn collega's. Ook de commandant heeft dit belang. Zoals hiervoor al werd weergegeven, is de groep door de afwezigheid van individuele manschappen verminderd of niet meer inzetbaar. Die druk heeft tot gevolg dat de aanhoudingskaarten vaak onzorgvuldig en onvolledig worden ingevuld. Overigens komt het voor dat de politie een persoon van straat wil hebben omdat hij vanwege zijn gedrag een potentieel gevaar vormt voor de openbare orde. Deze persoon heeft zich dan nog niet schuldig gemaakt aan een strafbaar feit en de mogelijkheid dat de aanhouding een verdere strafbaarstelling oplevert, is nihil. Het gaat er dus in dit geval louter om de persoon in kwestie van de straat te verwijderen.

Een tweede reden is de administratieve lastendruk. Sommige agenten zien het invullen van de kaart als vervelend administratief werk. Het past in het beeld dat veel politiemensen van hun werk hebben: de administratieve lasten zijn te zwaar en eisen te veel van hun werktijd op. Tijd die anders op straat had kunnen worden doorgebracht.

Administratieve last

In de briefing van de ME bij Rotterdam Unlimited is nadrukkelijk aangegeven om op te treden tegen belediging. Kwetsende opmerkingen mogen niet worden getolereerd en de verdachte moet worden aangehouden. Als een ME'er zich bij de backoffice meldt met een aanhouding voor belediging, krijgt hij te horen dat hij persoonlijk aangifte moet komen doen op het bureau. Dit kan niet telefonisch. Na overleg op straat geeft de pelotonscommandant aan dat hij dan niet langer zal optreden tegen belediging. Na overleg met de SGBO wordt uiteindelijk besloten dat de aangifte ook telefonisch kan worden doorgegeven. (waarneming Rotterdam Unlimited)

De ARAF krijgt regelmatig te maken met kaarten waarvan het handschrift nauwelijks is te lezen, met kaarten waarop de NAW-gegevens van de arrestant niet volledig of foutief zijn ingevuld, of met kaarten waarop het gepleegde feit onvolledig of foutief is weergegeven. Ook komt het voor dat er wordt gewerkt met een verkeerde versie van de kaart. Die liggen nog in de ME-bus en worden vervolgens op straat gebruikt. Een goede overdracht met voldoende en valide gegevens zal dus zeker helpen om de strafkans te vergroten.

Voorbeelden van onvolledige vermeldingen op de aanhoudingskaart

'Gooide een steen' is een vermelding die regelmatig voorkwam. Op zich is dit een juiste waarneming, maar voor de afhandeling is het onvoldoende wanneer niet ook wordt aangegeven waar en wanneer dit gebeurde en in welke richting de verdachte het projectiel wierp. Ook 'belediging' wordt vaak als reden van de aanhouding genoemd zonder dat verdere details over de aard of inhoud van de belediging zijn vermeld. (diverse waarnemingen bij evenementen)

Overdracht door de particuliere beveiliging

Bij grote (besloten) evenementen werkt ook de security met aanhoudingskaarten. Bezoekers die bij een toegangscontrole worden betrapt op het bezit van verdovende middelen, worden apart genomen. Er wordt een aanhoudingskaart ingevuld en vervolgens wordt de verdachte overgedragen aan de politie (Interview beveiliging). Omdat het invullen van de kaart de nodige zorgvuldigheid en kennis vereist, worden hierover duidelijke afspraken tussen politie en beveiliging gemaakt.

Aanhoudingskaarten bij Dirty Dutch

Bezoekers van het evenement Dirty Dutch in de Ziggo Dome worden door de security gecontroleerd op het bezit van verdovende middelen. Wie in het bezit is van deze middelen, wordt apart genomen en overgedragen aan de politie, die in de tegenovergelegen politiepost in de Amsterdam Arena aanwezig is. De security vult een aanhoudingskaart in. De kaarten bleken vaak onzorgvuldig te zijn ingevuld. Hierdoor moet een aantal arrestanten worden heengezonden. In het tussentijds overleg met de beveiliging en de organisatie geeft de coördinator van de politie dit aan. Het beveiligingsbedrijf wijst onmiddellijk een andere persoon aan om de kaarten in te vullen. Vanaf dat moment was de kwaliteit van de ingevulde gegevens veel beter. (observatie Amsterdam Dance Event)

5.5.2 Varianten in de ARAF

Aandacht in de briefing

In veel eenheden wordt gewerkt aan verbetering van het proces van overdracht, intake en afhandeling van arrestanten. Belangrijk is dat de agenten op straat zich bewust zijn van het belang van een goed ingevulde arrestantenkaart. Dit moet in de briefing worden benadrukt. Het moet duidelijk zijn dat wanneer zij onvoldoende gegevens leveren, het risico groot is dat de arrestant moet worden heengezonden en zijn straf ontloopt. Alle moeite die men heeft genomen om de verdachte aan te houden, is dan voor niets geweest, buiten het feit dat de orde weer even hersteld is.

Bij de briefings voorafgaande aan de wedstrijd Ajax-Manchester in februari 2012 en de inzet van de Haagse politie op het Jonckbloetplein in juni 2012 werd het belang van een goed ingevulde aanhoudingskaart benadrukt. Die boodschap leidde volgens respondenten tot een beter resultaat. Ook de samenstelling van de recherche-afhandelteams is belangrijk. In Haaglanden en Rotterdam bestaan deze uit een vaste kern ARAF-medewerkers. Dit heeft het voordeel dat deze rechercheurs met de werkzaamheden bekend zijn en ook zijn gemotiveerd om dit werk te doen. In Amsterdam-Amstelland koos men hiervoor rechercheurs van het wijkteam. Zij zijn bekend met 'kleine zaken' die bij een evenement relatief vaak voorkomen.

Aangepaste aanhoudingskaart

Het is gebruikelijk om de aanhoudingskaart aan te passen aan het evenement. Dit houdt in dat de meest voorkomende feiten zijn voorgedrukt, wat het invullen van de kaart vergemakkelijkt. Het merendeel

van de eenheden maakt foto's van de arrestanten. Dit gebeurt veelal bij de arrestantenbus. Het voordeel van een foto is dat de verbalisanten hun arrestanten makkelijker kunnen herkennen wanneer er achteraf nog vragen over de aanhouding zijn. Het voorkomt ook dat arrestanten en kaarten zoekraken, wat nog wel eens gebeurt wanneer er meerdere arrestanten tegelijk bij de arrestantenafhandeling worden binnengebracht.

Foto's van verdachten

Bij Project X in Haren bleken de foto's die door de AE bij de arrestantenbus waren gemaakt, een uitkomst. De aanhoudingen waren onder hectische omstandigheden verricht. De arrestanten waren in alle haast aan het arrestantenvervoer overgedragen omdat de AE weer zo snel mogelijk terug wilde naar het incident. Op grond van de foto's werden de arrestanten later snel herkend en konden de ontbrekende gegevens alsnog worden aangevuld.

Rechercheur op de bus

Enkele eenheden werken met een senior arrestantenvervoerder (SAV) op de bus: een rechercheur met minimaal de rang van brigadier. Deze ziet erop toe dat de aanhoudingskaart zorgvuldig en volledig wordt ingevuld. Hij mag de arrestant pas meenemen als de documentatie op de kaart voldoende is. De aanwezigheid van een SAV heeft belangrijke voordelen. Ten eerste kan hij gebruikmaken van zijn gezag door collega's op straat te bewegen de overdracht zo correct mogelijk uit te voeren. Ten tweede beschikt de SAV over voldoende kennis en ervaring om de arrestantengegevens ter plaatse te beoordelen en kan hij zo nodig assisteren bij het invullen van de kaart. Dit is ook in de briefings nadrukkelijk aan de orde gesteld.

5.5.3 *Frontoffice/backoffice (FoBo)*

In diverse eenheden zijn pogingen gedaan om de overdracht te vereenvoudigen. In Assen, Nijmegen, Den Haag en Rotterdam wordt gewerkt volgens de methode frontoffice/backoffice, kortweg FoBo. Dit systeem wordt sinds 2009 bij de politie beproefd. Het idee is simpel: agenten kunnen voor de afhandeling van het politiewerk een beroep doen op een professionele backoffice die hen ondersteunt bij het verwerken van meldingen en bij het opstellen van de noodzakelijke producten zoals een proces-verbaal of een mutatie. Hierbij wordt gebruikgemaakt van spraakherkenning. Deze werkwijze bespaart agenten tijd. Een deel

van het bureauwerk wordt met FoBo telefonisch overdragen aan de backoffice.

Tijdsparing en vermindering van de administratieve lastendruk zijn echter niet de enige redenen om met het FoBo-concept te starten. Het past ook in een bredere visie op intelligence-gestuurd werken. Uitgangspunt van deze visie is de notie dat het politiewerk in hoge mate om informatie draait. De backoffice ondersteunt de agenten *real time* met informatie, bijvoorbeeld als zij naar meldingen rijden. De agenten geven op hun beurt informatie over hun waarnemingen en activiteiten op straat telefonisch door aan de backoffice. De backoffice-medewerkers registreren de informatie in de politiesystemen en stellen indien nodig aanvullende vragen om de informatie zo volledig mogelijk te kunnen verwerken. Het gaat erom straat en systeem te verbinden (Straver et al., 2012).

Een belangrijk winstpunt van het FoBo-concept is dat de drempel voor agenten om informatie vast te leggen in de politiesystemen, lager komt te liggen. Het directe contact met de backoffice zorgt ervoor dat de kwaliteit van de mutaties toeneemt. De stelregel binnen de backoffice is dat er geen gegevens in het politiesysteem Basisvoorziening Handhaving (BVH) worden ingevoerd zonder dat deze zijn gecontroleerd. De backoffice-medewerker die het telefoongesprek heeft gevoerd, controleert daarom de juistheid van de in te voeren gegevens zoals personalia of woonadres. Vervolgens draagt de collega de ingevulde checklist over aan een collega die de checklist uitwerkt op basis van de geluidsoptname van het telefoongesprek. Het accent in het werk van deze backoffice-medewerker ligt naast het aanvullen van de checklist vooral op het uitvoeren van een kwaliteitscontrole op de eerder ingevulde gegevens. Na deze controleslag worden de gegevens uit de aangevulde en gecontroleerde checklist ingevuld in BVH, waarna de gegevens worden omgezet in eindproducten. Met de komst van FoBo is de aandacht voor kwaliteit van gegevensinvoer naar voren gehaald en zo dicht mogelijk bij de bron – de agent – vormgegeven. Het is juist deze verificatie van gegevens die bijdraagt aan het criterium van high quality intelligence: adequate gegevens (Straver et al., 2012).

Ervaringen met FoBo

In 2011 werd FoBo voor het eerst ingezet bij de Nijmeegse Vierdaagse. Vervolgens is deze methode in 2012 ook toegepast tijdens de Nacht van Assen, de EK-thuissituatie in Haaglanden in 2012 en in 2013 bij Rotterdam Unlimited. Het FoBo-concept wordt gebruikt voor de overdracht van arrestanten en het vastleggen van relevante ambtshandelingen. Het principe is helder. De frontoffice wordt gevormd door de politiemensen op straat. De backoffice bevindt zich aan het bureau en

bestaat in de regel uit administratief rechercheurs. Zij doen de intake en registratie van de arrestanten. Bij een aanhouding neemt de frontoffice telefonisch of via de portofoon contact op met de backoffice. De arrestatie wordt gemeld en alle relevante gegevens worden opgenomen. Deze betreffen:

- gegevens van de aanhoudende collega's;
- gegevens van de verdachte;
- aanhoudingsgegevens (tijdstippen, fouilleringsgegevens en gebruik handboeien);
- redenen van wetenschap met betrekking tot de strafbare feiten.

De verbalisant krijgt vervolgens te horen waar de arrestant wordt opgehaald en hoe lang dit gaat duren. De kracht van de backoffice is dat zij de juiste vragen stelt en de collega op straat helpt bij een juiste overdracht van de gegevens. De backoffice zorgt voor verwerking van de gegevens en geeft deze door aan het afhandelteam van de recherche. Hoe de FoBo als methode is ingericht, verschilt per eenheid. Hieronder zijn de werkwijzen in Nijmegen, Assen, Rotterdam en Den Haag kort weergegeven.

Inbellen

In Rotterdam en Assen wordt gewerkt met een belteam. In Rotterdam bestaat dit team uit recherchemedewerkers die vooraf zijn geïnstrueerd over de werkwijze. De leiding is in handen van een of meer recherchecoördinatoren. In Assen wordt gebruikgemaakt van vaste FoBo-medewerkers uit de teams van Tynaarlo en Roden. In deze teams wordt de FoBo-werkwijze dagelijks toegepast, zodat de medewerkers aan deze manier van werken zijn gewend. In Rotterdam, waar men deze mogelijkheid niet heeft, wordt gekozen voor mensen die affiniteit hebben met dit soort werk.

In beide gevallen wordt zo veel mogelijk rekening gehouden met piekmomenten. De telefonische bezetting is het grootst op momenten dat het in de stad het drukst is. Dan zijn de meeste aanhoudingen te verwachten.

Arrestantenvervoer

Vanuit de backoffice wordt ook het arrestantenvervoer geregeld. Bij binnenkomst van de telefonische melding wordt direct aangegeven waar de arrestant wordt opgehaald en hoe lang dit gaat duren. Dit gebeurt in overleg met de coördinator van de parketpolitie. In de meeste gevallen worden de arrestanten zoveel mogelijk naar één plek overgebracht. Dit is meestal het grootste cellencomplex in de stad of regio. In Rotterdam worden de arrestanten over drie bureaus verspreid. De recherchecoör-

dinator houdt door middel van het arrestantenoverzicht bij waar cellencapaciteit voorhanden is.

Registratie, invoer van de gegevens

Bij de eerste experimenten met FoBo werd ernaar gestreefd om de gegevens direct in BVH te verwerken. Dit bleek problematisch. Niet alle backoffice-medewerkers waren even bedreven in het werken met dit programma. Bovendien kost de invoer in BVH vaak veel tijd. Daarom is er in Rotterdam voor gekozen om de backoffice de gegevens van de arrestant in een apart – vereenvoudigd – programma te laten registreren. Dit programma is speciaal voor dit doel door vtsPN ontwikkeld. De verzamelde gegevens worden vervolgens doorgestuurd naar de researcheteams die voor de verdere afhandeling zorgdragen.

Nazorg

In de meeste gevallen komen de collega's die de aanhoudingen verrichten, na afloop van hun dienst naar het bureau. Hier controleren zij de processen-verbaal en de formulieren en mutaties van de personen die zij hebben aangehouden. Indien noodzakelijk passen zij de gegevens aan. Als alle stukken correct zijn, ondertekenen zij deze.

In Rotterdam hoeven de collega's niet zelf naar het bureau te komen. Hier worden de arrestanten verspreid over drie bureaus, dit in verband met de beschikbare cellencapaciteit. Op elk van die bureaus is een recherche-afhandelteam aanwezig. Dit team bestaat uit rechercheurs en een parketsecretaris. Zij sturen de opgemaakte processen-verbaal ter controle en ondertekening door naar de collega's die de aanhouding hebben verricht.

Varianten op de FoBo

Haaglanden: gebruik van de iPad

De werkwijze bij FoBo is niet overal gelijk. Afhankelijk van de lokale omstandigheden en de te verwachten aantallen arrestanten wordt het proces ingericht. Daarnaast zijn er verschillende technische varianten mogelijk. De Eenheid Haaglanden werkte tijdens het EK 2012 met een iPad. De arrestanten werden afgeleverd bij de arrestantenbus, die op een vaste plaats was gestationeerd. Zij vulden een aanhoudingskaart in, die vervolgens werd gefotografeerd met de BlackBerry en samen met een foto van de verdachte (eventueel met verbalisant) werd doorgestuurd naar de ARAF. De arrestant kreeg een tie-rap om die correspondeerde met het nummer van de aanhoudingskaart.

Aan elke arrestantenbus was een senior arrestantenvervoerder (SAV) toegevoegd, die de arrestantenkaarten controleerde en verzond.

De verzonden arrestantenkaart kwam binnen op de ARAF, waar het afhandelteam de gegevens controleerde en invoerde. In dit geval was een groot deel van de administratie al gereed op het moment dat de arrestanten werden binnengebracht.

Nijmegen: digitale arrestantenkaart

In Nijmegen heeft de politie bij de Vierdaagsefeesten in 2013 gebruik gemaakt van digitale invoer van de arrestantenkaart via een iPad. Er was een digitale arrestantenkaart ontworpen. De kaart kon via een keuzemenu vlot worden ingevuld. Dit gebeurde op zoneposten. Tijdens de feesten was de stad ingedeeld in vier zones. In elke zone stond een politiepost. Hier lag ook de iPad. Was de kaart ingevuld, dan werd deze met een foto van de verdachte opgestuurd naar de ARAF op het hoofdbureau, waar de gegevens werden verwerkt. De controle van de binnenkomende digitale arrestantenkaarten gebeurde door de parkeetsecretaris. Hij kon aan de hand van het dienstnummer dat aan de kaart was gekoppeld, de desbetreffende collega onmiddellijk om uitleg of aanvullende informatie vragen. Die controle kwam in de knel als er arrestanten binnenkwamen; dan was er geen tijd meer om de aanhoudingskaarten na te kijken.

Voorbeeld van de digitale arrestantenkaart van de Eenheid Oost-Nederland, zoals deze werd gebruikt tijdens de Vierdaagsefeesten 2013

5.5.4 Aandachtspunten voor de ARAF

Aan de hand van de hierboven beschreven varianten van arrestantenafhandeling via het FoBo-concept kunnen de volgende aandachtspunten worden benoemd:

- Kwetsbaarheid van de verbinding: bij de Nijmeegse Vierdaagsefeesten 2012 viel de verbinding weg. Mogelijk was het netwerk als gevolg van de feestelijkheden overbelast. De backoffice-medewerkers waren enige tijd niet bereikbaar. Ook de kwaliteit van de verbinding speelde een rol. Agenten waren vanwege straatruoer en luide muziek vaak moeilijk verstaanbaar.
- Bereikbaarheid bij piekmomenten: toegangscontroles of acties preventief fouilleren kunnen aanleiding zijn voor de aanhouding van grote aantallen arrestanten binnen een relatief kort tijdsbestek. Dit veroorzaakt piekmomenten en kan bij de backoffice wachttijden veroorzaken. Dit is niet altijd te voorkomen. Belangrijk is wel dat de backoffice vooraf wordt geïnformeerd over een politieoptreden. Ook de agenten op het evenemententerrein moet worden verteld dat bij dergelijke acties de telefonische wachttijden zullen toenemen. In zo'n geval moet men kunnen terugvallen op de klassieke aanhoudingskaart. Bij het gebruik van de iPad doen zich dergelijke wachttijden niet voor.
- Directe invoer in BVH: dit verliep moeizaam, mede omdat sommige backoffice-medewerkers onvoldoende bekend waren met het BVH-systeem. Dit leidde tot wachttijden. Dit kan worden voorkomen door het gebruik van een alternatief registratieprogramma. De Eenheid Rotterdam heeft een dergelijk programma laten ontwikkelen door vtsPN. De Eenheid Noord (Assen) en Oost (Nijmegen) werken op een overeenkomstige manier. De gegevens worden door de backoffice in het alternatieve registratiesysteem opgeslagen en in een later – rustiger – stadium verwerkt in BVH.
- Kwaliteit backoffice-medewerkers: de kwaliteit van de backoffice-medewerkers is het belangrijkste aandachtspunt. FoBo valt op staat bij zorgvuldigheid, gevoel bij wat er op straat gebeurt en bij het stellen van de juiste vragen. Over het algemeen worden hiervoor administratief rechercheurs ingezet, die soms onvoldoende kennis hebben van het proces en niet altijd genoeg doorvragen. In wezen zouden ze het lijstje van de zeven W's moeten aflopen: wie, wat, waar, wanneer, waarom, op welke wijze, met welke middelen. Nu bleek dat niet altijd voldoende werd doorgevraagd, waardoor de weergave van strafbare feiten niet klopte.

De eerste bevindingen met de FoBo bij evenementen zijn goed. Belangrijk is dat ook het aantal sepot's is afgenomen. In Rotterdam daalde dit aantal bij het Zomercarnaval/Rotterdam Unlimited van 60 op de 83 aanhoudingen in 2012 naar 27 op de 92 in 2013. Door de FoBo-methodiek wordt inderdaad tijdswinst geboekt. De assistentie van de backoffice werkt bovendien kwaliteit verhogend.

Collega's op straat ervaren de methode als positief. Het bellen met de backoffice scheelt tijd, waardoor zij sneller naar hun collega's kunnen terugkeren. Ook achteraf is het administratieve werk dat normaliter bij een aanhouding komt kijken, beperkt. Het PV hoeft alleen nog maar te worden gecontroleerd en getekend. Zoals een van de respondenten aangeeft, zou de administratieve lastenverlichting die door FoBo wordt bewerkstelligd, ook tot meer aanhoudingen kunnen leiden. FoBo heeft in die zin een drempelverlagende werking (respondent Rotterdam).

5.6 Juridische afhandeling

Omdat een snelle bestraffing van ongewenst gedrag in de regel het meeste effect sorteert, heeft het OM zich ingezet op het bevorderen van de snelheid van straffen door middel van ZSM en snelrechtprocedures. Beide mogelijkheden komen in deze paragraaf aan de orde.

5.6.1 Snelheid van straffen: ZSM

Een snelle bestraffing van het ongewenste gedrag blijkt het meest effectief te zijn. Inmiddels zijn door justitie meerdere varianten van een snelle bestraffing ontwikkeld (Bosker, 1997). Bij het merendeel van de evenementen wordt met de ZSM-methodiek gewerkt. ZSM staat dan voor: *Zo Simpel, Snel, Slim, Selectief, Samen en Samenlevingsgericht Mogelijk*. Met ZSM komt men tegemoet aan de opvatting dat de effectiviteit van de pak- en strafkans wordt bevorderd door een snelle strafprocedure, volgend op het gepleegde delict. Hoe korter de tijdspanne tussen gedrag en sanctie, hoe groter de effectiviteit zal zijn. Ook sluit ZSM aan bij de gewenste consistentie: *hoe vaker het ongewenste gedrag wordt bestraft, des te sneller het gedrag wordt afgeleerd*. Dit is ook wat OM en politie beogen met de ZSM-werkwijze; zij willen in strafzaken komen tot betekenisvolle en snellere interventies. Betekenisvol betekent hier herkenbaar (eenduidig zijn in wat je doet), zichtbaar (tonen wat je doet) en merkbaar.

Om een interventie betekenis te geven is het nodig om zo snel mogelijk duidelijkheid te verschaffen richting dader en slachtoffer. Een spoedige eerste inschatting is hierbij van belang. Daarnaast is het belangrijk om een effectieve interventie te kunnen plegen, waarbij onder andere rekening wordt gehouden met de zaak, de persoon van dader en slachtoffer, de omstandigheden en de context. Dit vraagt om een informatieproces waarbij snel en compleet informatie beschikbaar komt voor de eerste oordeelsvorming.

ZSM houdt in dat eenvoudige strafzaken zo mogelijk binnen enkele dagen een beoordeling krijgen. De politie, het OM en de ketenpartners werken vanaf eind 2012 met behulp van de ZSM-werkwijze aan betekenisvolle interventies voor verdachten en slachtoffers. Dit betekent onder andere dat er buiten de normale kantoor tijden wordt samengewerkt op vaste locaties. De ZSM-werkwijze draagt dankzij de samenwerking tussen de ketenpartners bij aan het vergroten van de selectiviteit van het strafrecht (strafrecht inzetten of niet), het verhogen van productiviteit (door vermindering van de administratieve lasten), het wegwerken en voorkomen van 'stapels dossiers' (door korte doorlooptijden), aan kostenreductie en betrokkenheid van de medewerkers, maar ook aan klanttevredenheid en vertrouwen in de overheid (door minder bureaucratie).

Niet alleen voor veel OM-medewerkers, maar ook voor de politie betekent ZSM een andere werkwijze. Het dossier wordt direct na aanhouding besproken met de ketenpartners. De officier van justitie kijkt naar de bewijstechnische kant van de zaak, naar de persoon van de verdachte, naar de schade voor het slachtoffer en naar de context van het strafbare feit. De officier kan met de dader in gesprek gaan en wordt direct geïnformeerd over de schade van een eventueel slachtoffer. De zaak wordt zo mogelijk direct afgedaan, dus zo betekenisvol en zo snel mogelijk geëxecuteerd waar dat van toepassing is (OM, 2012).

Evenementen lenen zich, gezien de eenduidigheid van veel gepleegde feiten, ook voor de toepassing van ZSM. Het gaat immers veelal om (heterdaad-)aanhoudingen voor veelvoorkomende criminaliteit (VVC). In die zin past ZSM goed in een evenementenstructuur. De doelstellingen van ZSM zijn om meer zaken door het OM aan de voorkant af te laten doen, te werken vanuit integrale interventiestrategieën met een andere afdoeningsmix, zo veel mogelijk gebruik te maken van de OM-strafbeschikking en in geval van dagvaarding zo veel mogelijk supersnelrecht te gebruiken, en ten slotte om de doorlooptijden te verkorten van zaken die door het OM worden afgedaan en/of naar de rechter gaan.

In veel eenheden wordt met de ZSM-methode gewerkt. Zoals verschillende respondenten aangeven, zijn de ervaringen met deze

werkwijze goed. Op de grote festivals is vaak een WAS-straat voor arrestanten ingericht en is een officier van justitie of een parketsecretaris aanwezig die voor een directe afhandeling van zaken kan zorgen. Hij heeft zijn eigen werkruimte, is aangesloten op de computersystemen van het OM, en is voorzien van een mobiel pinapparaat. Hierdoor kunnen opgelegde boetes onmiddellijk worden voldaan.

Op een festival als Pinkpop is naast het OM ook een deurwaarder aanwezig. Bij zaken waarbij personen zich aan vernieling hebben schuldig gemaakt, kan de deurwaarder ter plekke de schade opnemen en de betrokkene een schadevergoeding opleggen. Verder wordt hier samengewerkt met de Belastingdienst, die in actie komt bij valse toegangsbewijzen. Bij illegale (door)verkoop wordt namelijk geen btw afgedragen.

De officier van justitie of de parketsecretaris kan direct handelen. Bij iedere verdachte wordt ter plekke een besluit genomen over de aan hem of haar op te leggen straf. Dit komt tegemoet aan de opvatting dat er snel gestraft moet worden om het effect van de bestraffing zo groot mogelijk te laten zijn. De hoogte van de boetes is vooraf bepaald. Zwaardere gevallen krijgen een dagvaarding. De zwaarste gevallen worden overgebracht naar de cellencomplexen en zo nodig in verzekering gesteld.

Dirty Dutch

Bezoekers van het Dirty Dutch dance event in de Ziggo Dome worden door de beveiliging aangehouden vanwege het bezit van verdovende middelen. De beveiliging vult een aanhoudingskaart in en draagt de verdachte vervolgens met de kaart over aan de politie. In de politiepost Bijlmer Arena bepaalt de hulpofficier van justitie of de aanhouding rechtmatig is, en worden de gegevens van de verdachte gecontroleerd en ingevoerd in de BVH. De verdachte en het strafbare feit worden vervolgens met de parketsecretaris besproken. Deze voert de gegevens van de verdachte in het justitieel computersysteem in en bepaalt ter plekke de hoogte van de straf. De verdachte kan onmiddellijk afrekenen. Heeft hij of zij onvoldoende geld bij zich, dan wordt in het justitieel systeem ter plekke een acceptgiro aangemaakt. Deze wordt diezelfde nacht nog verzonden. Zoals de parketsecretaris aangeeft, is de acceptgiro er vaak al voordat de verdachte thuis is. (waarneming Amsterdam Dance Event & respondent OM)

Een extra straf bij besloten evenementen is het feit dat de (betalende) bezoeker vaak het recht om het evenement te bezoeken heeft verspeeld. Hij heeft immers willens en wetens de regels overtreden. De organisatie en/of de beveiliging bepalen of de bezoeker weer tot het evenement

wordt toegelaten. Bij Defqon is het de beveiliging die de besluiten neemt. Speciaal hiervoor heeft men het zogeheten 'reisbureau' in het leven geroepen. Negen van de tien keer wordt de bezoeker van het terrein gezet. Onder begeleiding van de beveiliging kan hij of zij nog spullen ophalen die eventueel op het terrein liggen (interview security). Een parketsecretaris geeft aan dat het extra vervelend wordt wanneer de bezoeker met vrienden naar het evenement is gekomen, zeker wanneer zij samen reizen (interview parketsecretaris).

5.6.2 *Snelrecht, AU-praktijk en supersnelrecht*

'Snelrecht' is een methode om minderjarige en meerderjarige verdachten snel en efficiënt te straffen. Snelrecht kent inmiddels meerdere varianten. Het wordt vrijwel standaard ingezet bij evenementen en dan voornamelijk evenementen waarbij de kans op ordeverstoringen groot is. De bekendste voorbeelden zijn de jaarwisseling, risicowedstrijden, grootschalige huldigingen van sporters en andere grootschalige evenementen, zoals de TT-Assen en verschillende stadsfestivals (Bosker, 1997). Ook andere incidenten, zoals geweld tegen hulpverleners in het uitgaanscircuit, komen in aanmerking voor snelrecht. Men wil door 'lik op stuk' niet alleen een signaal afgeven dat bepaald gedrag onaanvaardbaar is en direct wordt afgestraft, maar ook de gevoelens van verontwaardiging in de samenleving dempen. Er bestaan verschillende vormen van snelrecht. Deze zijn onder meer beschreven in de *Menukaart Snelrecht* van het OM uit 2009.

Snelrecht: Er is sprake van snelrecht als de verdachte na zijn verzekeringstelling in bewaring is genomen en wordt berecht binnen de bewaringstermijn van veertien dagen. De berechting vindt dus plaats uiterlijk zeventien dagen nadat de verdachte in verzekering is gesteld. Verder wordt door de politie altijd gecontroleerd of de verdachte niet in het opsporingssysteem voorkomt, bijvoorbeeld voor het betalen van een geldboete of het nog moeten uitzitten van een gevangenisstraf.

AU-praktijk: aanhouden en uitreiken (art. 370 Sv). Hiervan is sprake als de verdachte na zijn aanhouding niet in verzekering en/of voorlopige hechtenis kan of hoeft te worden genomen. Hij krijgt dan meteen bij de aanhouding een verkorte dagvaarding uitgereikt. De verdachte die wordt heengezonden kan bijvoorbeeld worden gedagvaard om op een zogeheten themazitting te verschijnen. Deze themazittingen worden vooral georganiseerd bij evenementen zoals risicowedstrijden. Zij zijn bedoeld om een helder signaal

af te geven dat verstoring van deze evenementen niet wordt geduld en niet onbestraft zal blijven.

Supersnelrecht: Hiervan is sprake als de verdachte in verzekering is gesteld en binnen de verzekeringstermijn van drie dagen wordt gedagvaard en berecht. De zaken die behandeld worden op een supersnelrechtzitting, zijn openlijk geweld, vernielingen, brandstichting en geweld tegen personen met een publieke functie. Maar als zich andere feiten voordoen, kunnen deze ook op de supersnelrechtzitting worden behandeld. In verband met de korte termijn tussen aanhouding en behandeling ter terechtzitting moet het gaan om, bewijstechnisch gezien, relatief eenvoudige zaken. OM, rechter en verdediging moeten tijdig kunnen beschikken over een compleet dossier. Dat betekent dat complexere zaken waarin aanvullend onderzoek nodig is (zoals bij grote ordeverstoringen), in het algemeen niet in aanmerking komen voor supersnelrecht. Met de toepassing van het lik-op-stukbeleid wil het OM het signaal afgeven dat gewelddadig gedrag niet wordt getolereerd en direct wordt afgestraft.

Met de bovengenoemde versnelde procedures wordt niet alleen ingespeeld op de gedachte dat een snelle afwikkeling van zaken het meest effectief is. Ook voor het slachtoffer van een misdrijf heeft het snelrecht voordelen. Het slachtoffer wordt snel geïnformeerd en krijgt de schade op korte termijn vergoed. Bovendien wordt het proces versneld. De afhandeldingsduur van de feiten die binnen het snelrecht worden afgedaan, is in principe maximaal twee maanden (OM, 2012).

Kanttekeningen

Snelrecht lijkt op het eerste gezicht een probaat middel om tot een snelle bestraffing van een dader te komen. Verschillende respondenten geven echter aan dat snelrecht en supersnelrecht niet voor alle situaties geschikt zijn. Het blijkt dat veel zaken toch complexer zijn dan men aanvankelijk aanneemt. Om de bewijsvoering rond te krijgen hebben politie en OM vaak meer tijd nodig dan de korte periode die hen is gegeven tussen het moment van aanhouding en de snelrechtzaak. Dit werd onder meer aangegeven door de Eenheid Noord en de Eenheid Rotterdam.

Deze opmerking werd ook gemaakt door de Commissie Project X Haren, die de Project X-rellen in Haren onderzocht. Zo bleek hier dat de dossiervorming van met name minderjarige verdachten vertraging opliep omdat de Raad voor de Kinderbescherming de stukken niet op

tijd kon aanleveren (Adang, 2013). Wanneer de dossiers onvoldoende in orde zijn, is er het risico dat de zaak wordt geseponeerd. Een snelle afhandeling mag niet ten koste gaan van de kwaliteit van de dossiervorming en eventueel aanvullend onderzoek.

5.7 Tot besluit

Hoewel zich in het recente verleden bij verschillende evenementen ernstige incidenten hebben voorgedaan, is het aantal aanhoudingen beperkt. Dit leidde in enkele gevallen tot kritiek vanuit de samenleving en de politiek. De indruk heerst dat er veel meer mensen bij het incident betrokken waren, maar dat het merendeel de dans is ontsprongen. Het doet afbreuk aan het algemeen rechtsgevoel van veel mensen als de daders niet worden gepakt. Onderzoek naar de pakkans en strafbaarstelling heeft aangetoond dat een consequente handhaving van de regels, alsook een snelle opsporing en vervolging, effect heeft op het gedrag van mensen. Bovendien werken de aanhouding en de daaropvolgende bestraffing ook normerend met het oog op het toekomstig gedrag van mensen. Een hoge pakkans is belangrijk voor een ordelijk verloop van een evenement. Dit kan door middel van een directe aanhouding op grond van heterdaad, of door middel van een uitgestelde aanhouding naar aanleiding van aangiften, getuigenverklaringen of beeldmateriaal. Hoewel de opsporing en handhaving beschikken over een uitgebreid instrumentarium waarvan zij tijdens het evenement in het kader van de opsporing gebruik kunnen maken, blijkt dat de pakkans bij evenementen vaak laag is; dat geldt evenzeer voor de kans op verdere vervolging. De opsporing en handhaving beschikken over de volgende instrumenten: maatregelen in het kader van Wet MBVEO, preventief fouilleren, ANPR, toegangscontroles, cameratoezicht en de inzet van specialisten. Ook de inzet van burgers bij opsporing biedt nog kansen, bijvoorbeeld via de sociale media. Nog niet alle mogelijkheden zijn bij iedereen even bekend; hier liggen nog mogelijkheden. Bij de aanbevelingen in hoofdstuk 7 wordt verder ingegaan op mogelijkheden om de pakkans te vergroten.

Conclusie 5:

De pak- en straffansen zijn bij evenementen in het algemeen laag. Deze worden niet verhoogd door alleen reactief te handelen.

Conclusie 6:

Er is een breed scala aan opsporingsmiddelen beschikbaar die (ook) tijdens evenementen kunnen worden ingezet. Deze mogelijkheden worden soms maar ten dele benut.

6

Wat kan de opsporing reactief doen bij evenementen?

Feiten, begaan tijdens een evenement, worden zo snel mogelijk afgehandeld, bij voorkeur binnen de tijdsaders van het GBO. Dat gebeurt onder meer door middel van de ZSM-procedure. Daarbij gaat het om zaken waarbij de verdachten al tijdens het evenement zijn aangehouden. Dat is niet altijd het geval. Aangiften van bijvoorbeeld mishandeling, bedreiging of vernieling en camerabeelden waarop gepleegde feiten zijn te zien, kunnen aanleiding zijn voor verder opsporingsonderzoek en dragen dan ook bij tot een verhoging van de pakkans. De verdachte wordt dan na het evenement aangehouden. In veel gevallen wordt de hulp van burgers ingeroepen om verdachten te herkennen. In dit hoofdstuk kijken wij naar de rol die de opsporing speelt bij de nasleep van het evenement. Daarbij richten wij ons op het gebruik van camerabeelden en opsporingsberichtgeving, op burgerparticipatie en op de mogelijkheden van schadevergoeding.

6.1 Inzet van de politie

Voldoende opsporingscapaciteit

In de meeste GBO's wordt bij evenementen rekening gehouden met de doorloop van de afhandeling van zaken. Er is extra recherchecapaciteit beschikbaar op de dag na het evenement om de zaken af te ronden. Hierbij gaat het in de regel om verdachten die tijdens het evenement zijn aangehouden. Zaken die nader opsporingsonderzoek behoeven, worden vanuit het GBO doorgeschoven naar het reguliere rechercheproces. Enkele respondenten geven aan dat dit laatste wel eens problemen geeft, omdat het GBO als een aparte entiteit wordt beschouwd. De recherche wil het liefst verder met de eigen lopende zaken. De zaken die voortkomen uit het GBO, worden dan als een extra last gezien.

Hebben zich (ernstige) incidenten voorgedaan, dan zal men hiervoor ook opsporingscapaciteit moeten vrijmaken. Dit is niet vanzelfsprekend. Er wordt immers afgewogen welke zaken wel en welke zaken niet in behandeling worden genomen. Daarnaast dient de recherche alert te zijn op recidive. De aanpak van de opsporing binnen een GBO nodigt uit om zaken geïsoleerd – dat wil zeggen alleen in relatie tot het evenement – te behandelen. Mogelijk kan de verdachte ook in verband worden gebracht met eerder gepleegde feiten, wat zijn zaak in de uiteindelijke strafrechtelijke afhandeling kan verzwaren.

De rellen bij het bestuursgebouw van Feyenoord in Rotterdam en Project X in Haren vergden de nodige researchcapaciteit. In Rotterdam en Groningen werd besloten om een team grootschalige opsporing in te stellen, waardoor voldoende onderzoekscapaciteit werd vrijgemaakt.

Aanhouden achteraf

De meest efficiënte manier om daders aan te houden is door hen op heterdaad te pakken. Een goede waarneming is essentieel. Die waarnemingen worden door de politie zelf gedaan, maar ook beveiligers en het publiek kunnen hierbij een rol spelen. De afgelopen jaren zijn meerdere projecten in gang gezet om de heterdaadkracht te vergroten. Het doel van deze projecten is primair het verhogen van het aantal waargenomen delicten. Dit moet vervolgens niet alleen leiden tot meer aanhoudingen, ofwel een hogere pakkans, maar ook tot een verhoogd oplossingspercentage, een hogere verdachtenratio en uiteindelijk meer veiligheid (Van Dijk et al., 2012). De lessen die uit deze projecten worden getrokken, kunnen worden benut voor de verhoging van de pakkans bij evenementen.

Een heterdaadaanhouding is niet altijd mogelijk. Een reden om van aanhouding af te zien is bijvoorbeeld dat de situatie niet veilig genoeg is. Een aanhouding zou in zo'n geval escalerend kunnen werken. Men kan dan besluiten om de persoon op een later tijdstip aan te houden.

De aanhouding kan dan ook achteraf plaatsvinden op grond van getuigenissen of camerabeelden waarop strafbare feiten zijn te zien en de verdachte herkenbaar in beeld komt. Voorbeelden hiervan zijn de aanhoudingen na de bestorming van het Maasgebouw door harde-kernsupporters van Feyenoord in september 2011 en de Project X-rellen in Haren in september 2012. Ook deze aanhoudingen achteraf zorgden voor een verhoging van de pak- en strafkans.

Aanhouding achteraf

Tijdens de jaarwisseling in Amsterdam-Noord is een menigte verzameld rond een vreugdevuur. Op een bepaald moment laten sommigen hun broek zakken en urineren in de richting van de aanwezige politie. Dit wordt niet alleen opgevat als wildplassen, maar ook als een provocatie in de richting van de politie. Een respondent geeft aan: 'Op dat moment kun je weinig. De groep die moedwillig provoceert, is te groot en er zijn te veel omstanders die zich met een eventuele aanhouding zouden kunnen bemoeien. Wij wisten echter toen al precies wie het waren. Het waren namelijk stuk voor stuk goede bekenden van ons. We hebben ze in de loop van de week erna allemaal aangehouden.' (respondent Politie Amsterdam)

Deze manier van werken doet in wezen niets af aan de pakkans. Ondanks het feit dat de verdachten tijdens het evenement ongemoeid worden gelaten, worden zij op een later tijdstip toch nog opgepakt voor hun gedrag.

6.2 Camerabeelden

Beeldmateriaal is belangrijk bij het herkennen van verdachten en bij het rond krijgen van het bewijs. Bij vrijwel alle evenementen staan camera's opgesteld. Deze kunnen bruikbare beelden opleveren ten behoeve van de opsporing. Afhankelijk van de inzet van middelen kan de politie ook gebruikmaken van de camerabeelden van de politievoertuigen (ME-bussen), politiecameraploegen of bodycams. Daarnaast kunnen de beelden van particuliere bewakingscamera's eveneens bruikbaar materiaal opleveren.

Project X Haren (1): camerabeelden

Na afloop van Project X komt een groep jongens bij een bezinepomp om te tanken. Ze hebben het onderling over een feest en scheppen op over het wangedrag. Een van hen zegt dat zij toch niet zullen worden opgepakt omdat er zoveel mensen waren en het voor de politie moeilijk zal worden om daders te herkennen. Zij wanen zich veilig. De pomphouder, die de beelden van het uit de hand gelopen 'feest' op zijn televisie heeft gezien, vermoedt dat de jongens in Haren zijn geweest. Als ze zijn vertrokken, belt hij de politie en

doet zijn verhaal. Deze kan de beelden van de camerabewaking van de pomp komen ophalen. Aan de hand van die beelden wordt de auto geïdentificeerd en worden de bestuurder en de inzittenden aangehouden. Zij kunnen met meerdere feiten in verband worden gebracht. (respondent Politie Noord-Nederland)

Voor de opsporing kan gebruik worden gemaakt van de beelden van de nationale en regionale omroepen en beelden van burgers die op het internet worden verspreid op websites als YouTube, Dumpert, Liveleak, FOK.nl en Geenstijl/Pownews. Ze zijn als open bron te bekijken.

Het bemachtigen van omroepbeelden verloopt nog wel eens problematisch. Televisiezenders zijn vanwege journalistiek-ethische redenen niet altijd bereid om de beelden af te staan. Deze moeten dan via een gerechtelijke procedure worden opgevraagd, wat vanwege de lange duur het opsporingsproces vertraagt. Om dit te voorkomen nam de politie Groningen tijdens Project X de uitzendingen van de landelijke en regionale zenders live op (interview politie Groningen).

Project X Haren (2): herkenning aan de hand van camerabeelden

Bij Project X Haren verrichtte de politie op de avond van de rellen veel aanhoudingen. De verdachten werden conform de wettelijke regels ingesloten. In de ochtend na de rellen werden ze buiten hun cel gefotografeerd. De verdachten werden volledig staand in beeld gebracht (van top tot teen) met de kleding en het hoofddeksel die zij de avond van de rellen in Haren droegen en waarin zij mogelijk ook gefilmd of gefotografeerd waren, dit om herkenning aan de hand van mogelijke camerabeelden te bevorderen. (respondent Politie Noord-Nederland)

Het werken met grote hoeveelheden beeldmateriaal

Bij het verzamelen van beeldmateriaal van media en particulieren, onder wie ook burgers aan wie via een oproep wordt gevraagd om zelf gemaakt beeldmateriaal af te staan, krijgt de politie zowel te maken met een kwaliteits- als een kwantiteitsaspect. De kwaliteit van de beelden moet voldoende zijn om van waarde te zijn voor de opsporing. De gefilmde personen die een feit begaan, moeten herkenbaar zijn. De nieuwe generatie mobiele telefoons, iPhones, Blackberrys, enzovoort leveren een steeds betere kwaliteit beelden op. Toch is niet alles bruikbaar; soms zijn de beelden te donker of te vaag en kunnen zij niet als opsporingsmiddel worden ingezet.

Ook de kwantiteit speelt een rol. Een grote hoeveelheid geüploade beelden maakt het zoeken naar bruikbaar materiaal voor de politie tot een complexe operatie. Een oproep aan het publiek om beeldmateriaal af te staan van de Facebook-rellen in Haren leverde maar liefst 120 uur beeldmateriaal op. Dit was inclusief de eigen opnamen van de politie met de camera's van de ME-bussen en het verzamelde beeldmateriaal van diverse aanwezige landelijke en regionale media en diverse websites (Adang, 2013).

Een grote hoeveelheid beeldmateriaal stelt de recherche voor de volgende vraag: hoe kan het beeldmateriaal worden ontsloten en vervolgens worden gebruikt in het opsporingsproces? De aanpak van de politie Groningen is een goed voorbeeld om dit te illustreren. Omdat het voormalige korps Groningen tot dan toe weinig ervaring heeft met de verwerking van zo'n grote hoeveelheid beeldmateriaal, besluit de politieleiding om deskundigheid van buiten in te huren. Een IT-bedrijf maakt samen met de rechercheurs een selectie van de beelden, waarbij het let op de kwaliteit en eventuele doublures. Alle dubbele en onduidelijke beelden worden uit het bestand gehaald. Het resterende beeldmateriaal wordt vervolgens bewerkt in clipjes. Op die clipjes staan alleen de strafbare feiten. Zij zijn zodanig in tijd opgebouwd, dat men de daders kan volgen en kan zien waaraan zij zich die avond hebben schuldig gemaakt.

Tegelijkertijd is een database gebouwd. In die database zijn alle uiterlijke kenmerken beschreven van de personen die zich in de clipjes schuldig maken aan een strafbaar feit. Deze kenmerken zijn vooraf vastgesteld en ingedeeld in een aantal rubrieken. Zij bevatten verschillende daderkenmerken zoals kleding, haardracht, de locatie, het tijdstip en het strafbare feit. Die database is gekoppeld aan de clipjes. Heeft een verdachte zich die avond schuldig gemaakt aan meerdere strafbare feiten, dan worden deze in chronologische volgorde bijeengebracht in één clip. Van de clipjes zijn weer foto's gemaakt die in een 'smoelenboek' zijn geplaatst. De clips zijn voorzien van een proces-verbaal waarin de strafbare feiten zijn beschreven.

Alle informatie van collega's, aangiften, getuigenverklaringen, tips, enzovoort worden getrechterd en in een zogeheten black box verzameld. Hieronder bevinden zich ook meer dan een half miljoen berichten die via Facebook en Twitter zijn verspreid. Per verdachte wordt een mapje gemaakt met foto, schademelding en proces-verbaal. Alle arrestanten zijn de ochtend na de rellen in het cellenblok volledig gefotografeerd (zie kader Project X Haren 2).

Omdat de daders uit heel Nederland afkomstig kunnen zijn, is het smoelenboek op het landelijke politie-intranet geplaatst. Ook de Koninklijke Marechaussee wordt in dit proces betrokken. Collega's in

andere regio's kunnen dan de foto's aanklikken, waarbij vervolgens het gehele proces-verbaal verschijnt met het bijbehorende nummer. Bij herkenning maken de collega's een eigen proces-verbaal en sturen deze ondertekend naar de recherche in Groningen.

Het oorspronkelijke plan was om een directe koppeling te maken naar de clipjes en de hieraan gekoppelde processen-verbaal. Dit blijkt alleen in de regio Groningen zelf te kunnen. Daarbuiten is dit om technische redenen niet te realiseren. Hetzelfde geldt voor het idee om aan de clipjes een zogeheten QR-code te koppelen. Ook dit is (nog) niet haalbaar.

6.3 Burgerparticipatie

Het is na incidenten die zich tijdens evenementen hebben afgespeeld inmiddels gebruikelijk om het publiek te vragen of zij beeldmateriaal hebben. Mensen die met hun mobiele telefoon het incident hebben gefilmd of gefotografeerd, kunnen deze beelden uploaden via de website en de applicatie van de Nationale Politie.

Na de strandrellen van Hoek van Holland in augustus 2009 en Project X in Haren in 2012 speelden politie en justitie in op de grote morele verontwaardiging die direct na de rellen was ontstaan. Veel mensen waren verbaasd over het vele geweld dat de relschoppers tegen hulpverleners en politie hadden gebruikt en in het geval van Haren ook over de vernielingen die de relschoppers in het dorp hadden aangericht. Na de strandrellen deed de politie Rotterdam-Rijnmond een beroep op het publiek om zelfgemaakte foto's en filmpjes in te sturen. Mede op grond van deze beelden werden 54 personen aangehouden (Muller et al., 2009).

Bij de rellen in Haren was het voor de politie duidelijk dat de dadergroep vooral uit schoolgaande jeugd bestond. Daarom werd een gerichte vraag uitgezet bij jongerenwerkers, scholen en sportverenigingen. Deze werden benaderd met het verzoek om eventuele informatie: mogelijk heeft men mensen herkend op de beelden die in verschillende actualiteiten- en nieuwsprogramma's zijn vertoond. Overigens wilden niet alle scholen hieraan meewerken (Commissie Project X Haren, 2013).

Opsporingsberichtgeving

Ook bij de opsporingsberichtgeving wordt de hulp van het publiek gevraagd. In dit geval gaat het om de herkenning van personen die door politie en justitie als verdachten zijn aangemerkt.

Zoals hiervoor al is aangegeven, is de berichtgeving aan regels gebonden. Opsporingsberichtgeving vraagt dan ook om de nodige zorgvuldigheid. De laatste jaren is volop geëxperimenteerd met nieuwe vormen van opsporingsberichtgeving. Een van de meest opvallende zaken was die van de opsporing na de rel bij het Feyenoordstadion in september 2011. Beelden van de verdachten werden onder meer getoond in het Rotterdamse stadscentrum op grote billboards, die normaliter voor reclamedoelinden werden gebruikt. Dit was nieuw en lokte een discussie uit over het gebruik van dit middel en de gevolgen hiervan voor de verdachten. Critici spraken van een digitale schandpaal waarbij de privacy van verdachten werd geschonden. Daarom sprak de politierechter lagere straffen uit (Kreling, 2013). Eenzelfde discussie brak los naar aanleiding van de zaak van de zogeheten ‘kopschoppers’, een groep jongens die in het Eindhovense uitgaansgebied een voorbijganger ernstig mishandelden. De mishandeling werd geregistreerd door het gemeentelijk cameratoezicht. Ook deze beelden wekten veel publieke verontwaardiging. Het OM besloot de beelden nog diezelfde week te tonen zodat de verdachten zouden worden herkend.

Niet alleen privacy speelt een rol. Een ander punt van aandacht is dat in het Rotterdamse voorbeeld het winkelpubliek onvrijwillig met de beelden op de billboards zou zijn geconfronteerd. Of een opsporingsbericht wordt ontvangen dan wel bekeken, is een eigen keuze van de ontvanger. Dit is het geval als de burger gebruikmaakt van publieke media (tv, radio, internet), maar ook als deze zich op de ontvangst heeft geabonneerd (internet, mobiele telefoon, krant). Bij onvrijwillige benadering (bijvoorbeeld ongevraagd sms ontvangen) zijn de bijzondere opsporingsbevoegdheden van het Wetboek van Strafvordering en de Aanwijzing Opsporingsbevoegdheden (BOB) van toepassing (Kreling, 2013).

In de opsporingsberichtgeving naar aanleiding van de Project X-rellen in Haren werd met deze beide aspecten rekening gehouden. In het uitgestippelde traject – dat Project O werd genoemd – speelden de beginselen van proportionaliteit en subsidiariteit een belangrijke rol. De vraag was steeds hoever de recherche kon gaan in het tonen van beelden. Ook diende zij rekening te houden met het feit dat een deel van de verdachten uit minderjarigen en *first offenders* bestond. In het kader van proportionaliteit was het belangrijk om hen eerst te waarschuwen en daarna pas hun beelden te tonen. Vanuit het OM vond

overleg plaats met de commissie die de toelating voor de selectie van zaken voor het programma *Opsporing Verzocht* deed. Om de verdachten te waarschuwen werd besloten om de beelden eerst te 'blurren'. Dat wil zeggen dat de gezichten met blokjes onherkenbaar werden gemaakt. Iedereen die zichzelf zag, zou zich ook herkennen aan de kleren die hij/zij droeg. Bij het tonen van de 'geblurde' beelden in kranten, regionale tv-zenders en in het programma *Opsporing Verzocht* werden de verdachten gewaarschuwd dat dit hun laatste kans was om zich vrijwillig bij de politie te melden. De volgende week zouden zij volledig herkenbaar in beeld worden gebracht, wat ook gebeurde bij de verdachten die zich uiteindelijk niet hadden gemeld. In totaal werden zo'n zestig verdachten in de opsporingsberichtgeving meegenomen. Het merendeel hiervan werd herkend en aangehouden, onder hen ook een aantal die zich zelf aanmeldde (Adang, 2013).

De inzet van opsporingsberichtgeving na incidenten bij evenementen, draagt bij aan een verhoging van de pakkans. Veel relschoppers die het idee hadden op te zullen gaan in de massa, werden toch nog herkend en aangehouden. Het is wel belangrijk om de opsporingsberichtgeving zorgvuldig op te bouwen, waarbij de beginselen van proportionaliteit en subsidiariteit in acht worden genomen.

6.4 Schadevergoeding

Een heikel punt in het traject van opsporing en vervolging is de schadevergoeding. De schade die tijdens evenementen wordt veroorzaakt, valt niet altijd te herleiden naar één veroorzaker. Slachtoffers van schade door vandalisme kunnen zich op basis van artikel 51a van het Wetboek van Strafvordering als civiele partij in het strafproces voegen. Er zijn wel enige voorwaarden waar men aan moet voldoen. De vordering van de benadeelde partij moet eenvoudig van aard zijn, de schade moet rechtstreeks voortvloeien uit het strafbare feit, en moet het gaan om schade die niet onder een verzekeringsdekking valt. In dat laatste geval kan de verzekeringsmaatschappij alsnog via een civiele procedure de dader hiervoor aansprakelijk stellen. Zij wordt dan wel geconfronteerd met de moeilijkheid dat de gegevens van de dader niet zonder meer beschikbaar zijn. Als de gemeente zich in het proces voegt, doet ze dat als slachtoffer. Er is dan sprake van schade aan publieke eigendommen. Anders dan bij de verzekeringsmaatschappij, die wordt beschouwd als civiele partijsteller, worden de dadergegevens wel aan de gemeente bekendgemaakt.

Door convenanten af te sluiten met politie en OM proberen verzekeraars het probleem van de dadergegevens op te lossen. Indien in een convenant duidelijk staat aangegeven wat het maatschappelijk belang is van het verhalen van de schade, kan meer daderinformatie worden vrijgegeven. Het Verbond van Verzekeraars voert een aantal pilots op dit gebied uit (CCV, 2012).

Bij evenementen wordt de schade vaak in groepsverband gepleegd. De schade, toegebracht aan de musea tijdens de huldiging van Ajax in 2011, is hier een voorbeeld van. Meerdere supporters beklommen de steigers van de in verbouwing zijnde musea en richtten vernielingen aan. Het aanhouden van alle leden van de groep is meestal onmogelijk. Bovendien is het vaak lastig om te bepalen wie nu de betreffende schade heeft veroorzaakt. Het verhalen van schade door gemeenten kan op vijf verschillende manieren, namelijk: via de politie, via schadebemiddeling door de politie of het OM, via schadeverhaal tijdens het strafproces, via Bureau Halt of via een civiele partijstelling.

Collectieve schadevergoeding: het experiment Project X Haren

Na de Project X-rellen in september 2012 in Haren was er brede overeenstemming over het feit dat de daders naast hun straf ook financieel moesten bijdragen aan het vergoeden van de schade, ook al konden zij niet aan specifieke schade worden gerelateerd. Naar aanleiding hiervan is een proef gedaan met het collectief vergoeden van de materiële schade. Omdat het strafrecht hiertoe niet is geëquipeerd, moest worden gezocht naar een andere mogelijkheid. In eerste instantie werd gekeken naar het Schadefonds Gewelddsmisdrijven, maar dit fonds is bedoeld voor mensen die van zware gewelddsmisdrijven schade hebben ondervonden die om een of andere reden niet concreet op een dader verhaalbaar is. Als dat wel het geval is, moet de schade op die dader worden verhaald. Soms blijft de dader onbekend. De casus Haren valt hier wel enigszins mee te vergelijken. De dader maakt deel uit van een groep en is individueel niet aan te wijzen.

In Groningen werd de oplossing gevonden in het stichten van een specifiek fonds. Het OM eiste van elke volwassen verdachte 500 euro schadevergoeding, van minderjarigen 250 euro. Deze bedragen werden in het schadefonds gedeponneerd. Dit vereiste wel goedkeuring van de minister. Deze kwam tot stand met de 'Regeling tegemoetkoming schade openlijk geweld'. De regeling maakt het mogelijk om slachtoffers van openlijk geweld, zoals in Haren, tegemoet te komen in de schade. Hiervoor is een fonds gecreëerd, dat wordt gevuld door bijdragen waartoe de daders zijn veroordeeld. Het Schadefonds

Geweldsmisdrijven beheert het fonds. Conform het streven van dit kabinet wordt met deze regeling de positie van slachtoffers verder versterkt (OM, 2013).

6.5 Tot besluit

De opsporing dient rekening te houden met voldoende capaciteit om de feiten die tijdens het evenement worden gepleegd, af te kunnen handelen. Doen zich ernstige incidenten voor, dan dient men rekening te houden met uitloop. In enkele specifieke gevallen – waarbij sprake was van ernstige ordeverstoringen – is overgegaan tot het instellen van een TGO. Hierdoor werd voldoende opsporingscapaciteit beschikbaar gemaakt.

Camerabeelden van strafbare feiten kunnen achteraf een belangrijke aanleiding zijn voor verder onderzoek en mogelijk leiden tot herkenning en aanhouding van de verdachten. Na incidenten is het daarom effectief om de hulp van het publiek in te roepen. Dat kan door hen te verzoeken om zelf gemaakte foto's of filmpjes beschikbaar te stellen, of door open bronnen zoals YouTube en Dumpert, waar mensen mogelijk beelden hebben geüpload, en sociale media zoals Twitter en Facebook te onderzoeken op eventueel aanwezig beeldmateriaal. Ook bij de herkenning van de verdachten is het publiek een belangrijke bron. Voor dit doel kunnen niet alleen de klassieke middelen zoals kranten en de nationale en regionale televisiezenders worden gebruikt, maar ook sociale media.

Conclusie 7:

Na afloop van een evenement zijn burgers een belangrijke informatiebron voor de opsporing. Enerzijds beschikken zij vaak over beeldmateriaal of andere informatie die kan leiden tot opsporingsresultaten, anderzijds kunnen zij bijdragen aan het herkennen van verdachten.

Indien politie en justitie overgaan tot het tonen van beelden, dan dient men rekening te houden met de beginselen van proportionaliteit en subsidiariteit. De berichtgeving dient zorgvuldig en getrapd te worden opgebouwd, waarbij de verdachte de gelegenheid krijgt om zichzelf te melden alvorens hij volledig in beeld wordt gebracht.

Schade is soms moeilijk te verhalen, aangezien het veelal in groepsverband wordt aangericht en niet altijd de direct verantwoordelijken

aangewezen kunnen worden. Hier is het strafrecht, dat uitgaat van individueel daderschap, niet op ingericht. Naar aanleiding van Project X is succesvol geëxperimenteerd met een schadefonds waaruit de aangerichte schade kon worden vergoed. Een deel van de uitgesproken straffen bestond eruit dat de dader verplicht werd om een vooraf vastgesteld bedrag te storten in het schadefonds.

Conclusie 8:

Collectieve schadevergoeding blijkt juridisch steeds weer problematisch. Een geslaagde proef met het instellen van een schadefonds, waarin daders verplicht zijn een door de rechter vastgesteld bedrag te storten, is een mogelijkheid om toch tot vergoeding van de aangerichte schade te komen.

7

Goede werkwijzen

In dit laatste hoofdstuk gaan wij in op de goede werkwijzen die wij in het kader van de opsporing tijdens de verschillende evenementen zijn tegengekomen of die zijn genoemd door respondenten als verbeterpunt. Hierbij hanteren wij de hiervoor gebruikte indeling van de proactieve fase, de uitvoerende fase en de reactieve fase. Het uitgangspunt is steeds dat deze opsporingsmaatregelen kunnen bijdragen aan een verhoging van de pak- en strafkans.

7.1 Verhoging van de pakkans: proactief

Meer aandacht voor een gezamenlijke voorbereiding vanuit de openbare orde, opsporing en intelligence op een evenement is noodzakelijk. De focus van risicoanalyses zoals die momenteel worden gemaakt, richt zich veelal alleen op de openbare orde. Dit betekent dat het zwaartepunt van de verzamelde informatie meestal ligt bij aspecten die betrekking hebben op de openbare orde, zoals het soort publiek dat het evenement zal bezoeken en specifiek de aanwezigheid van mogelijk rivaliserende groepen of individuen. Er wordt vrijwel nooit een risicoanalyse opgesteld vanuit het criminaliteitsperspectief, denk bijvoorbeeld aan de illegale handel van toegangskaarten of de interesse van criminele groepen voor een bepaald evenement. Bij de huidige risicoanalyse zou informatie vanuit het opsporingsperspectief, maar ook vanuit de intelligence beter kunnen worden benut om vanuit deze gezamenlijke invalshoek meer en beter te kunnen tegenhouden c.q. te verstoren. Dit draagt vervolgens bij aan de veiligheid van een evenement.

Verder worden evaluaties van voorgaande jaren ook niet altijd gebruikt. Het klinkt als een voor de hand liggende aanbeveling, maar in ons onderzoek blijkt dat beschikbare evaluaties regelmatig ongebruikt blijven en dat er geen kennis wordt genomen van eerdere ervaringen.

Aanbeveling 1:

Een goede (gezamenlijke) voorbereiding is het halve werk: maak brede risicoanalyses, niet alleen vanuit het perspectief van de openbare orde, maar ook vanuit de opsporing en intelligence. Vergeet niet de geleerde lessen uit evaluaties van voorgaande jaren te benutten.

Voor een groot deel van de onderzochte evenementen worden draaiboeken opgesteld. Opvallend is dat er in de draaiboeken bijna nooit opsporingsdoelen worden geformuleerd. Dat is verbazingwekkend, want opsporingsdoelen zijn juist belangrijk om richting te geven aan het opsporingsproces in brede zin. De geformuleerde doelen geven niet alleen duidelijkheid aan de recherche, maar ook aan het blauw op straat (waar op te letten). Deze duidelijkheid kan leiden tot een hogere pakkans zoals bij de controle op dance events of het optreden rond risicowedstrijden, maar ook hoe te handelen op een plaats delict. Een mooi voorbeeld hiervan is de werkwijze voor en tijdens Rotterdam Unlimited (het voormalige Zomercarnaval), een evenement met een relatief hoog risicogehalte. Na steekpartijen, waarvan één met dodelijke afloop, is de politie alert op mogelijke confrontaties. In de draaiboeken opsporing wordt expliciet aandacht besteed aan ernstige incidenten en naar mogelijk (vuur)wapenbezit. Er wordt rekening gehouden met een kapitaal delict en in het draaiboek is een expliciete beschrijving van het plaats-delictmanagement opgenomen.

Aanbeveling 2:

Zorg dat in de draaiboeken voor een evenement (ook) expliciete opsporingsdoelen en risicoscenario's worden geformuleerd.

Verder kan proactief worden ingezet op het waarschuwen en verstoren voorafgaand aan het evenement. Indien bepaalde ongewenste bezoekers van plan zijn te komen naar het evenement, kan deze aanpak zich daarop richten. Ook zijn er andere specifieke preventieve maatregelen te nemen, denk bijvoorbeeld aan de mogelijkheid om notoire rad-draaiers een gebied beperkende maatregel op te leggen (vanuit de Wet MBVEO) of hen vlak voor het evenement aan te houden op grond van openstaande boetes of signalering.

Aanbeveling 3:

Benut specifieke preventieve (wettelijke) maatregelen om ongewenste bezoekers bij een evenement te weren.

Dergelijke maatregelen kunnen worden gezien als een vooruitgeschoven pakkans. Bovendien gaat er een krachtig signaal van uit. Politie en justitie laten duidelijk zien dat eerder vertoond wangedrag niet meer wordt getolereerd.

Aanbeveling 4:

Maak het publiek attent op de mogelijke risico's die zij lopen tijdens een evenement en zorg voor faciliteiten die de criminaliteitsrisico's kunnen verkleinen.

Bezoekers van een evenement worden op diverse manieren bewust gemaakt van de risico's die zij lopen. Dit gebeurt door middel van informatie op billboards en in festivalboekjes/brochures. Tot voor kort richtte de preventie zich hoofdzakelijk op de fysieke veiligheid. Maar het is ook van belang de bezoekers te wijzen op de risico's van diefstal, zakkenrollerij enzovoort, en hen vooraf te wijzen op de maatregelen die zij tegen deze vormen van criminaliteit kunnen nemen. Dit kan bijvoorbeeld door kluisjes beschikbaar te stellen, zoals nu gebeurt op grote festivals. Hier kunnen bezoekers hun waardevolle bezittingen in opbergen.

Ten slotte kunnen hotspots op het evenemententerrein in de gaten worden gehouden met camera's. Hierbij moet niet alleen worden gedacht aan hotspots in het kader van *crowd control*, maar ook aan plekken die aantrekkelijk kunnen zijn voor criminele activiteiten.

7.2 Verhoging van de pakkans: actief

Ook in de uitvoerende fase beschikt de opsporing over een aantal middelen die kunnen bijdragen aan een verhoogde pakkans. Een (gezamenlijke) briefing is een belangrijk startmoment omdat hier (eventueel) gerichte opsporingsinformatie kan worden verstrekt aan de geüniformeerde dienst die zich gedurende het evenement op straat bevindt. Daarbij is het ook een mooie gelegenheid om hen bewust te maken van hun opsporingstaak; geüniformeerde politieagenten worden als het ware bewust gemaakt om ook met een andere bril, een opsporingsbril, naar het evenement te kijken. Door een grote alertheid kan niet alleen de pakkans worden vergroot door heterdaadkracht, maar kunnen ook strafbare feiten worden voorkomen. Bepaalde gedragingen van individuen of groepen kunnen immers een voorbode zijn van strafbare handelingen.

Verder is het belangrijk om in de briefing de geüniformeerde politieagenten te wijzen op het belang van een zorgvuldige overdracht van arrestanten. In de hectiek van een situatie worden de aanhoudingskaarten niet altijd even zorgvuldig ingevuld. Het is belangrijk dat bij vechtpartijen of andersoortige incidenten met slachtoffers zoveel mogelijk gegevens worden verzameld en eventueel bewijsmateriaal veilig wordt gesteld. Te denken valt bijvoorbeeld aan de gegevens van getuigen.

Aanbeveling 5:

Benut het startmoment van de dienst, de (gezamenlijke) briefing, om gerichte opsporingsinformatie te delen en geüniformeerde politieagenten bewust te maken van het belang om ook met een opsporingsbril naar het evenement te kijken.

Speciale vermelding verdienen de evenementenboekjes die we tijdens ons onderzoek hebben gezien. Naast algemene informatie over het evenement bevatten de boekjes – van de Politie Oost-Nederland en van Rotterdam – een overzicht van de meest voorkomende strafbare feiten met het betreffende wetsartikel en de bijbehorende boete. Zo kunnen verschillende feiten al meteen op straat worden afgehandeld of, indien dat niet mogelijk is, men kan een verdachte overdragen aan de recherche. Het genoemde overzicht kan bijdragen aan een betere kwaliteit van de arrestanteninformatie.

Aanbeveling 6:

Gebruik evenementenboekjes om alle politiecollega's die dienst hebben te informeren over het evenement en hoe te handelen bij de vaststelling van strafbare feiten en de verdere afhandeling van verdachten. Door duidelijk te zijn over de mogelijkheden vergroot je de pakkans.

Een andere mogelijkheid om de pak- en vervolgingskans te vergroten is de inzet van opsporingsondersteunende activiteiten. Voorbeelden hiervan zijn:

- toegangscontroles, vanwege de gerichte controle op verboden artikelen;
- ANPR, wat de politie in staat stelt om verdachte personen te weren, of hun waarschuwingen te geven, maar ook om hen te traceren (bijvoorbeeld een drugdealer die vaak heen en weer rijdt rond een camping);
- preventief fouilleren;

- burgerparticipatie met behulp van sociale media. Hierdoor kunnen burgers 24/7 worden voorzien van informatie over het evenement. Men kan hen wijzen op de actuele risico's en men kan hen actief betrekken bij de opsporing door bijvoorbeeld om specifieke informatie over een bepaald incident te vragen;
- PoSec-teams, bestaande uit politie en securitymedewerkers. Zij bevorderen niet alleen de samenwerking met een externe partner zoals de security, maar dragen ook bij aan kwaliteit van de opsporing;
- het inzetten van recherche op de 'straat'. Dit kan direct, maar ook indirect door middel van het meekijken en geven van instructies op basis van live beschikbare camerabeelden.

Aanbeveling 7:

Maak waar mogelijk (meer) gebruik van de genoemde opsporings-ondersteunde activiteiten.

Een goed georganiseerde ARAF (arrestantenafhandeling) verbetert het proces van vervolging. Hier verdient vooral de overdracht aandacht. Ervaringen wijzen uit dat de kwaliteit van die overdracht niet altijd optimaal is, waardoor arrestanten vervolging ontlopen. Om ervoor te zorgen dat die overdracht toch goed verloopt, kan worden gewerkt met aangepaste digitale arrestantenkaarten, die het invullen vergemakkelijken, en de rechercheur op de arrestantenbus, die de arrestantenkaart controleert en de verbalisant kan assisteren bij de juiste invulling hiervan. Regel dat bij herhaaldelijk gemaakte fouten op de arrestantenkaart de blauwe collega's op de werkvloer hierover worden geïnstrueerd.

Nijmegen, Assen, Rotterdam en Amsterdam hebben inmiddels ervaring opgedaan met de inzet van FoBo bij evenementen. We hebben geconstateerd dat dit leidt tot een efficiëntere en snellere manier van werken én een verhoging van de kwaliteit van de processen-verbaal. Voor de geüniformeerde politieagenten betekent dit dat een deel van de administratieve lasten wegvalt. Zij staan in directe verbinding met de backoffice, waardoor de informatieoverdracht – het belangrijkste knelpunt – beter verloopt. Daar waar de maatregel is toegepast, daalde het aantal sepots aanzienlijk. Uiteindelijk werkt FoBo ook pakkans verhogend. De drempel, die bestaat uit een afkeer van verplichte administratieve rompslomp, wordt verlaagd, wat kan leiden tot een toename van het aantal aanhoudingen. Verdere toepassing van deze werkwijze verdient aanbeveling.

Aanbeveling 8:

Er zijn inmiddels positieve ervaringen opgedaan met de inzet van FoBo bij evenementen. Zorg dat u kennisneemt van deze positieve ervaringen en laat u overtuigen van de voordelen van deze werkwijze.

Ten slotte is er de problematiek van de groepsaanhouding. Deze aanhoudingen verlopen veelal chaotisch. Uit het onderzoek blijkt dat de researcheteams hier bij evenementen vaak door worden overvallen, waardoor het afhandelingsproces vastloopt.

Aanbeveling 9:

Houd bij het opstellen van de draaiboeken rekening met de afhandeling van eventuele groepsaanhoudingen.

7.3 Verhoging van de pak- en strafkans: reactief

Indien er voor het evenement een GBO is geformeerd, is het streven vaak om strafbare feiten zo veel mogelijk binnen het tijdsbestek van het GBO af te handelen. Dit mag echter niet een zorgvuldige opsporing in de weg staan. Sommige zaken behoeven namelijk meer onderzoek, bijvoorbeeld door te kijken wat een verdachte op zijn kerfstok heeft. Om te zorgen dat de zaak correct kan worden afgehandeld, is het belangrijk dat er, ook na het evenement, opsporingscapaciteit beschikbaar is om deze zaken af te handelen. Tijdens onze observaties was dat niet altijd het geval en werd dit als knelpunt benoemd.

Iets vergelijkbaars speelt met betrekking tot het snelrecht. Dit blijkt niet altijd een passend middel te zijn omdat sommige zaken meer onderzoek vergen, die onvoldoende kunnen worden behandeld in de relatief korte voorbereidingstijd die aan de snelrechtprocedure voorafgaat. Zorg dat er een zorgvuldige afweging wordt gemaakt voordat deze afhandelingswijze wordt gekozen. Indien dit niet haalbaar is, moet de zaak door de reguliere recherche worden overgenomen (wat in de praktijk overigens ook niet altijd haalbaar is).

Aanbeveling 10:

Zorg voor voldoende opsporingscapaciteit, ook na het evenement wanneer zaken moeten worden doorgeschoven naar het reguliere opsporingsproces.

Een veelvoorkomende manier van werken is om iemand achteraf aan te houden. Het kan een bewuste keuze zijn om de aanhouding uit te stellen om zo mogelijke escalatie te voorkomen, maar het kan ook zo zijn dat bewijs nog niet beschikbaar is doordat informatie pas later binnenkomt (bijvoorbeeld in Haren na een oproep om beeldmateriaal op te sturen). Hoewel de incidenten in Haren en bij voetbalstadion de Kuip niet direct aan de criteria voldeden om een TGO op te richten, is er toch voor gekozen dit wel te doen in verband met de grove aantasting van de rechtsorde. Mede hierdoor zijn er uiteindelijk behoorlijk wat aanhoudingen verricht en ging de pak- en strafbans aanzienlijk omhoog.

Aanbeveling 11:

Maak in goed overleg met de betrokken diensten (openbare orde, opsporing en specialistische ondersteuning) een goed afgewogen keuze om de aanhouding al dan niet uit te stellen. Neem in deze overwegingen mee of opschaling gewenst is.

Om de pak- en strafbans te vergroten is nog veel winst te behalen met behulp van de bijdragen van bezoekers van het evenement. Het oproepen van getuigen, vragen om beeldmateriaal of om herkenning van beelden zijn inmiddels veelgebruikte methoden. De samenwerking met burgers geldt overigens niet alleen achteraf, maar ook voorafgaand en tijdens het evenement. Aangezien burgers wel moeten weten wat ze wel of juist niet moeten doen wanneer zij worden geconfronteerd met een incident of slachtoffer worden van criminaliteit, is het belangrijk hierover duidelijke instructies te geven. Dat kan via de website van het evenement, via sociale media of op andere creatieve wijze.

Aanbeveling 12:

De pak- en strafbans kan worden vergroot door de inzet van burgers. Maak duidelijk wat burgers wel en niet mogen/kunnen doen wanneer zij geconfronteerd worden met een (ernstig) incident of slachtoffer zijn geworden van criminaliteit.

Afkortingen

AE	aanhoudingseenheid
AOOV	Adviseur Openbare Orde en Veiligheid
ANPR	Automatic Number Plate Recognition
ARAF	arrestantenafhandeling
BVH	Basisvoorziening Handhaving
CCV	Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid
FoBo	frontoffice/backoffice
GBO	Grootschalig Bijzonder Optreden
HOP	hoofd opsporing
ME	Mobiele Eenheid
OM	Openbaar Ministerie
PD	plaats delict
PoSec	Politie-Security (surveillanceteams)
POV	privaatrechtelijke oppervlakkige veiligheidsfouillering
PV	proces-verbaal
RKC	Raad van Korpschefs
SAV	senior arrestantenvervoerder
SGBO	Staf Grootschalig Bijzonder Optreden
Sv	Wetboek van Strafvordering
TCI	team criminele inlichtingen
TGO	team grootschalig onderzoek
VVC	veelvoorkomende criminaliteit
Wet MBVEO	Wet Maatregelen bestrijding voetbalvandalisme en ernstige overlast
WODC	Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatie Centrum (van het ministerie van Veiligheid en Justitie)

Literatuur

- Adang, O.M.J. (2011a). *Managing collective violence around public events: an international comparison*. Amsterdam: Reed Business.
- Adang, O.M.J. (2011b). Managen publieke evenementen: lessen voor Nederland uit internationale vergelijking. *Tijdschrift voor de Politie*, 73(5), 20.
- Adang, O.M.J. (2013). *Er is geen feest. De overheidsreactie op Project X Haren*. Commissie Project X Haren Deelrapport 1, S.I., s.n.
- Adang, O.M.J., S. Bierman, K. Jagernath-Vermeulen, A. Melsen, M.C.J. Nogarede & W.A.J. van Oorschot (2009). *Boven de pet. Een onderzoek naar grootschalige ordehandhaving in Nederland*. Apeldoorn: Politie & Wetenschap/Politieacademie.
- Adang, O.M.J. & E.J. van der Torre (red.) (2007). *Hoezo rustig?! Een onderzoek naar het verloop van jaarwisselingen in Nederland*. Apeldoorn: Politieacademie.
- Adang, O.M.J., R. van der Wal & H. Quint (2010). *Zijn wij anders? Waarom Nederland geen grootschalige etnische rellen heeft*. Apeldoorn: Politieacademie, Stapel & De Koning.
- Adang O. (2013), Er is geen feest. De overheidsreactie op Project X Haren, Commissie Project X Haren Deelrapport 1, Auditteam Voetbalvandalisme (2008). *Aanhouding, vervolging en bestraffing van hooligans*. Den Haag: Auditteam Voetbalvandalisme.
- Beke, B.M.W.A., W.J.M. de Haan & G.J. Terlouw, G.J. (2001). *Geweld verteld. Daders, slachtoffers en getuigen over geweld op straat*. Onderzoeksnotities 2001/07. Den Haag: WODC.
- Berghuis A.C. (2008), 'De olifant in de kamer; generale preventie en criminaliteitstrends', in *Justitiële Verkenningen*, jrg. 34, nr. 2 2008, 11-26.
- Bosker, O.J. (1997). *Snelrecht. De generaal en speciaal preventieve effecten van sneller straffen*. Groningen: Rijksuniversiteit Groningen.
- Braak, M. van de (2013). *Opsporing bij evenementen*. Scriptie Hogeschool Utrecht.
- Bruinsma, M., L. Balogh & J. de Muijnck (2008). *Geweld onder invloed: evaluatie van een nieuwe werkwijze van de politie gericht op versterking*

- van de informatiepositie ten aanzien van alcohol- en drugsgebruik door geweldplegers. Tilburg: IVA beleidsonderzoek en advies.
- Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV) (2012). *Infosheet Trends cameratoezicht*. Utrecht, CCV. www.hetccv.nl/binaries/content/assets/ccv/trends/infosheet-trends-cameratoezicht-juli-2012.pdf.
- Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV) (2013). *Schade verhalen bij vandalisme*. Utrecht, CCV. www.hetccv.nl/instrumenten/schade-verhalen/index.
- Crone, E. (2008). *Het puberende brein. Over de ontwikkeling van de hersenen in de unieke periode van de adolescentie*. Amsterdam: Bert Bakker.
- Dijk, B. van, J.B. Terpstra & P. Hulshof (2012). *Heterdaadkracht in twee Haagse pilotgebieden*. Apeldoorn/Amsterdam: Politie & Wetenschap/DSP Groep.
- Dorst, M. van (2012). *Sneller of strenger, het toegangscontrole-dilemma*. Kenniscentrum Evenementenveiligheid. Nieuwsbrief juli 2012, <http://kcev.nl/963/sneller-of-strenger-het-toegangscontrole-dilemma>.
- Ferwerda, H., N. van Hasselt, T. van Ham & L. Voorham (2012). *De juiste snaar? Professionals met een publieke taak en de omgang met overlast, agressie en geweld als gevolg van alcohol- en/of drugsgebruik*. Den Haag: WODC.
- Ferwerda, H., I. van Leiden & T. van Ham (2010). Geweld ook buiten het voetbalveld. *Justitiële Verkenningen*, 36(1), 54-68.
- Gallée, M. (2013). *Evenement Oud en Nieuw. Een onderzoek naar de wijze waarop de politie aan de uitvoering van de Wet MBVEO een succesvolle bijdrage kan leveren*. Apeldoorn: Politieacademie.
- Gemeente Amsterdam, Initiatief voorstel van het raadslid Van der Ree van VVD, getiteld: Dansfeest of drugsfeest? Harddrugs bij festivals en in het uitgaansleven. Gemeenteraad 2013,
- Glastonbury Festival of Contemporary Performing Arts (2012), *Student Guide*, <http://192.185.115.188/~micorg/wp-content/uploads/2012/01/12CrimeReduction.pdf>
- Ham, T. van, J. Kuppens & H. Ferwerda (2011). *Mobiel cameratoezicht op scherp: effecten op geweld tegen de politie en het politieproces in beeld*. Arnhem: Bureau Beke.
- Hest, M. van (2009). *Uitgaansgeweld. Lokaal beeld en aanpak*. Utrecht: CCV.
- Inspectie Veiligheid en Justitie (2012). *Wet maatregelen bestrijding voetbalvandalisme en ernstige overlast. Toepassing in de praktijk*. Den Haag: Inspectie Veiligheid en Justitie.
- Jong, P. de (2013). *Toepassing Overlastwet (wet MBVEO) in de voormalige politieregio Haaglanden*. Den Haag: Politie eenheid Den Haag (met Stappenplan en Handreiking Overlastwet).

- Kop, N. (2012). *Van opsporing naar criminaliteitsbeheersing: vijf strategische implicaties*. Den Haag: Boom Lemma uitgeverij.
- Kop, N. & P. Klerks (2009). *Intelligence gestuurd politiewerk*. Apeldoorn: Politieacademie.
- Kreling, R. (2013). *Rijnmond veilig. Een verkennend onderzoek naar de mogelijkheden van de opsporing in Rotterdam Rijnmond*. Scriptie Leergang Recherchekundige. Apeldoorn: Politieacademie.
- Kuppens J., E. Klöne & H. Ferwerda (2012). *Een nuchtere Rotterdamse aanpak. Een onderzoek naar doelgroepen en uitgaansgeweld in drie uitgaansgebieden*. Arnhem: Bureau Beke.
- Laar, M.W. van, A.A.N. Cruys, M.M.J. van Ooyen-Houben, R.F. Meijer, E.A. Croes & A.P.M. Ketelaars (2012). *Nationale Drug Monitor, Jaarbericht 2011*. Utrecht/Den Haag: Trimbos Instituut/WODC.
- Laar, M.W. van, A.A.N. Cruys, M.M.J. van Ooyen-Houben, R.F. Meijer, E.A. Croes, A.P.M. Ketelaars, J.E.E. Verdurmen & T. Brunt (2013). *Nationale Drug Monitor. Jaarbericht 2012*. Utrecht/Den Haag: Trimbos Instituut/WODC.
- Leiden, I. van, N. Arts & H. Ferwerda (2009). *Rellen om te reellen. Een studie naar grootschalige openbare-ordeverstoringen en notoire ordeverstoorers*. Den Haag: Elsevier Overheid.
- Loef, K. (1992). *Zakkenrollerij. Feiten, achtergronden, bestrijding*. Amsterdam: Van Dijk en Partners/Landelijk Bureau Voorkoming Misdrijven.
- Moeharran, F. (2013). *Aanhoudingscapaciteit binnen de Mobiele Eenheid*. Amsterdam: Praktijkonderzoek TLL-R.
- Muller, E., U. Rosenthal, M. Zanoni, H. Ferwerda & S.D. Schaap (2009). *Strandrellen in Hoek van Holland. Dancefestival Veronica Sunset Grooves, 22 augustus 2009*. Den Haag/Arnhem: COT/Bureau Beke.
- Muller, E.R., M. Zanoni, K. Ammerlaan, S.D. Schaap, N. Uildriks, N. van der Vast, H. Ferwerda, T. van Ham, I. van Leiden & O. Adang (2011). *Ordeverstoringen en groepsgeweld bij evenementen en grootschalige gebeurtenissen. Scherpheid en alertheid*. Den Haag: Boom Lemma uitgeverij.
- Nederlands Instituut Fysieke Veiligheid (NIFV) (2011). *Leidraad Veiligheid Publiekevenementen, Een systematische aanpak voor risicoanalyse en voorbereiding*. Arnhem: NIFV.
- NRC, *Drugverbod op Amsterdamse dancefeesten*, 19-12-2008.
- Openbaar Ministerie (2012). *Factsheet ZSM*. Den Haag: Openbaar Ministerie. www.om.nl/onderwerpen/zsm/@158586/factsheet-zsm.
- Openbaar Ministerie (2013). *Teeven publiceert 'Regeling tegemoetkoming schade openlijk geweld'*. Den Haag: Openbaar Ministerie. www.om.nl/@160551/teeven-publiceert.

- Pligt, J. van der, W. Koomen & F. Harreveld (2007). *Bestrafen, belonen en beïnvloeden. Een gedragswetenschappelijk perspectief op handhaving*. Den Haag: Boom Juridische uitgevers.
- Raad van Korpschefs (2011), *Strategie Aanpak Criminaliteit*, Centrum Versterking Opsporing.
- Ruijsenaars, A.J.J.M., P.M. van den Bergh & P.M. Schoorl (2008). *Orthopedagogiek. Ontwikkelingen, theorieën en modellen: een inleiding*. Apeldoorn/Antwerpen: Garant.
- Schaap, S.D., U. Rosenthal & M.J. van Duin (2009). *Veilige evenementen. Ontwikkelingen, risico's en maatregelen*. Den Haag: Boom Juridische uitgevers.
- Schijndel, A. van, A. Schreijenberg, G.H.J. Homburg & S. Dekkers (2012). *Daders over cameratoezicht*. Apeldoorn: Politie & Wetenschap.
- Straver, M.A., P.M.A. Meesters & I. van Duijneveldt (2012). *Dit helpt ons echt! Eindbalans actieonderzoek Frontoffice/Backofficeconcept Politie-regio Hollands Midden*. Apeldoorn: Politieacademie.
- Tamerus, J. (2012). 'Tegenhouden', in N. Kop, R. van der Wal & G. Snel (red.), *Opsporing belicht. Over strategieën in de opsporingspraktijk* (p. 171-176). Den Haag: Boom Lemma uitgevers.
- Torre, E. van der, E. Muller, U. Rosenthal & M. Bezuyen (2002). *Openbare orde. Ernstige ordeverstoringen, ontwikkelingen en beleid*. Alphen aan den Rijn: Kluwer/COT.
- Vijver, C.D. van den & R.M. Kouwenhoven (2004). *Handhaven: eerst kiezen, dan doen. Bestuurlijke mogelijkheden en beperkingen*. Den Haag: Ministerie van Justitie.

Websites

Er is gebruikgemaakt van onder meer de volgende websites:

www.partyflock.nl

Deze website geeft informatie over dance events, waaronder tips voor het binnensmokkelen van verboden middelen

www.drugsforum.nl

Op deze website geven bezoekers tips over het binnensmokkelen van drugs

www.geenstijl.nl

Deze website laat zien hoe eenvoudig het is om drugs het evenemententerrein binnen te smokkelen

www.djbroadcast.nl

Algemene informatie over dance events en drugsbeleid

www.mojo.nl

Algemene informatie over festivals; waarschuwingen met betrekking tot de verkoop van valse tickets

Dit is slechts een kleine greep uit de websites die informatie geven over evenementen. Een zoektocht via internet kan zeker nog meer informatie opleveren.

Bijlage: Risicoprofiel Dance evenementen Politie

Risicoanalyse Dance evenementen Politie			
Naam evenement: _____			
Datum evenement: _____			
Gemeente: _____			
Locatie: _____			
Behandelaar: _____			
Risico-inventarisatie & advies door: _____			
Datum inventarisatie & advies: _____			
Risicoanalyse Dance evenementen Politie			
	Activiteitenprofiel		
<i>Indicator</i>	<i>Mogelijkheden</i>	<i>Keuze</i>	<i>Aanvulling</i>
Soort evenement	Concert		
	Festival indoor		
	Festival outdoor		
Muziekstijl	House		
	Techno		
	Trance		
	Hardcore/hardstyle		
	Combinatie van meerdere stijlen		
Tijdstip evenement	Middag		
	Avond		
	Nacht		
	Hele dag		
	Ochtend en middag		
	Middag en avond		
	Avond en nacht		
Locatie evenement	Binnen		
	Buiten		
	Welke wijk?		
Duur evenement	1 dag		
	2 dagen of meer		

	Activiteitenprofiel		
Indicator	Mogelijkheden	Keuze	Aanvulling
Aantal bezoekers	0-2.000		
	2.000-10.000		
	10.000-25.000		
	> 25.000		
Kaartverkoop	Ja		
	Nee		
Kampeerfaciliteiten	Ja		
	Nee		
	Aantal terreinen		
Zijn er ervaringsgegevens?	Ja, namelijk		
	Nee		
Aanhoudingen vorige edities	Ja, namelijk	Aantal	
	Nee		
Inzet Blauw	Ja, namelijk	Aantal	
	Nee		
Informatie	Ja, namelijk		
	Nee		
Afspraken met beveiliging	Ja, namelijk	Visitatie: steekproef/oppervlakkig/mild/strak/zeer strak	
	Nee		
Inzet opsporing	Nee, regulier		
	Nee, ophoging piket	Aantal	
	Ja, extra rechercheurs	Aantal	
	Ja, werken op locatie	Aantal	

Over de auteurs

Dr. Nicolien Kop is psycholoog en lector Criminaliteitsbeheersing & Recherchekunde aan de Politieacademie. Sinds 1994 verricht zij onderzoek bij en binnen de politieorganisatie. In 1999 promoveerde zij op onderzoek naar stress bij de politie. Naast onderzoek naar de interactie tussen politie en het publiek is zij de laatste jaren actief betrokken bij onderzoek naar de recherche en opsporing. Zij participeerde onder meer in onderzoek naar criminele infrastructuren, het Nationaal Dreigingsbeeld, Plan B strategieën van de recherche en de rechercheorganisatie rond de toepassing van bijzondere opsporingsmethoden (waaronder WOD, OT en de CIE). Nicolien is sinds 2001 werkzaam aan de Politieacademie; daarvoor was zij als onderzoeker werkzaam bij het Nederlands Instituut voor Internationale Betrekkingen Clingendael (1999-2001) en de Universiteit Utrecht (1992-1999).

Dr. Ronald van der Wal is historicus en onderzoeker bij het lectoraat Criminaliteitsbeheersing & Recherchekunde aan de Politieacademie. In 2002 promoveerde hij op een onderzoek naar militaire bijstand bij de handhaving en het herstel van de openbare orde in Nederland in de negentiende en het begin van de twintigste eeuw. Sinds 2001 werkt hij als onderzoeker bij de Politieacademie. Hij verrichtte onderzoek naar de geschiedenis van de Nederlandse politievakbeweging en het politieonderwijs. Na dit onderzoek richtte hij zich vooral op de actualiteit en deed hij onderzoek naar de situatie in probleemwijken, de maatschappelijke integratie van de politie, de mogelijkheden van grootschalig interetnisch geweld in Nederland, het Nationaal Dreigingsbeeld, de aanpak van illegaal vuurwerk en het belang van diversiteit in politiewerk.

De Politieacademie is hét nationale wervings-, selectie-, opleidings- en kennisinstituut voor de Nederlandse politie. De koers van de Politieacademie is gericht op voortdurende kwaliteitsverbetering van het politievak. Kennis en onderzoek leveren daar een belangrijke bijdrage aan; de activiteiten zijn gericht op verbeteringen in de politiepraktijk en aanpassingen in het onderwijs. De onderzoeksfunctie heeft daarbij oog voor de actualiteit en ontwikkelingen, maar is tevens op gepaste afstand van de dagelijkse hectiek.

www.politieacademie.nl

Het aantal evenementen in Nederland is de voorbije jaren fors gegroeid. De meeste evenementen verlopen zonder noemenswaardige incidenten. Tegelijkertijd is het afbreukrisico groot en heeft een aantal incidenten zoals in Duisburg en Hoek van Holland veel aandacht gekregen van media en bestuur. In opdracht van de politie onderzocht de Politieacademie in een driejarig actie-onderzoek hoe de kwaliteit van de politiebetrokkenheid bij evenementen verder kan verbeteren. Vooral het uitwisselen van goede werkwijzen en leerpunten en deze tot standaardaanpak maken is daarvoor van belang. Dit boek focust op opsporing bij evenementen. Deze zou zich niet alleen moet richten op criminaliteit gerelateerd aan openbare orde en verboden middelen, maar ook op andere delicten, zoals vermogenscriminaliteit. Het is daarbij zaak om opsporing al in de voorbereiding te betrekken, in afstemming met de andere processen en partijen en niet alleen tijdens of na het evenement. Dit boek maakt deel uit van het 'Project Monitoring Evenementen', gericht op een veiliger verloop van evenementen en op effectievere en efficiëntere inzet van schaarse politiecapaciteit. In dat kader verschijnen ook boeken over intelligence en (een overkoepelend deel over) ordehandhaving.

ISBN 978-94-6236-458-5

9 789462 364585 >

● Politieacademie

« waakzaam en dienstbaar »